

SƏRSƏNG HARAYI

* AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı "Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin sudan məhrum edilməsi" qətnaməsi

* AVCIYA-nın Ağ Ev Administrasiyasına ünvanladığı "Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə" petisiyası

SƏRSƏNG HARAYI

** AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin sudan məhrum edilməsi” qətnaməsi*

** AVCIYA-nın Ağ Ev Administrasiyasına ünvanladığı “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyası*

SƏRSƏNG HARAYI

İdeya müəllifi və nəşir:

Elxan Süleymanov,
Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının prezidenti, Şamaxının millət vəkili

Birinci bölümün müəllifi və elmi redaktoru:

Ramiz Sevdimaliyev, siyasi elmlər doktoru, professor

Təşkilati dəstək:

Elçin Salmanov, Azərbaycanca Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının vitse-prezidenti

Buraxılışa məsul:

Fuad Babayev, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, əməkdar jurnalist

Məsul redaktor:

Gündüz Nəsimov

Bədii redaktor:

Dadaş Musayev

Texniki redaktor:

Təmkin Məmmədli

Xülasənin tərcüməsi:

Rusif Hüseynov

Orijinal maketin hazırlanması və səhifələnmə:

Elviz İsmayilov

Kitabın cildində fotoqraf Fabrizio Giralдинin (İtaliya) fotosundan, bölümlərin girişində isə "Sərsəng harayı" rəsm müsabiqəsinin qaliblərindən gənc rəssam Nəzrin Məmmədovanın "Yuva" əsərindən istifadə olunub.

Yaradıcı heyətlə əlaqə: info@1905.az

ISBN-978-9952-514-70-4

© AVCİYA 2017

Dəyərli oxucular!

Azərbaycanın dilbər guşələrindən biri olan Dağlıq Qarabağ regionu və digər əraziləri 25 ildən artıqdır ki, düşmən tapdağı altındadır. Bu torpaqlar Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib və indiyədək işğal altında saxlanılır.

İşğal nəticəsində Azərbaycan xalqına külli miqdarda maddi və mənəvi zərər vurulmuş, bölgədə humanitar fəlakət vəziyyəti yaranmışdır, minlərlə insan həlak olmuş, yüz minlərlə insan məcburi köçkünə çevrilmiş və indiyədək məcburi köçkün həyatı yaşamaqdadır.

Azərbaycanın bir çox tarixi, dini və mədəniyyət abidələri, sosial-ictimai obyektləri işğal nəticəsində məhv edilmiş və ya indiyədək işğal altındadır. İşğal nəticəsində regionun ekoloji durumuna ciddi zərər vurulmuş, fauna və florası məhv edilmiş, bioloji müxtəliflik məhv edilmək üzrədir, bir sözlə bölgədə ekoloji tarazlıq pozulmuşdur.

Azərbaycanın strateji əhəmiyyət kəsb edən bir sıra obyektləri də Ermənistanın silahlı təcavüzünün qurbanı olmuşdur və indiyədək işğal altında qalmaqdadır. Ermənistanın işğalı altında qalmış belə strateji əhəmiyyətli obyektlərdən biri də XX əsrin 70-ci illərində Tərtər çayı üzərində tikilərək istifadəyə verilmiş Tərtər hidrokompleksidir. Bu hidrokompleks Sərsəng su anbarından və elektrik stansiyasından ibarətdir. Sərsəng su anbarı işğala qədər Azərbaycanın bir sıra dağətəyi düzən rayonlarında 100 min hektardan artıq əkin sahələrinin suvarılması üçün istifadə edilirdi.

İşğal altında qalmış Sərsəng su anbarı hazırda Azərbaycanın bir sıra cəbhəyanı rayonları üçün real təhlükə mənbəyinə çevrilmişdir. Bundan əlavə, Ermənistan Sərsəng su anbarından Azərbaycana qarşı silah kimi istifadə etmək istəyini gizlətməkdən belə çəkinmir.

Təəssüf ki, uzun müddət bu məsələ diqqətdən kənarda qalmışdı. Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım

SƏRSƏNG HARAYI

Assosiasiyası (AVCIYA) bu boşluğu aradan qaldırmaq üçün 2013-cü ildən genişmiqyaslı “Sərsəng harayı” adlı layihə həyata keçirməyə başladı, ölkə ictimaiyyətinin və beynəlxalq təşkilatların diqqətini bu problemə yönəltməyə çalışdı. Söylər boş qalmadı. Nəhayət, AŞPA 2016-cı ilin yanvar sessiyası zamanı 2085(2016) sayılı “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” qətnaməsini qəbul etdi.

İşğal altında qalması nəticəsində Sərsəng su anbarının qəzalılı vəziyyətə düşməsi və real təhdid mənbəyinə çevrilməsi, digər ölkələrdə bir sıra analoji hidroqurğuların qəzası nəticəsində törədilmiş fəlakətlərin miqyasının qiymətləndirilməsi, AŞPA-nın 2085(2016) sayılı qətnaməsinin əhəmiyyəti və s. məsələlər bu nəşrdə işıqlandırılmışdır.

İnanıram ki, bu nəşr maraqlananlar üçün əhəmiyyətli olacaqdır.

Elxan Süleymanov,
Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım
Assosiasiyasının prezidenti, Şamaxının millət vəkili

I BÖLÜM

GİRİŞ

Azərbaycanda su problemlərinin həlli daim mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir və bu gün də öz əhəmiyyətini itirməmişdir. Suvarma, əkinçiliyin inkişafı, şəhər və kəndlərin su ilə təchizatı quraq region hesab edilən Azərbaycan üçün həyati məsələlərdəndir.

Respublikanın su ehtiyatlarının formalaşmasında sıx çay şəbəkəsinə malik olan və hazırda işğal altındakı Kiçik Qafqaz dağlarının da əhəmiyyəti böyükdür. Bu dağlardan öz mənbəyini götürən bütün çaylar, xüsusilə Kürün sağ qolları olan Tərtər, Həkəri, Xaçınçay, Köndələnçay və b. özləri ilə düzən ərazilərə bol su gətirirlər, onların bəzilərinin üzərində süni göllər və suvarma kanalları yaradılmışdır. Suarmada və elektrik enerjisi alınmasında istifadə edilən belə komplekslərdən biri də Tərtərçay üzərində tikilmiş Tərtər hidrokompleksidir. Bu kompleks Azərbaycan SSR üçün ayrılmış kapital qoyuluşu hesabına tikilərək 1976-cı ildə istifadəyə verilmişdir. Azərbaycan üçün böyük həyati əhəmiyyəti olan bu və digər suvarma sistemlərinin və su mənbələrinin Ermənistan tərəfindən blokadaya alınması ölkəmiz üçün çox böyük təhlükə mənbəyinə çevrilmişdir. Göstərilən Tərtər hidrokompleksinin tərkib hissələri olan Sərsəng su anbarı və elektrik stansiyası 1992-ci ildə Ermənistan hərbi qüvvələri tərəfindən işğal edilmiş və indiyədək işğal altında qalmaqdadır. Sərsəng su anbarından öz başlanğıcını götürən magistral su kanalları işğala qədər düzən hissədə yerləşən Tərtər, Ağdam, Bərdə, Yevlax, Ağcabədi və Goranboy rayonlarının ərazilərində təxminən 100 min hektar torpaq sahəsini suvarırdı. Hazırda Sərsəng su anbarından kanallara verilən suyun qabağı işğalçı qüvvələr tərəfindən kəsildiyinə görə Azərbaycanın göstərilən rayonlarında əkinlər məhsul vermir.

Qeyd edilməlidir ki, Sərsəng su anbarının 25 ildən artıq müddət ərzində Ermənistanın işğalı altında qalması Azərbaycanın

SƏRSƏNG HARAYI

cəbhəyanı rayonları üçün real təhlükə mənbəyinə çevrilmişdir. Odur ki, Sərsəng su anbarının uzun müddət ərzində Ermənistanın işğalı altında qalması nəticəsində yaranmış təhdidlərin və onların aradan qaldırılması istiqamətində Azərbaycan tərəfinin beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyətinin araşdırılması aktualıq kəsb edir.

1. AZƏRBAYCANIN DAĞLIQ QARABAĞ VƏ DİGƏR ƏRAZİLƏRİNİN ERMƏNİSTAN TƏRƏFİNDƏN İŞĞALI

Keçmiş SSRİ məkanında XX əsrin 80-ci illərin ikinci yarısı və 90-cı illərin əvvəllərində baş verən ictimai-siyasi proseslər Sovet imperiyasının subyektləri olan bəzi respublikalarda silahlı münaqişələrlə müşayiət olunurdu. Bu hadisələrdən ən çox əziyyət çəkənlər indiki Ermənistan Respublikasının ərazisində və Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ və onun ətrafındakı bölgələrdə yaşayan mülki azərbaycanlı əhali oldu. Belə ki, rəsmi Yerevan 250 mindən artıq etnik azərbaycanlıyı 1988-1989-cu illərdə cəmi bir neçə ay ərzində öz tarixi torpaqları olan indiki Ermənistan Respublikası ərazisindən deportasiya etdi. Ermənistan həmin dövrdə eyni zamanda Azərbaycana qarşı əsassız ərazi iddiaları irəli sürdü və bu iddiaları reallaşdırmaq üçün beynəlxalq hüquq normalarına zidd olaraq ölkəmizə qarşı genişmiqyaslı silahlı təcavüzə başladı.

Ermənistandan qovulan azərbaycanlılar. 1988-ci il.
Foto: Fərid Xayrulin, Mənbə: ww.khayrulin.az

Ermənistan öz işğalçı siyasətinə legitimlik donu geyindirmək məqsədilə beynəlxalq hüquq normaları ilə ziddiyyət təşkil edən bir sıra sənədlər qəbul etmişdir. Bu sənədlər sırasında Ermənistan SSR Ali Sovetinin “Ermənistan SSR ilə Dağlıq Qarabağın birləşdirilməsi haqqında” 1 dekabr 1989-cu il tarixli qərarı və Ermənistanın dövlət suverenliyi haqqında 23 avqust 1990-cı il tarixli bəyannamə xüsusilə vurğulanmalıdır. Bu sənədlərdə beynəlxalq hüquq normalarına zidd olaraq digər bir dövlətin ərazisinin bir hissəsi - Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ bölgəsi “Ermənistan Respublikasının ayrılmaz hissəsi” elan edilirdi.

Azərbaycana qarşı silahlı döyüşlərdə Ermənistanın silahlı qüvvələri ilə yanaşı, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan etnik ermənilərdən ibarət silahlı muzdlular dəstəsi və beynəlxalq erməni terror təşkilatları iştirak etmişlər.

Ermənistanın Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinə olan torpaq iddiası yüzlərlə yaşayış məntəqəsinin xarabazarlığa çevrilməsi, minlərlə insanın həlak olması, 1 milyona qədər dinc əhəlinin öz ev-eşiyindən didərgin düşməsi ilə nəticələndi.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı silahlı təcavüzü insan hüquqlarının kütləvi və kobud şəkildə pozulması ilə müşayiət olunmuşdur. Belə ki, işğal zamanı Ermənistanın silahlı qüvvələri tərəfindən 20 mindən çox insan öldürülmüş, 50 mindən çox insan yaralanmış və şikəst edilmiş, minlərlə insan itkin düşmüş, məhkəməsiz edamlar və mülki əhəlinin kütləvi qırğını, girov götürülməsi, onlardan icbari işlərdə istifadə olunması halları baş vermişdir. Hərbi əsirlər və girovlar işgəncələrə və digər qeyri-insani rəftarlara məruz qalmış, yaralılar və xəstələrə adi tibbi yardım belə göstərilməmişdir.

Azərbaycan xalqına qarşı ən dəhşətli cinayətlərdən biri Xocalı şəhərində törədilmişdir. Belə ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-a keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ərazisindəki erməni silahlı dəstələri ilə birgə Xankəndi ilə Əsgəran arasında yerləşən Xocalı şəhərini zəbt edərək, Azərbaycan xalqına qarşı soyqırım cinayəti həyata keçirmişdir. Xocalı

Xocalı soyqırımının qurbanları. 1992-ci il.
Foto: İlqar Cəfərov, Mənbə: AZƏRTAC

şəhərində törədilmiş cinayətlər keçmiş SSRİ-nin Xankəndində yerləşən 366-cı motoatıcı alayının şəxsi heyətinin və texnikasının bilavasitə iştirakı ilə həyata keçirilmişdir.

Hücumdan əvvəl, fevralın 25-i axşam çağından şəhər toplardan və ağır zirehli texnikadan şiddətli atəşə tutulmağa başlamışdır. Nəticədə şəhərdə yanğınlar baş vermiş və fevralın 26-sı şəhər saat 5 radələrində şəhər tam alova bürünmüşdür. Belə

Xocalı soyqırımının qurbanları. 1992-ci il.
Mənbə: AZƏRTAC

Xocalı soyqırımının qurbanları. 1992-ci il.

Mənbə: AZƏRTAC

bir vəziyyətdə, erməni əhatəsində olan şəhərdə qalmış təqribən 2500 nəfər əhali yaxınlıqdakı azərbaycanlılar məskunlaşmış Ağdam rayonunun mərkəzinə çatmaq ümidi ilə şəhəri tərk etməyə məcbur olmuşdur. Ancaq bu niyyət baş tutmamışdır. Belə ki, qaçaraq canını qurtarmağa çalışan dinc əhali erməni silahlıların əvvəlcədən hazırladıqları pusqulara düşərək, qəddarcasına məhv edilmişdir.

Xocalının işğalı zamanı bir gecədə dinc əhalidən 613 nəfər, o cümlə-

Xocalı sakinləri erməni əsirliyində. 1992-ci il.

Foto: Viktoriya İvleva. Mənbə: www.novayagazeta.ru

dən 63 uşaq, 106 qadın, 70 qoca xüsusi amansızlıqla, işgəncələrlə öldürülmüş, insanların başları kəsilmiş, gözləri çıxarılmış, hamilə qadınların qarınları süngü ilə deşik-deşik edilmişdir. Qanlı aksiya zamanı 1275 insan əsir götürülmüş, 150 insan itkin düşmüş, 487 insan şikəst olmuşdur. Onlardan 76-sı həddi-buluğa çatmamışlardır. Kütləvi qırğınlar zamanı 8 ailə tamamilə məhv edilmiş, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq isə bir valideynini itirmişdir, 56 insan işgəncələr verilərək öldürülmüşdür. Xocalı şəhəri yerlə yeskan edilərək tamamilə məhv edilmişdir.

Məcburi köçkünlər. 1992-1993-cü illər. Foto: İlqar Cəfərov
Mənbə: AZƏRTAC

Ermənistan işğal etdiyi ərazilərdə azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirmiş və bu əraziləri monoetnik zonaya

SƏRSƏNG HARAYI

çevirmişdir. İşğal edilmiş ərazilərdən yerli azərbaycanlı əhali çıxarılaraq məcburi köçkünə çevrilmişlər. Azərbaycanın keçmiş DQMV işğal edildikdən sonra azərbaycanlı əhali zorla öz vətənlərindən qovulmuş, bundan sonra isə eyni hadisələr Azərbaycanın digər 7 rayonunda da təkrarlanmışdır. Belə ki, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş Laçın rayonundan 71000, Kəlbəcər rayonundan 74000, Ağdam rayonundan 165600, Füzuli rayonundan 146000, Cəbrayıl rayonundan 66000, Qubadlı rayonundan 37900, Zəngilan rayonundan isə 39500 nəfər Azərbaycan vətəndaşı

Məcburi köçkünlər. 1992-1993-cü illər. Foto: İlqar Cəfərov
Mənbə: AZƏRTAC

Şuşa məscidi. İnteryer. Foto: AZƏRTAC

Şuşa məscidi. Foto: AZƏRTAC

məcburi köçkünə çevrilmişdir. Ümumiyyətlə, Ermənistanın silahlı təcavüzü və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərindən 660000-dən artıq dinc əhali məcburi köçkün olmuşdur. Bundan əlavə, 100000-dən artıq Azərbaycan vətəndaşı Ermənistanla həmsərhəd və işğal xətti ilə təmasda olan ərazilərdən ölkənin digər ərazilərinə pənah gətirmişlər. Digər tərəfdən, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, 1988-ci ilin sonu və 1989-cu ilin əvvəllərində, indiki Ermənistan Respublikasının ərazisindən 250 mindən artıq etnik azərbaycanlı deportasiya edildi və onlar qaçqın qismində Azərbaycanda məskunlaşdılar. Beləliklə, indiki Ermənistandan azərbaycanlıların deportasiyası, Azərbaycanın 20% ərazisinin işğalı və işğal edilmiş ərazilərdə həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində minlərlə insan öldürülmüş, müxtəlif dərəcəli xəsarət almış, əsir götürülmüş və itkin düşmüş, dinc əhali ağır psixoloji və mənəvi gərginlik keçirmiş, 1 milyondan artıq azərbaycanlı öz tarixi vətənlərindən, evlərindən didərgin salınaraq, qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Həmin kateqoriyaya aid olan insanlar Azərbaycanın 62 şəhər və rayonunda, 1600-dən çox sıx məskunlaşma obyektində müvəqqəti məskunlaşmışlar. Ermənistanın silahlı təcavüzü və işğal etdiyi ərazilərdə apardığı etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində Azərbaycanda fəvqəladə humanitar vəziyyət yaranmışdır. BMT Təhlükə-

sizlik Şurası 1993-cü ildə qəbul etdiyi 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrində təcavüz nəticəsində regionda yaranmış fəvqəladə humanitar vəziyyətlə bağlı ciddi narahatlıq ifadə etmişdir. BMT Baş Assambleyası öz növbəsində “Azərbaycanda qaçqınlara və köçkünlərə fəvqəladə humanitar yardım vəziyyətinə dair” 20 dekabr 1993-cü il tarixli 48/114 sayılı qətnaməsində çoxlu sayda mülki şəxslərin yerdəyişməsi ilə bağlı Azərbaycanda humanitar vəziyyətin daimi pisləşməsi ilə əlaqədar özünün ciddi narahatlığını ifadə edərək, ilk dəfə beynəlxalq sənəddə Ermənistanın təcavüzü nəticəsində Azərbaycanda qaçqınların və köçkünlərin sayının bir milyonu aşdığı təsdiqlənmişdir.

Azərbaycan ərazilərinin işğalı zamanı Ermənistan hərbi birləşmələri Azərbaycan xalqının milli mədəniyyət abidələrini də qəddarcasına uçurub dağıtmış və dünya xalqları mədəniyyətinin tərkib hissəsi olan Azərbaycan mədəni irsinə misli görünməmiş zərər vurmuşdur. Hərbi təcavüz nəticəsində işğal olunmuş ərazilərdə ilk insan məskənlərindən olmuş məşhur Azıx və Tağlar mağaraları, Qaraköpək, Üzərliktəpə kurqanları hal-hazırda hərbi məqsədlərlə istifadə edilərək qəsdən dağıdılır. Xocalı, Ağdam, Ağdərə, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarındakı kurqanlarla yanaşı, işğal olunmuş Şuşa, Ləcin, Kəlbəcər, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli rayonlarının ərazilərindəki qəbiristanlıqlar, türbələr, məzarüstü abidələr, məscidlər, məbədlər, Qafqaz Albaniyasına məxsus abidələr və Azərbaycan xalqının digər milli abidələri məhv edilmişdir. İşğalcılar genişmiqyaslı, qeyri-peşəkar arxeoloji qazıntı işləri aparır, kurqanları dağıdır, qarət etdikləri tapıntıları Ermənistana daşıyırlar.

Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş qədim Azərbaycan torpaqları olan Dağlıq Qarabağ və ona bitişik rayonlarda 13 dünya əhəmiyyətli (6 memarlıq və 7 arxeoloji), 292 ölkə əhəmiyyətli (119 memarlıq və 173 arxeoloji) və 330 yerli əhəmiyyətli (270 memarlıq, 22 arxeoloji, 23 bağ, park, monumental və xatirə abidələri, 15 dekorativ sənət nümunəsi) tarix və mədəniyyət abidələri qalmışdır. Bunlarla yanaşı, 40 mindən artıq eksponatın toplandığı 22 muzey, 4,6 milyon kitab fondu olan 927 kitabxana, 808 klub, 4

SƏRSƏNG HARAYI

teatr və 2 konsert muəssisəsi, 31 məçid, 9 tarixi saray, 8 mədəniyyət və istirahət parkı, 4 rəsm qalereyası, 85 musiqi məktəbi, 103200 ədəd mebel avadanlığı, 5640 musiqi aləti, 481 kinoqurğu, 20 ədəd kinokamera, 423 videomaqnitofon, 5920 dəst milli kişi və qadın geyimləri, 40 komplekt səsgücləndiricisi, 25 iri və 40 kiçik həcmli attraksion işğal olunmuş ərazilərdə qalmışdır.

İşğal olunan ərazilər Kiçik Qafqazın dağlıq zonası olmaqla Azərbaycanın iri meşə rayonlarıdır və Azərbaycanın meşə örtüyünün 25%-i bu ərazilərdə yerləşir. Bundan əlavə, işğal edilmiş ərazilərdə təbiət abidələri, nadir bitki və heyvan növləri geniş yayılmışdır. Həmin ərazilərdə 460 növdən çox yabani ağac və kol bitkiləri bitir. Bunlardan 70-i endemik növlər olub, dünyanın heç bir yerində təbii halda bitmir. Qaracöhrə, ayıfındığı, Araz palıdı, yalanqoz, şərq çınarı, adi nar, meşə üzümü, pirkal, şümşəd, eldar şamı, adi xurma, söyüdyarpaq armud və s. növ ağaclar işğal olunmuş ərazilərdə məhv edilərək, dünya florasının xəzinəsindən silinmək üzrədir. Eyni zamanda, bu ərazilərdə “Azərbaycan Respublikasının Qırmızı Kitabı”na daxil edilmiş məməlilərin 4, quşların 8, balıqların 1, amfibiya və reptililərin 3, həşəratların 8, bitkilərin isə 27 növü qorunurdu.

Bütövlükdə, Ermənistanın işğalı altında olan Azərbaycan ərazilərində 247352 hektar meşə sahəsi, o cümlədən 13197,5 hektar qiymətli meşə sahələri, 152 ədəd təbiət abidəsi və 5 ədəd geoloji obyekt qalmışdır və böyük əhəmiyyət kəsb edən bu təbiət abidələrinin əksəriyyəti hazırda işğalçı dövlət tərəfindən amansızcasına məhv edilmişdir. Belə ki, Kəlbəcər rayonunda “Azərbaycan Respublikasının Qırmızı Kitabı”na daxil edilmiş 968 hektar ərazini əhatə edən ayıfındığı ağacları kütləvi şəkildə qırılaraq xarici ölkələrə satılır. Hazırda işğalçı Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın təbiətinə qarşı planlaşdırılmış ekosid siyasəti həyata keçirilir. İşğal edilmiş ərazilərdə meşələrin qırılması və məhv edilməsi hesabına Ermənistanda ağac emalı sənayəsi inkişaf edir. Təkcə 1993-cü ildə işğal edilmiş ərazilərdən Ermənistana 206,6 min m3 qiymətli ağac növləri aparılmışdır.

Ermənistanın işğalı altında olan Azərbaycan ərazilərində ekoloji əhəmiyyətə malik olan bir çox göllər hazırda böyük antropogen təsirə məruz qalır və bununla da regionda ekoloji tarazlıq ciddi şəkildə pozulur. Belə ki, irili-xırdalı 7 relikt göl – Kəlbəcər və Laçın rayonlarının yaylaqlarında Böyük Alagöl, Kiçik Alagöl, Zaxagöl, Qaragöl, Canlıgöl, Işıqlı Qaragöl və Ağdərə rayon ərazisində (Tərtərin qolu Torəğaçayda) Qaragöl kimi şirin su ehtiyatları hazırda işğal altında qalmaqdadır.

İşğal edilmiş Azərbaycan ərazilərində böyük müalicə əhəmiyyəti olan 120-dək müxtəlif tərkibli mineral su yataqları mövcuddur. Bunların içərisində Kəlbəcər rayonunda Yuxarı və Aşağı İstisu, Bağırmaq, Keşdək, Laçın rayonunda İliqsu, Minkənd, Şuşa rayonunda Turşsu, Sırlan və başqa mineral sular xüsusilə qeyd edilməlidir. Kəlbəcər rayonu ərazisində yerləşən İstisu mineral suları özlərinin əlverişli qaz və kimyəvi tərkibinə, yüksək temperaturuna, böyük təbii ehtiyatlarına görə xüsusilə fərqlənir. Onun suları insanın həm xarici, həm də daxili xəstəlikləri üçün müalicəvi xüsusiyyətlərə malikdir. Odur ki, İstisu bulağı üstündə 80-ci illərdə iri kurort və mineral su doldurma zavodu tikilmişdi. Həmin zavod sutka ərzində 800 min litr su istehsal edirdi. Şuşa şəhərinin 17 km-lik məsafəsində yerləşən Turşsu mineral bulağı vasitəsi ilə müxtəlif daxili xəstəliklər müalicə olunur. Turşsu mineral bulağından kəmə vasitəsi ilə Şuşa şəhərinə su verilirdi. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın mineral sularının ümumi geoloji ehtiyatlarının 39,6%-i hazırda işğal altında olan rayonların payına düşürdü.

Hal-hazırda Füzuli rayonunun Horadiz qəsəbəsindən başlayaraq Zəngilan rayonunun sərhədlərinədək uzanan 198 km Azərbaycan-İran və 360 km Azərbaycan-Ermənistan - cəmi 558 km dövlət sərhədləri Ermənistan tərəfindən pozulub və indi də onun tam nəzarəti altındadır. Ermənistan tərəfindən bu sərhədlər boyu SSRİ dövründən qalmış tikililər, postlar, sərhəd qurğuları, demarkasiya xətləri dağıdılmışdır. Hazırda baxımsız qalmış Azərbaycan-İran sərhədlərinin işğal olunmuş sahələrində sərbəst şəkildə qaçaqmalçılıq və bəzi hallarda narkotik maddələr daşın-

SƏRSƏNG HARAYI

ması əməliyyatı həyata keçirilir. İşğal altında olan bu sərhədlərdən həm də Azərbaycanın zəbt olunmuş ərazilərində yaşayış və ictimai binaların tikinti materialları, kəsilmiş meşə ağacları qonşu İran və Ermənistana daşınır.

Bundan başqa, Azərbaycanın Ermənistanla həmsərhəd olan Naxçıvan MR-nin Sədərək rayonunun Kərki, Qazax rayonunun Aşağı Əkipara, Yuxarı Əskipara, Quşçu Ayrım, Barxudarlı və digər yaşayış məntəqələri dağıdılmış və işğal olunmuşdur.

Sədərəkdə erməni silahlı birləşmələri tərəfindən dağıdılmış yaşayış məntəqəsi. 1989-cu il Foto: Fərid Xayrulin
Mənbə: ww.khayrulin.az

Həmin kəndlərin işğal olunması buradakı Ağstafa çayı üzərində sərhəddə yaradılmış və Azərbaycanın qərb rayonları üçün

təsərrüfat əhəmiyyəti daşıyan su anbarına da təhlükə yaradır. Su tutumu 120 milyon kub metr olan Ağsatafa su anbarından başlayan və uzunluğu 72,3 km olan suvarma kanalı Qazax, Ağstafa, Tovuz və Şəmkir inzibati rayonlarının dağətəyi təsərrüfatlarını və yaşayış məntəqələrini su ilə təmin edir.

İşğal olunmuş regionda müxtəlif təbiət abidələri, nadir bitki və heyvan növləri yayılmışdır. İşğal olunan Kiçik Qafqazın dağlıq zonası Azərbaycanın iri meşə rayonudur. Regionun ümumi meşə sahəsi 246, 7 min hektar idi.

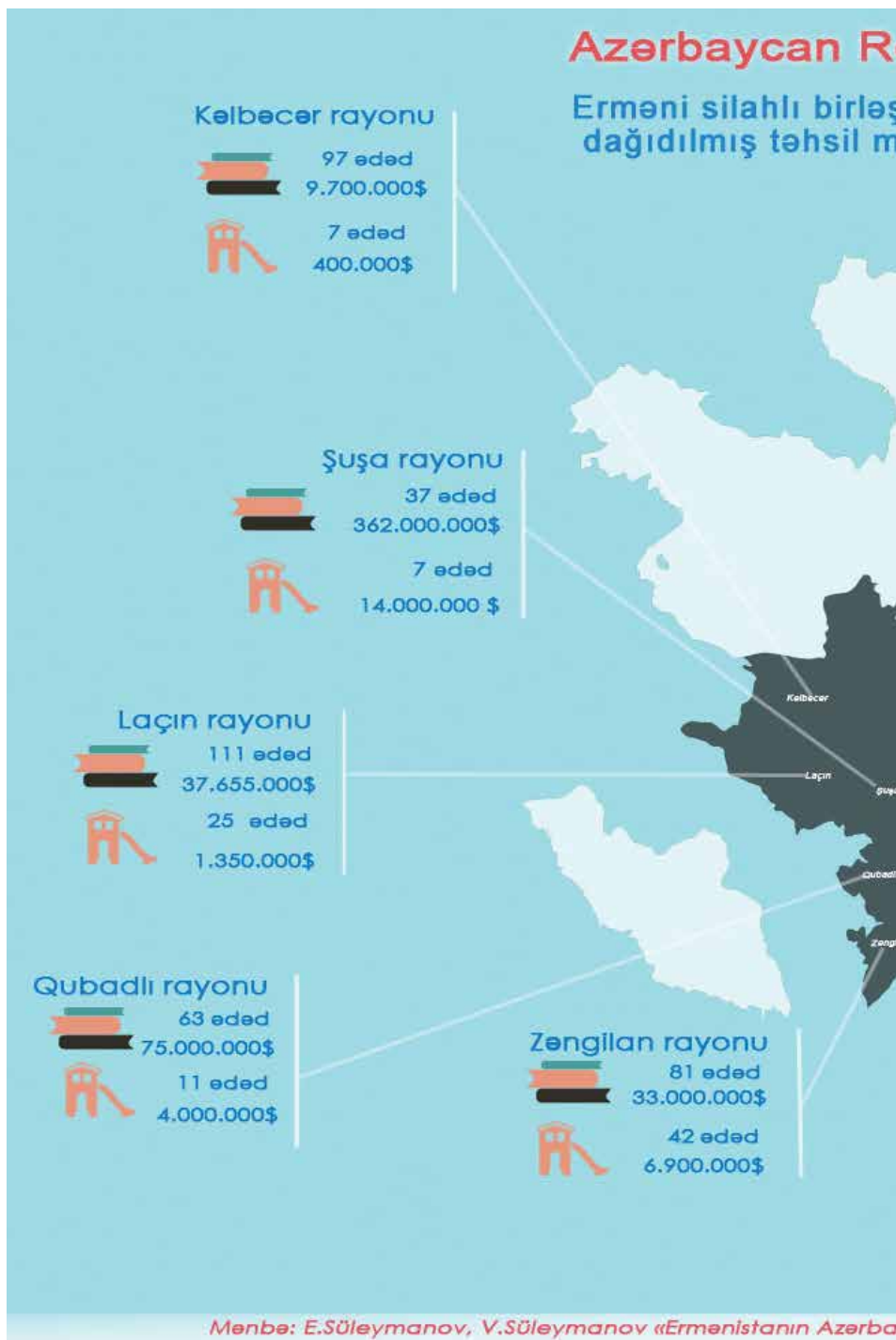
Təbii landşaftı, nadir bitki və heyvanlar aləmini mühafizə etmək məqsədi ilə Kiçik Qafqazın işğal altında olan ərazilərində bir sıra qoruq və yasaqlıqlar təşkil olunmuşdur. Bunlardan Bəsitçay qoruğunu, Laçın yasaqlığını və b. göstərmək olar. Misal üçün, sahəsi 107 hektar olan Bəsitçay qoruğunda qorunan obyekt şərq çinarıdır. Çay boyu çinar meşəliyi 12 km məsafədə uzanır. Ağacların yaşı 500 ilə çatır. Şərq çinarı «Qırmızı Kitab»a daxil edilmişdir.

İşğal olunmuş ərazilər Azərbaycanın sənayesi və tikintisində və böyük əhəmiyyəti olan müxtəlif növ tikinti materialları ilə çox zəngindir. Belə materialların böyük ehtiyatları Ağdam rayonu ərazisində yerləşən Çobandağ (əhəngin ehtiyatları 140 milyon ton və gillər 20 milyon ton), Şahbulaq (25 milyon ton gil), Boyəhmədli (45 milyon ton gil) və b. yataqlardadır. İri tikinti daş yataqları Xankəndində, mərmər isə Harovdadır.

Zəbt olunmuş ərazilərdə böyük müalicə əhəmiyyəti olan 120-dək müxtəlif tərkibli mineral su yataqları vardır. Bunların içərisində Kəlbəcər rayonunda Yuxarı və Aşağı İstisu, Bağırsaq, Keşdək, Laçın rayonunda İliqsu, Minkənd, Şuşa rayonunda Turşçu, Sırlan və başqa mineral sular diqqəti xüsusilə cəlb edirlər.

Kəlbəcər rayonu ərazisində yerləşən İstisu mineral suları özlərinin əlverişli qaz və kimyəvi tərkibinə, yüksək temperaturuna, böyük təbii ehtiyatlarına görə xüsusilə fərqlənir. Onun suları ilə insanın həm xarici həm də daxili xəstəlikləri müalicə etmək mümkündür.

Turşsu mineral bulağı Azərbaycanın Şuşa şəhərinin 17 km-lik

Respublikası

əşmələri tərəfindən
müəssisələri

aycana qarşı silahlı təcavüzü və işğalın ağır nəticələri» Bakı, 2012

SƏRSƏNG HARAYI

məsafəsində yerləşir. Turşsu ilə müxtəlif daxili xəstəliklər müalicə olunur, su kəməri vasitəsi ilə Şuşa şəhərinə verilir. Turşsu və İsa bulağı əsrlər boyu Qarabağın poeziya və musiqi məclislərinin qurulduğu yerlər olmuşdur.

Onu qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanın mineral sularının ümumi geoloji ehtiyatlarının 39,6%-i işğal altında olan rayonların payına düşür.

Milli ərazinin formalaşmasının vacib şərtlərindən biri də onun sıx daxili iqtisadi əlaqələrinin olmasıdır. Milli ərazilərin daxilində yaranan iqtisadi əlaqələr özünün uzun tarixliyi, sabitliyi və daimi olması ilə səciyyələnməlidir. Hal-hazırda Ermənistanın əsassız olaraq iddia etdiyi keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti həmişə Azərbaycanın tərkibində olmuş, onun dövlətçiliyi tərəfindən idarə edilmişdir. Vilayətin mərkəzi Xankəndi birbaşa Azərbaycan dəmir və şosse yollarına və bütövlükdə respublikanın nəqliyyat-kommunikasiya sistemində sıx bağlanmışdır. Bu mərkəzdən dəmir yolu ilə Bakıya qədər olan məsafə 392 km-dir.

Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində ümumi uzunluğu 25 min km olan avtomobil və torpaq yolları, ümumi uzunluğu 3984 metr olan 160 ədəd körpü, 14,5 min km uzunluğunda elektrik xətləri, 2500 ədəd transformator, 2,3 min km su kəməri xətti, 2,0 min km qaz kəməri, ümumi uzunluğu 240 km olan kanalizasiya xətti, 160 ədəd sututar, 34 ədəddən çox qazpaylayıcı qurğu, 35 min saylıq telefon stansiyası və s. dağıdılmışdır. Eyni zamanda 4 aeroport, Bakı-Ağdam və Horadiz-Ordubad dəmiryolu xətləri, Bakı-Xankəndi-Naxçıvan qaz kəməri və s. işğal olunmuş ərazilərdə qalmışdır.

Ermənistanın işğalı altında olan ərazilər Azərbaycanın iri kənd təsərrüfatı regionu idi. Əlverişli dağarası və dağətəyi düzənlikləri və hamar səthli yaylaqları olan, yaxşı rütubətlənən Kiçik Qafqazın işğal olunmuş hissəsi ölkədə kənd təsərrüfatının bitkiçilik və heyvandarlıq sahələrinin inkişafına geniş imkanlar yaradırdı. Kənd təsərrüfatının tərkibində taxılçılıq, yem istehsalı, üzümçülük, tütünçülük, kartofçuluq, pambıqçılıq, heyvandarlıq və xüsusilə qo-

yunçuluq daha üstün yer tuturdu.

Ümumiyyətlə, Ermənistanın silahlı təcavüzü nəticəsində işğal edilmiş Azərbaycan ərazilərində 900-dən artıq yaşayış məntəqəsi (şəhər, qəsəbə, kənd və s.), ümumi sahəsi 9,1 mln m² olan 150 minə yaxın yaşayış evi və mənzil, 4366 sosial-mədəni təyinatlı obyekt, 7000 ictimai bina, 2389 sənaye və kənd təsərrüfatı obyekt, 1025 məktəb, 855 uşaq bağçası, 4 sanatoriya-müalicə kompleksi, 798 səhiyyə müəssisəsi, o cümlədən 695 xəstəxana və digər tibb müəssisəsi, 927 kitabxana, 1510 mədəniyyət müəssisəsi, 598 rabitə obyektı dağıdılaraq məhv edilmişdir. Bundan əlavə, 5198 km avtomobil yolu, 348 körpü, 286 km dəmir yolu xətti, 116 dəmir yolu körpüsü, 224 su anbarı, 7568 km su xətti, 2000 km qaz kəməri xətti, 76940 km elektrik xətti dağıdılmışdır.

İşğal olunmuş ərazilərdə 7296 ədəd hidroqurğu, 36 ədəd nasos stansiyası, 26 ədəd suvarma sistemi, 18 ədəd suvarma sisteminin baş qurğusu, 1200 km təsərrüfatlar arası suvarma kanalı, 5600 km təsərrüfat daxili sistem sıradan çıxarılmış, 127,7 min ha keyfiyyətli suvarılan torpaq qalmışdır.

Beləliklə, Ermənistanın silahlı təcavüzü nəticəsində bölgədə fəvqəladə humanitar vəziyyətin yaranmış, Azərbaycan xalqının tarixi milli mədəniyyət abidələrinə, regionun təbii sərvətlərinə, sosial-iqtisadi obyektlərinə və bölgənin ekoloji vəziyyətinə külli miqdarda zərər vurulmuşdur.

Nəhayət, qeyd edilməlidir ki, BMT-nin 2013-cü ildə su resurslarının vəziyyətinə dair təqdim etdiyi məruzəsində vurğulanır ki, iqtisadiyyatın əsasən kənd təsərrüfatı, energetika, sənaye istehsalı və məişətdə istifadə kimi 4 sektorunda suya tələbat sürətlə artmaqdadır. Məruzədə su resurslarının vəziyyəti ilə bağlı neqativ faktorların müxtəlif ölkələr arasındakı iqtisadi qeyri-bərabərliyi, həmçinin ölkələr daxilində ayrı-ayrı regionlar arasındakı iqtisadi fərqləri daha da dərinləşdirəcəyi proqnozlaşdırılır. Bu isə öz növbəsində su resurslarına çıxış əldə etmək səylərini açıq mübarizə müstəvisinə keçmək ehtimalını artırır. BMT-nin su resurslarının vəziyyətinə dair qeyd edilən məruzəsində Cənubi Qafqaz yaxın

SƏRSƏNG HARAYI

gələcəkdə su resursları uğrunda mübarizənin kəskinləşəcəyi regionlara aid edilib. Cənubi Qafqaz ölkələrinin müxtəlif intensivlikli silahlı münaqişərə cəlb olunması, əsasən də Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və ətraf ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi digər sferalarla bərabər su resursları uğrunda mübarizənin kəskinləşməsinə ciddi təsir göstərmişdir.

Azərbaycanda su probleminin həlli bu gün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Suvarma əkinçiliyin inkişafı, şəhər və kəndlərin su ilə təchizatı quraq region hesab edilən Azərbaycan üçün həyati məsələdir. Respublikanın su ehtiyatlarının formalaşmasında sıx çay şəbəkəsinə malik olan və hazırda işğal altındakı Kiçik Qafqaz dağlarının da əhəmiyyəti böyükdür. Bu dağlardan öz mənbəyini götürən bütün çaylar, xüsusilə Kürün sağ qolları olan Tərtər, Həkəri, Xaçınçay, Köndələnçay və b. özləri ilə düzən ərazilərə bol su gətirirlər, onların bəzilərinin üzərində süni göllər və suvarma kanalları yaradılmışdır. Suvarmada və elektrik enerjisi alınmasında istifadə edilən belə komplekslərdən biri də Sərsəng su anbarı və elektrik stansiyasından ibarət olan Tərtər hidrokompleksidir. Azərbaycan üçün böyük həyati əhəmiyyətə malik olan bu və digər suvarma sistemləri və su mənbələrinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi və indiyədək işğal altında saxlanması ölkəmiz üçün çox böyük təhlükə mənbəyinə çevrilmişdir.

2. AZƏRBAYCAN TORPAQLARININ ERMƏNİSTAN TƏRƏFİNDƏN İŞĞALI FAKTININ TANIDILMASI SAHƏSİNDƏ GÖRÜLMÜŞ İŞLƏR

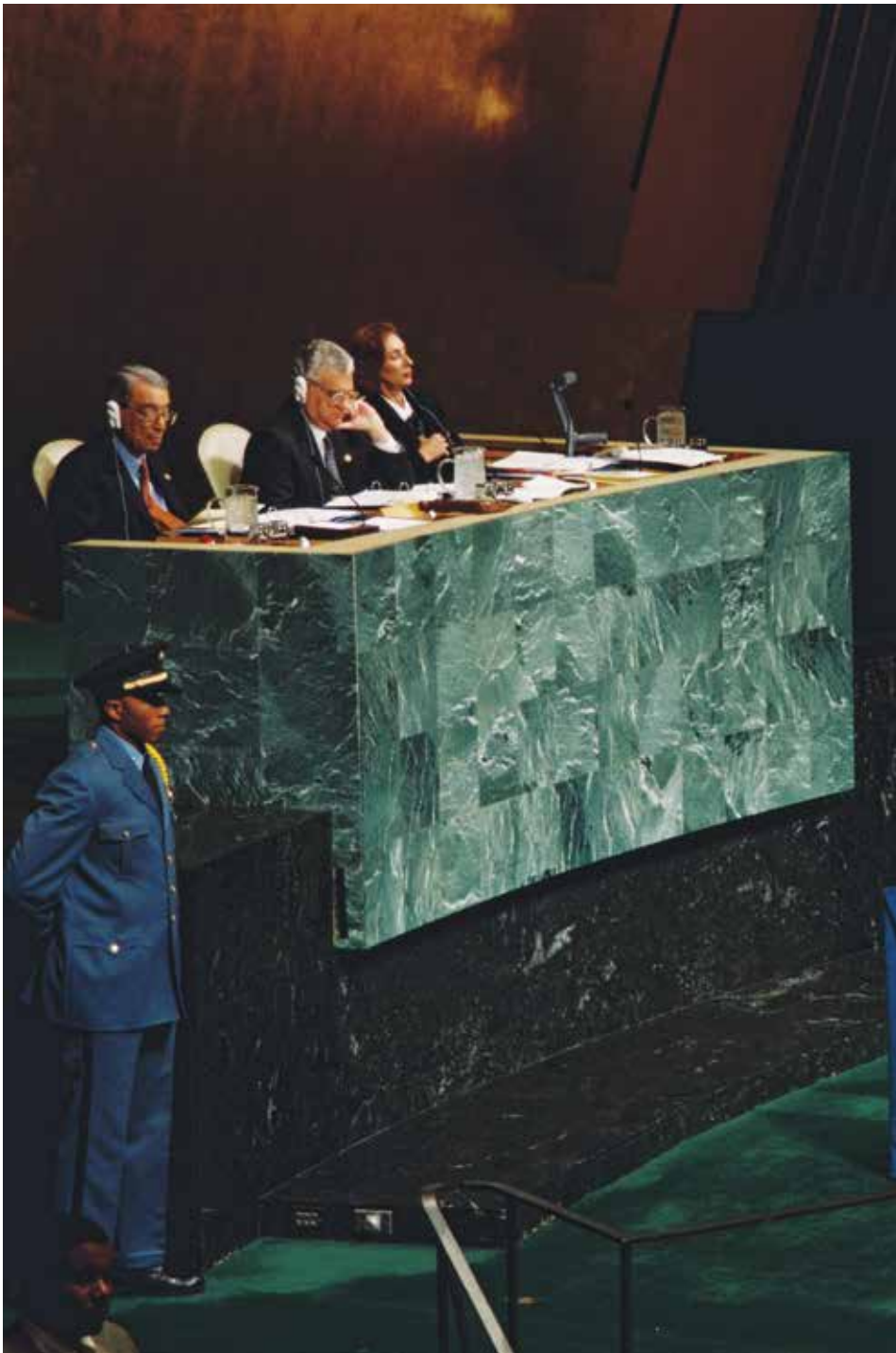
Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünün aradan qaldırılması, problemin sülh yolu ilə həllinə nail olunması, işğal altında olan ərazilərdə Azərbaycanın dövlət suverenliyinin bərpası, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri çərçivəsində ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin prioritet istiqaməti olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının prezidentləri Ümummilli lider Heydər Əliyev və cənab İlham Əliyev bu məqsədlərə nail olmaq üçün səylərini əsirgəməmiş, bütün mümkün olan imkanlardan istifadə edərək beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini Ermənistan tərəfindən Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsi faktına yönəlmişlər, bu problemin beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməsində obyektivlik nümayiş etməyə çağırmışlar.

Azərbaycan torpaqlarının işğalı faktı nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT), Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT), Avropa Şurası (AŞ), Avropa İttifaqı (Aİ), İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT), Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı (NATO) kimi beynəlxalq təşkilatların qərarlarında öz əksini tapmışdır.

Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair BMT Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələr qəbul etmişdir. Bu beynəlxalq-hüquqi sənədlərin təhlili göstərir ki:

- ✓ BMT Təhlükəsizlik Şurası öz qətnamələrində birmənalı olaraq Dağlıq Qarabağ regionunun Azərbaycana məxsus olmasını təsdiqləyir.

- ✓ BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrində Azərbaycanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü və onun beynəlxalq tanınmış sərhədləri dəstəklənir. Bu qətnamələrdə digər dövlətlərin ərazisinin əldə edilməsi üçün gücdən istifadə edilməsinin yolverilməzliyi xüsusi qeyd olunur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər
Əliyev BMT Baş Məclisinin 49-cu sessiyasında.
29. 09. 1994 Nyu-York
Mənbə: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
mətbuat xidməti

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev ATƏT-in zirvə görüşündə. İstanbul. 18. 11.1999. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin mətbuat xidməti

və erməni qüvvələri tərəfindən Azərbaycan ərazisinin işğal olunması və dinc əhaliyə qarşı hücumlar qətiyyətlə pislənir.

✓ BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrində erməni işğalçı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən dərhal çıxarılması tələb olunur.

BMT Təhlükəsizlik Şurası ilə yanaşı Dağlıq Qarabağ probleminə dair BMT Baş Assambleyası tərəfindən də bir neçə mühüm əhəmiyyətli qətnamə və qərar qəbul edilmişdir. Bu sıradan 14 mart 2008-ci ildə keçirilən 62-ci sessiyasında qəbul olunan “Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində vəziyyət” adlı qətnaməni xüsusilə qeyd etmək zəruridir. Qətnamədə beynəlxalq tanınmış sərhədlər çərçəvəsində Azərbaycan Respublikasının suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə dəstək verilməsi və daimi hörmət edilməsi qeyd edilir, Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərindən bütün erməni qüvvələrinin dərhal, tam və şərtsiz çıxarılması tələb olunur. Qətnamədə vurğulanır ki, heç bir dövlət Azərbaycan Respublikasının ərazilərinin işğal olunması nəticəsində yaranmış vəziyyəti qanuni saymamalıdır və belə vəziyyətin saxlanılmasına kömək etməməlidir.

Avropa Şurası Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişə-

sinin aradan qaldırılmasında və problemin nizamlanmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir neçə qərar və qətnamə qəbul etmişdir. AŞPA-nın 2005-ci ildə qəbul etdiyi “ATƏT-in Minsk Konfransının məşğul olduğu Dağlıq Qarabağ bölgəsi üzərində münaqişəyə dair” 1416 (2005) sayılı qətnamədə AŞPA Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll olunmasından təəssüfləndiyini bildirərək, yüz minlərlə insanın hələ də köçkün olmasını və acınacaqlı şəraitdə yaşamasını, Azərbaycan ərazisinin əhəmiyyətli hissəsinin hələ də erməni qüvvələri tərəfindən işğal edilməsini və separatçı qüvvələrin hələ də Dağlıq Qarabağ bölgəsinə nəzarət etməsini bildirmişdir. Assambleya hərbi əməliyyatların və bundan əvvəl başlamış kütləvi etnik düşmənçiliyin qorxunc etnik təmizləmə anlayışını xatırladan genişmiqyaslı etnik qovulmalara və mono-etnik ərazilərin yaranmasına gətirib çıxarması ilə bağlı öz narahatlığını ifadə edərək bir daha təsdiq etmişdir ki, bir dövlətin ərazisindən regional ərazinin ayrılması və müstəqilliyi etnik təmizləmələrə və bu cür ərazinin digər dövlətə de-fakto birləşdirilməsinə gətirib çıxaran silahlı münaqişə yolu ilə deyil, yalnız bu ərazinin əhalisinin demokratik dəstəyinə əsaslanan qanuni və dinc proses vasitəsilə əldə oluna bilər. Assambleya həmçinin Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şura-

Prezident İlham Əliyev Avropa Şurası Parlament Assambleyasının sessiyasında çıxış edərkən. 24.06.2014. Mənbə: www.president.az

SƏRSƏNG HARAYI

sının 822(1993), 853(1993), 874(1993) və 884(1993) sayılı Qətnamələrini xatırlatmış və tərəflərin silahlı əməliyyatlardan çəkinməklə və istənilən işğal olunmuş ərazilərdən silahlı qüvvələri çıxarmaqla onlara riayət olunmasını tələb edərək, AŞPA Bürosundan ATƏT-in Minsk konfransı ölkələrinin milli nümayəndə heyətlərinin başçılarının da daxil olduğu alt komitə yaratmağı xahiş etmişdir.

AŞPA 2016-cı ilin yanvar sessiyasında “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” adlı 2085 (2016) sayılı qətnamə qəbul etdi. Xüsusi əhəmiyyətə malik olan bu qətnamə haqqında ayrıca məlumat veriləcəkdir. Avropa İttifaqı dəfələrlə Dağlıq Qarabağ probleminə dair öz mövqeyini ifadə etmişdir. Avropa İttifaqının Dağlıq Qarabağ probleminin sülh yolu ilə həlli bağlı rəsmi mövqeyi Avropa Parlamentinin 20 may 2010-cu idə qəbul etdiyi “Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə Strategiyası” qətnaməsində öz əksini tapmışdır. Belə ki, qətnamədə Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz dövlətləri ilə əlaqələrində suverenlik və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə hörmətlə yanaşdığı diqqətə çatdırılmış, 2-ci maddədə regiondakı mövcud münaqişələr üçün status-kvo-nun qəbuledilməz olduğu, belə vəziyyətin gərginliyi və hərbi döyüşlərin yenidən başlaması riskini artırması vurğulanaraq, 5-ci maddədə Cənubi Qafqaz dövlətlərinin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə xələl gətirə biləcək şərtlərin qəbuledilməz olduğu bildirilmişdir. Beləliklə, Avropa Parlamenti öz qətnaməsində Cənubi Qafqaz dövlətlərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlər çərçivəsində dövlət suverenliyini və ərazi bütövlüyünü birmənalı şəkildə dəstəkləmiş, onlara xələl gətirə biləcək hər hansı şərtlərin qəbuledilməz olduğunu vurğulamışdır.

Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü aradan qaldırmaq və problemin sülh yolu ilə həllinə nail olmaq məqsədilə 1992-ci ilin martında ATƏT-in Minsk qrupu yaradıldı və BMT bu məsələnin həllini həmin qrupa həvalə etdi. Sonradan ATƏT-in Minsk qrupunun Rusiya, ABŞ və Fransadan ibarət həmsədrlik institutu formalaşdırıldı. Həmsədrlər 1997-1998-ci illərdə problemin həlli ilə bağlı üç təklif irəli sürmüş, lakin bu təkliflər qəbul edilməmişdir. 2007-ci ildən etibarən Azərbaycan və

Ermənistan prezidentləri səviyyəsində danışıqlar ATƏT-in MQ həm-sədrləri tərəfindən Dağlıq Qarabağ probleminin tənzimlənməsinin əsas prinsiplərini özündə əks etdirən “Madrid prinsipləri” ətrafında aparılır. Lakin Ermənistanın tutduğu qeyri-konstruktiv mövqe nəticə-sində danışıqlarda irəliləyiş əldə edilməmişdir.

Problemin sülh yolu ilə həlli istiqamətində intensiv danışıqların getdiyi bir vaxtda Ermənistan tərəfi ardıcıl olaraq atəşkəsi pozmaq və mülki şəxsləri, xüsusilə də azyaşlı uşaqları qətlə yetirmək kimi cinayətlər törətmiş və təxribatlara əl ataraq cəbhə xəttində hərbi vəziyyəti gərginləşdirmişdir. Ermənistanın cəbhə xəttində törətdiyi belə təxribatlardan biri 2016-cı ilin mart ayının sonlarında baş vermişdir. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri bu təxribatların qarşısını almaq üçün aprelin 1-dən 2-sinə keçən gecə hərbi əməliyyatlara başlamışdır. Rusiyanın paytaxtı Moskva şəhərində 5 aprel tarixdə atəşkəs razılaşması əldə edildi. Razılaşmaya qədər 4 gün davam edən döyüşlərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri işğal altında olan torpaqlarımızın bir hissəsini, strateji məntəqələri azad etdi. Azərbaycan və Ermənistan silahlı qüvvələri arasında baş vermiş və “Dördgünlük müharibə” kimi tarixə düşmüş aprel döyüşləri zamanı, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Goranboy rayonuna və Naftalan şəhərinə təhlükə yarada biləcək Talış kəndi ətrafındakı yüksəklikləri, eləcə də Seysulan məntəqəsini azad edib, Ağdərə -Madagiz istiqamətində yolların nəzarətdə saxlanılmasını təmin etdi. Döyüşlər nəticəsində, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Füzuli rayonu istiqamətində yerləşən “Lələ təpə” adlandırılan yüksəkliyə nəzarəti ələ keçirdi.

Dördgünlük müharibə zamanı ermənilərə məxsus 30 tank, 15-dək artilleriya qurğusu və möhkəmləndirilmiş mühəndis qurğuları məhv edildi. Düşmənin 320 döyüşçüsü öldürüldü və 500-dən artıq döyüşçüsü yaralandı. Dördgünlük müharibə Azərbaycana bir sıra ciddi dividentlər verib. Belə ki, aprel döyüşləri:

- Azərbaycanın güclü orduya malik olduğunu və Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ermənistanın işğalı altında olan torpaqları qısa bir zamanda azad etməyə qadir olduğunu nümayiş etdirdi;

- Ermənistan ordusunun məğlubedilməzliyi ilə bağlı stereotipləri darmadağın etdi;

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Aprel döyüşlərində ermənilərin atəşləri nəticəsində Tərtərdə ziyan dəymiş evlərdə aparılan təmir-bərpa işləri ilə tanış olarkən. 04.12.2016. Mənbə: www.president.az

– bir daha Azərbaycan xalqı və dövlətinin heç vaxt işğalla barışmayacağını, öz ərazi bütövlüyünü nəyin bahasına olursa-olsun bərpa edəcəyini göstərdi;

– Ermənistanı himayə edən dövlətlərə münafişənin dondurulmuş olmadığını və mövcud status-kvonun qəbul edilməz olduğunu sübut etdi.

– Azərbaycan xalqının qələbəyə inamını artırdı və Ermənistan bunu həzm etmək məcburiyyətində qaldı.

Aprel döyüşləri zamanı Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdam və Tərtər rayonlarında qoşunların təmas xəttinə yaxın olan yaşayış məntəqələrini iriçaplı silahlardan və artilleriya qurğularından intensiv atəşə tutmaları nəticəsində mülki əhəlinin həlak olması və yaralanması ilə yanaşı, bir çox evlərə də ciddi ziyan dəyib. Hadisədən dərhal sonra Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev xanımı Mehriban Əliyeva ilə birlikdə təmas xəttinə gələrək cəbhəboyu zonada vəziyyətlə yerində tanış olmuş, sakinlərlə görüşmüş, dağılmış evlərə baxmışdı. Prezident İlham Əliyev tamamilə dağılmış evlərin yerində yeni evlərin inşası, həmçinin ziyan dəymiş evlərin və

sosial obyektlərin təmiri ilə bağlı konkret tapşırıqlar vermiş və müvafiq Sərəncam imzalamışdır. 2016-cı ilin dekabrında Tərtərə səfəri zamanı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva aprelə ziyan dəymiş evlərdə aparılan tikinti, bərpa və təmir işləri ilə tanış oldular. Prezident və onun xanımı yeni bərpa olunmuş evlərdə yaradılan şəraitlə tanış oldular və sakinlərlə görüşdülər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin göstərişi ilə 2016-cı il aprel döyüşlərindən sonra böyük qayıdışın başlanğıcı kimi Cocuq Mərcanlı kəndində 50 evin, məktəbin, məscidin və digər obyektlərin tikintisinə, bu kəndə müasir avtomobil yolunun çəkilişinə başlandı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin birbaşa nəzarəti altında həyata keçirilən bu işlər qısa bir müddətdə başa çatdırıldı. Prezident İlham Əliyev 14 iyun 2017-ci ildə Cocuq Mərcanlıya növbəti dəfə səfər edərək bu obyektlərin istifadəyə verilməsini elan etdi, uzun illərdən sonra Cocuq Mərcanlıya qayıtmış məcburi köçkünlərlə söhbət etdi.

Azərbaycan xalqı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin səyləri nəticəsində torpaqlarımızın işğaldan azad ediləcəyinə, məcburi köçkünlərin öz evlərinə qayıdışına və dinc yaşamasına şərait yaradılacağına inanır və Cocuq Mərcanlıya köçkünlərin qayıdışını Böyük Qayıdışın başlanğıcı kimi qiymətləndirir.

Böyük Qayıdışın başlanğıcı.
Mənbə: www.president.az

3. SƏRSƏNG SU ANBARI VƏ ONUN İŞĞAL ALTINDA QALMASI NƏTİCƏSİNDƏ YARANMIŞ TƏHDİDLƏR

Ermənistanın silahlı təcavüzü nəticəsində Azərbaycanın 20% ərazisi, o cümlədən Dağlıq Qarabağ regionu və ətraf 7 rayonu Ermənistanın silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. Ermənistan indiyədək Azərbaycan ərazilərini işğal altında saxlayır və həmin ərazilərdə qondarma “Dağlıq Qarabağ Respublikası” (“DQR”) adı altında işğalçı rejim formalaşdırmışdır.

Silahlı təcavüz nəticəsində Azərbaycana külli miqdarda maddi və mənəvi zərər vurulmuşdur. İşğal edilmiş ərazilərdə çoxsaylı tarixi və mədəniyyət abidələri, dövlət müəssisələri və sosial-ictimai obyektlər məhv edilmişdir. İşğal edilmiş ərazilərdə həmçinin ölkəmiz üçün strateji əhəmiyyət daşıyan bir sıra obyektlər qalıb. Əlbəttə ki, bu strateji obyektlərə işğal altında qalmış bir neçə su anbarı da aiddir. Odur ki, Azərbaycan ərazisinin əhəmiyyətli hissəsinin uzun illər ərzində işğal altında qalması cəbhəyanı rayonlarda iqtisadiyyat, o cümlədən kənd təsərrüfatına ciddi ziyan vurmuş, işğalçı tərəfindən Azərbaycanın cəbhəyanı rayonlarında məskunlaşmış əhəlinin qəsdən sudan məhrum edilməsi və su ehtiyatlarından həmin əhaliyə qarşı təhdid kimi istifadə olunması kimi neqativ nəticələrə gətirib çıxarıb.

İşğal altında qalmış su anbarlarından ən böyüyü Sərsəng su anbarıdır. Bu su anbarı Tərtər çayı üzərində tikilib və 1976-cı ildə istifadəyə verilib.

Qeyd etmək lazımdır ki, Tərtər çayı Kür çayının sağ qoludur. Azərbaycan daxilində Kür çayının sağ qolları arasında Arazdan sonra ikinci yerdə durur və ən çox sululuğa malik olan qolu hesab edilir. Tərtər mənbəyini Qarabağ vulkan yaylasında 3180 m yüksəklikdən götürür, Qonqur, Alagöz və Mıxtökən silsiləsinin birləşdiyi sahədən (3120 m) axan bulaqlardan əmələ gəlir. Tərtərçay Bərdə rayonu ərazisində dəniz səviyyəsindən 3 m hündürlükdə sağdan Kür çayına tökülür. Çayın uzunluğu 184 km, sutoplayıcı

hövzənin sahəsi 2650 km²-dir. Tərtərçay yuxarı və orta axınında Umudlu çökəkliyi müstəsna olmaqla dar, dərin, bəzi sahələrdə əsl kanyonvari dərə ilə axır. Yalnız Umudlu çökəkliyində çayın dərəsi genişlənir, və yamaclarında terraslar müşahidə edilir. Çay Kəlbəcər, Ağdərə, Bərdə və Tərtər rayonları ərazisindən axır. Qarabağ düzündə Tərtərçay şərqə tərəf pilləvari alçalan müxtəlif generasiyalı Böyük gətirmə konusu əmələ gətirmişdir. Çay bu gətirmə konusunun yuxarı hissəsində özünə dərin (200 m-ə qədər) qutuvari dərə yaratmışdır. Tərtər şəhərindən aşağı dərənin dərinliyi 10-15 m-dən, daha aşağılarda isə 5-6 m-dən artıq deyil. Qarabağ düzündən orta və aşağı zonalarında çayın bir neçə köhnə və qədim yataqları var.

Tərtərçay, Kiçik Qafqazın qalan çaylarında olduğu kimi öz sularını hövzənin yalnız dağlıq hissəsində toplayır. Bu hissədə Tərtərçay böyük qollarından soldan Levçayı (uzunluğu 36 km) və Ağdavançayı (uzunluğu 19 km), sağdan Turağayçayı (uzunluğu 35 km) qəbul edir. Axımının 14%-i yağış, 28%-i qar, 58%-i isə yeraltı sular hesabına əmələ gəlir. Yaz-yay aylarında qar suları çayda daşqınlar əmələ gətirir. Bu zaman illik axımının 65-70%-i keçir. Avqust-sentyabr aylarında çayda su azalır. Oktyabr-noyabr yağışları yenidən çayda kiçik daşqınlar yaradır.

Çayın orta illik su sərfi 22,0 kub m/san, illik axın həcmi isə 693,8 mln m³-dir. Tərtərçay hövzəsində yağıntıların orta illik miqdarı 691 mm, axın layı 275 mm, su sərfi 23 m³/s-dir. Illik su sərfinin maksimumu (39%) yalnız may və iyun aylarına payına, minimumu isə dekabr, yanvar və fevral ayları (11,2%) payına düşür. İyul ayında çayda su sərfi iyunda olduğundan 1,8 dəfə, avqust ayında isə 2,5 dəfə az olur. Bu göstəricilər yağıntılar bol, yaxud kasad olan illərdə çox böyük həddə təbəddüd edir. Çoxsulu illərdə Tərtərçayın su sərfi 41,6 m³/s-ə qədər artır, yaxud ortaillik su sərfindən iki dəfə çox olur. Azsulu illərdə illik su sərfi cəmi 13,4 m³/s təşkil edir və ortaillik su sərfindən təxminən iki dəfə az olur. Suyu orta minerallaşmaya (300-500 mq/l) malik olmaqla hidrokarbonatlı-kalsiumludur.

SƏRSƏNG HARAYI

Məşhur İstisu (Kəlbəcər) kurortu Tərtərçayın yuxarı axım hissəsindədir. Burada səthə çıxan İstisu mineral suyu tərkibinə görə Çexiyanın Karlovi Varı, Rusiyanın Şimali Qafqaz bölgəsindəki Yessentuki mineral bulaqlarına oxşayır. İşğala qədər müalicə və çimmək məqsədilə geniş istifadə edilirdi.

Çoxsulu illərdə Tərtərin suları Sərsəng su anbarını layihə həcmində doldurur, artıq sular isə çayın aşağı axınında nəinki ekoloji axımı təmin edir, hətta ondan xeyli artıq olur. Orta və az sulu illərdə Tərtərçayın aşağı axınında su yalnız yaz-yay daşqınları zamanı, bəzən isə payızda müşahidə edilir. Çay suları sağ sahil və sol sahil kanalları ilə Qarabağ düzünün Yuxarı Qarabağ kanalı ilə dağətəyi arasında yerləşən hissələrinin suvarılmasında istifadə edilir.

Sərsəng su anbarının ümumi su tutumu 570 mln m^3 , işlək su tutumu isə 560 mln m^3 , ölü həcmi isə 60 mln m^3 -dir. Anbarın normal dolma səviyyəsi 726 m, daşqın suları axıdan zaman maksimum dolma səviyyəsi 728,5 m, ölü həcmə səviyyəsi 662 m,

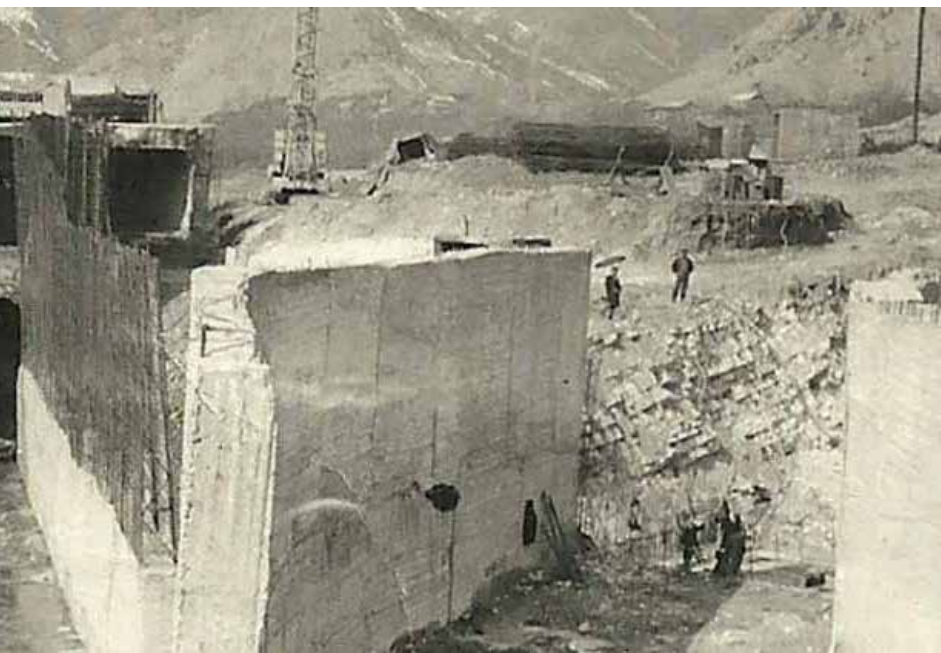

Sərsəng su anbarının tikintisi prosesindən. 1970-ci illər.

Mənbə: www.sarsang.org

normal dolma səviyyəsində su anbarının uzunluğu 11,75 km, eni 1,75 km, normal səviyyədə suyun dərinliyi 103 m-dir. Normal səviyyədə su güzgüsünün sahəsi 1346 ha, ölü həcmi səviyyəsində su güzgüsünün sahəsi 270 ha-dır. Sahil xəttinin uzunluğu 50,25 km-dir. Anbarın bəndinin hündürlüyü 125 m, uzunluğu 555,1 m, üstdən eni isə 10,2 m-dir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Tərtər hidrokompleksi eyni zamanda əsas su anbarından 20 km aşağıda daha kiçik tənzimləyici kimi 5,86 mln. m³ su tutumuna malik Madagiz su anbarından və bənddən ibarətdir. Madagiz su anbarı Tərtər çayı üzərində Sərsəng su anbarından və Torağaçay çayından gələn suları gündəlik nizamlamaq məqsədilə yaradılmışdır. Bu su anbarında yerləşən hidroqovşaqdan su götürən ümumi uzunluğu 92,6 km olan Tərtər sağ və sol magistral kanallarının 80 km-lik hissəsinin işğal zonasında qalması nəticəsində uzun illərdən bəri Tərtər, Bərdə, Ağdam, Goranboy, Yevlax və Ağcabədi rayonlarının 56 min hektardan çox torpaq sahələrinə suvarma suyunun verilməməsi bu

SƏRSƏNG HARAYI

regionun iqtisadiyyatına hər il əvəzolunmaz zərər vurur.

Sərsəng su anbarı ilkin olaraq elektrik və irriqasiya məqsədilə nəzərdə tutulmuşdu. Odur ki, su anbarında hər birinin gücü 50 MVt olan 2 ədəd turbindən ibarət su elektrik stansiyası (SES) quraşdırılmışdı. Hər bir turbinin su buraxma qabiliyyəti maxsimin $30 \text{ m}^3/\text{san}$ olmaqla, SES-dən cəmi 60 m^3 su buraxılması nəzərdə tutulmuşdur. Bundan əlavə suvarma məqsədilə çaya su buraxmaq üçün SES işləmədiyi hallarda anbarın bəndində 6 ədəd siyirtmə quraşdırılmışdır. Bu siyirtmələr vasitəsilə hər biri $5 \text{ m}^3/\text{san}$ olmaqla Tərtər çayına cəmi $30 \text{ m}^3/\text{san}$ su buraxmaq olur. Eləcə də su anbarı dolduğu hallarda qəza su tullayıcısı vasitəsilə $740 \text{ m}^3/\text{san}$ miqdarında daşqın suları Tərtər çayına axıtmaq nəzərdə tutulmuşdur.

Bununla bərabər, Sərsəng su anbarı istifadəyə verilərkən Azərbaycanın 6 rayonunda (Tərtər, Ağdam, Goranboy, Bərdə, Yevlax və Ağcabədi) əkin sahələrinin suvarılması məqsədilə şimal və cə-

İşğal altında olan Sərsəng su anbarı.

Mənbə: www.sarsang.org

nub istiqamətləri olmaqla iki hissəyə ayrılan və ümumi uzunluğu 240 km təşkil edən irriqasiya kanalı tikilmişdi.

Ermənistanın işğalından əvvəl su anbarında quraşdırılmış 50 MVt-lıq iki turbin vasitəsilə suyun axını tənzimlənir və Azərbaycanca-

Susuzluqdan yararsız hala düşmüş əkin sahələri

Mənbə: www.sarsang.org

nın qeyd edilən 6 cəbhəyanı rayonlarında əkin sahələrinin suvarılması məqsədilə irriqasiya kanalına yönləndirilirdi. Sərsəng su anbarından öz başlanğıcını götürən magistral kanallar vasitəsilə Azərbaycanın düzənlik hissələrində yerləşən qeyd edilən rayonların ərazisində 100.000 hektardan çox əkin sahəsi suvarılırdı. Bu

Qurumuş su kanalı

Mənbə: www.sarsang.org

Susuzluqdan əziyyət çəkən bolgə sakinləri
Mənbə: www.sarsang.org

rayonlar Sərsəng su anbarının işğal altında qalması səbəbindən uzun illərdir ki, ondan istifadə etmək imkanlarından məhrum edilmişlər.

Qeyd etməliyik ki, Sərsəng su anbarı coğrafi mövqeyinə görə və yerləşdiyi ərazinin quruluşuna görə dünyanın ən mürəkkəb su anbarlarından biri kateqoriyasına aid edilir. Belə ki, Sərsəng su anbarının yerləşdiyi ərazi hipsometrik nöqteyi-nəzərdən çox yüksəkdir və təxminən 726 m hündürlükdə inşa edilib. Bu isə baş verə biləcək qəzanın nəticəsinin ağır olması ehtimalını ciddi şəkildə artırır.

Vurğulamaq lazımdır ki, su anbarları, xüsusən də Sərsəng su anbarı kimi mürəkkəb hipsometrik parametrlərə malik ərazidə inşa edilmiş anbarlara mütəmadi olaraq texniki müayinələrin, baxışların keçirilməsi zəruri hesab olunur. Lakin 25 ildən artıq işğal altında olduğu müddət ərzində hidroqurğulara və avadanlıqlara texniki xidmət göstərilməmişdir. Digər tərəfdən, su anbarı yuxarıda qeyd edildiyi kimi 1976-cı ildə, yəni 38 il əvvəl istifadəyə verilib. Odur ki, su anbarındakı avadanlıqlar və hidroqurğular artıq istismar üçün texniki resurslarını başa vurmuşlar. Beləliklə, hazırda Sərsəng su anbarı qəza vəziyyətindədir və istənilən an

qəza baş verə bilər.

Bu qəzalar, birincisi, yuxarıda qetd edildiyi kimi su anbarında quraşdırılmış avadanlıqlar və hidroqurğuların zaman baxımından və işğal altında qaldığı illər ərzində texniki xidmət göstərilməməsi nəticəsində resurslarının başa çatması səbəbindən baş verə bilər, yəni texniki xarakterli ola bilər.

İkincisi, son illər dünyanın müxtəlif regionlarında baş verən təbii fəlakətlərin, daşqınların, zəlzələlərin və s. intensivliyi və miqyası ciddi şəkildə artmışdır. Hətta bu qəbildən olan təbiət hadisələri xarakterik olmadıqları regionlarda da tez-tez baş verir. Sərsəng su anbarının yerləşdiyi Kiçik Qafqaz dağları olan bölgədə belə hadisələrin baş verməsi ehtimalını istisna etmək olmaz. Odur ki, Sərsəng su anbarında təbii fəlakətlər, daşqınlar və digər təbiət hadisələri səbəbindən baş verə bilər.

Nəhayət, üçüncüsü, Sərsəng su anbarı Ermənistanın işğalı altındadır və işğalçı rejim dəfələrlə Azərbaycan tərəfi su anbarlarını partlada biləcəyi ilə təhdid etmişdir. Hər dəfə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində Ermənistan qarşı diplomatik təzyiqləri artıranda bu işğalçı dövlət düşünülmüş şəkildə cəbhə xəttində vəziyyəti gərginləşdirir, silahlı diversiyalar təşkil edir və Azərbaycan tərəfini su amilindən istifadə etməklə təhdid edərək, Azərbaycanın su anbarlarını partlada biləcəyini bildirir. Digər tərəfdən, transsərhəd çay olan Araz çayı Ermənistan tərəfindən mütəmadi olaraq məişət və sənaye tullantıları ilə çirkləndirilir, bu çayda ağır metalların, toksik elementlərin, o cümlədən sağlamlıq və ətraf mühit, kənd təsərrüfatı məhsulları üçün təhlükəli olan digər maddələrin miqdarı normada nəzərdə tutulandan dəfələrlə artıqdır. Ermənistan ərazisindən Azərbaycana daxil olan digər kiçik çaylar vasitəsilə vaxtaşırı bu ölkədən Azərbaycan ərazisinə partlayıcı maddələr axıdılır. Belə hallardan biri bir neçə il əvvəl faciə ilə nəticələnmişdi. Rusiyadan Azərbaycanın Tovuz rayonuna öz qohumlarına qonaq gəlmiş ailənin azyaşlı uşağı kiçik transsərhəd çay vasitəsi ilə axıb gələn itəbənzər oyuncağı götürərəkən, bu oyuncaq onun əlində partlamışdı və həmin uşaq həlak olmuş-

SƏRSƏNG HARAYI

du. Odur ki, Ermənistan tərəfinin məqsədyönlü şəkildə Sərsəng su anbarını partlatması ehtimalı böyükdür və belə bir vəziyyət yaranacağı halda su işğalçı dövlətin əlində kütləvi qırğın silahına çevrilmiş olur.

Sual oluna bilər: Sərsəng su anbarında baş verə biləcək qəzanın neqativ nəticələri və onların miqyası haqqında nə demək olar? Hər hansı səbəblər üzündən qəza baş verəcəyi halda su anbardan çıxandan sonra onun sürəti azalmır. Əksinə, su hövzəsi hündürlükdə yerləşdiyinə görə o, böyük kinetik enerjiyə malik olaraq artan sürətlə hərəkət etməyə başlayır. Fövqəladə Hallar Nazirliyi ekspertlərinin hesablamalarına görə, müxtəlif səbəblərdən baş verəcək qəza zamanı böyük su kütləsi təxminən 60-70 dəqiqə ərzində 48 kilometr məsafəni qət edərək Bərdə şəhərinə çatacaq və bu zaman şəhəri basmış suyun hündürlüyü təxminən 40-50 cm təşkil edəcək. Nəticədə 30 min hektara yaxın ərazi qısa bir müddət ərzində böyük su kütləsinin altında qalacaq və su bu ərazilərdəki infrastruktur, flora və faunayı, ümumiyyətlə, canlı aləmi tamamilə məhv edəcək.

Şübhəsiz, yaranacaq belə bir vəziyyətdə bölgədə humanitar böhranın meydana gəlməsi qaçılmaz olacaq. Belə ki, qəfildən baş verəcək qəza nəticəsində böyük su kütləsi artan sürətlə qısa bir müddət ərzində (cəmi 1 saat) 48-50 km məsafəni qət edəcək və öz yolunda qarşılaşdığı bütün canlı aləmi məhv edəcək. Bu qısa müddət ərzində həmin ərazilərdə məskunlaşmış əhalini təhlükəsiz yerə köçürmək qeyri-mümkün olacaq.

Qeyd edilməlidir ki, Azərbaycanın işğal nəticəsində Sərsəng su anbarından istifadə etməkdən məhrum edilmiş yuxarıda qeyd edilən 6 cəbhəyanı rayonunun əhalisi təxminən 400 min nəfər təşkil edir. Aydındır ki, həmin rayonlarda məskunlaşmış əhalinin həyatı daim təhlükə altındadır və qəza baş verəcəyi təqdirdə bölgədə humanitar böhran vəziyyətinin yaranması qaçılmaz olacaq.

Vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinə Ermənistanın həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində yerdəyişmələrə məruz qalmış məcburi köçkünlərin bir

qismi yuxarıda adı çəkilən cəbhəyanı rayonlarda məskunlaşdırılıblar. Bu insanlar Ermənistanın silahlı təcavüz zamanı həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində 1990-cı illərin əvvəllərində artıq bir dəfə humanitar böhran vəziyyətini yaşamışlar və uzun illərdən sonra yenidən analoji təhdidlə üzləşmişlər.

Beləliklə, uzun illərdir texniki xidmət göstərilməməsi nəticəsində qəza vəziyyətinə düşmüş su anbarından aşağıda düzənlik ərazilərdə məskunlaşmış Azərbaycan əhalisi hazırda təhlükə altında yaşayır. Bundan əlavə, təcavüzkar Ermənistan suyu Sərsəng su anbarından qışda buraxır və bunun nəticəsində torpaqlar su altında qalır, yollar dağılır, sel baş verir. İnsanların və kənd təsərrüfatının suya çox böyük ehtiyac duyduğu yay mövsümündə isə, əksinə suyun qarşısını kəsir. Bunun nəticəsində torpağın üst qatındakı üzvi tərkibi parçalanmalara məruz qalmış, kənd təsərrüfatına ciddi ziyan vurulmuş və məhsuldarlıq kəskin şəkildə aşağı düşmüş, bir çox ərazilərdə yaşıllıqlar quruyaraq məhv olmuş və səhrələşmə prosesi başlamış, bölgədə ekoloji tarazlıq pozulmuş və biomüxtəlifliyə ciddi zərbə vurulmuşdur.

Sərsəng su anbarında yaranmış qəza vəziyyəti, bu su anbarının ətraf ərazilər üçün törətdiyi təhdidlərin beynəlxalq siyasi və hüquqi aspektlərinə nəzər salarkən mənsubiyyət və beynəlxalq-hüquqi məsuliyyət məsələləri ən vacib məsələlərdən biri hesab edilir. Mənsubiyyət məsələsi ilə bağlı vurğulanmalıdır ki, Sərsəng su anbarı Azərbaycan ərazisində və onun büdcə xərcləri hesabına inşa edilib. Sərsəng su anbarı Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri çərçivəsində yerləşir və Azərbaycanın əmlakıdır.

Eyni zamanda vurğulanmalıdır ki, Sərsəng su anbarı 1992-ci ildən Ermənistanın işğalı altındadır. Beynəlxalq hüquq normalarına əsasən işğal altında qalmış obyektlərdə işğalçı tərəfindən istənilən fəaliyyətin həyata keçirilməsi qeyri-qanuni hesab edilir. Bununla bərabər, işğal altında qalmış obyektlərdə istənilən fəaliyyət və ya fəaliyyətsizlik nəticəsində baş vermiş və ya baş verə biləcək qəzaya görə həmin əraziləri işğal etmiş tərəf bey-

SƏRSƏNG HARAYI

nəlxalq-hüquqi məsuliyyət daşıyır. Beləliklə, Sərsəng su anbarında müxtəlif səbəblərdən baş verə biləcək qəza nəticəsində bölgədə yaranacaq humanitar və ekoloji böhran vəziyyətinə görə Ermənistanın beynəlxalq-hüquqi məsuliyyət daşması şəksizdir.

Sual edilir: Sərsəng su anbarında baş verə biləcək qəzanın, bu qəza nəticəsində yaranacaq humanitar və ekoloji böhranın qarşısını almaq üçün hansı addımlar atılmalıdır?

Qeyd edilməlidir ki, Sərsəng su anbarı ilə bağlı problemə avtonom (ayrıca) bir problem kimi baxıla bilməz. Bu problem birmənalı şəkildə Ermənistanın Azərbaycana qarşı silahlı təcavüzü, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi, bu işğalın 25 ildən artıq müddət ərzində davam etməsi nəticəsində meydana gəlmişdir və məhz bu kontekstdə də baxılmalıdır.

Digər tərəfdən, Azərbaycan əraziləri işğaldan azad edilmədən bu problemin uzunmüddətli həllinə nail olmaq mümkün deyil. Odur ki, Azərbaycan əraziləri tezliklə Ermənistanın işğalından azad edilməlidir. Bunun üçün dünya ictimaiyyəti beynəlxalq hüquq normalarına hörmət və obyektiv münasibət nümayiş etdirməli, işğalçı dövlət olan Ermənistanı həm universal, həm də regional səviyyələrdə arsenalda olan mexanizmlər vasitəsilə tezliklə işğala son qoymağa məcbur etməlidir. Nəhayət, işğala son qoyulduqdan sonra dərhal mütəxəssislər tərəfindən Sərsəng su anbarının texniki ekspertizası aparılmalı, müvafiq bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilməli, irriqasiya şəbəkələri müasir tələblərə uyğun şəkildə yenidən qurulmalıdır.

4. ERMƏNİSTANIN SƏRSƏNG SU ANBARINI İŞĞAL ALTINDA SAXLAMASI NƏTİCƏSİNDƏ ƏZİYYƏT ÇƏKƏN CƏBHƏYANI RAYONLAR

Ağdam rayonu 1930-cu ildə yaradılıb, sahəsi 1094 km²-dir, rayonun relyefi əsasən düzənlik, qismən dağlıqdır. Ağdam rayonunun ərazisi Azərbaycanın qədim, füsunkar təbiətə malik olan Qarabağ bölgəsinin mərkəzində – Qarabağ dağ silsiləsinin şimal-şərq ətəklərində, Kür-Araz ovalığının qərbində yerləşir. Rayonun coğrafi mövqeyi yaşayış və təsərrüfat üçün çox əlverişli şərait yaradır.

Rayonun dəniz səviyyəsindən yüksəkliyi 410 metr, maksimum yüksəkliyi isə 1365 metrdir. İqlimi əsasən mülayim isti, quraq subtropikdir. Dağətəyi yerləyrdə yüksəklik artdıqca iqlim mülayimləşir. Ən çox yağıntı dağətəyi sahələrə düşür. İllik yağıntı 300-550 mm-dir. Rayon əsasən, Qarabağ düzünün dağətəyi hissəsində yerləşir. Burada düzənlik 40 km² (Ağdam şəhərinin yuxarısında), 20 km² (Güllücə-Qızıl Kəngərli sahəsində), 13 km² (Ağdam şəhərindən aşağıda) və 10 km² (Qaradağlı -Çəmənli kəndləri sahəsində) meylliliyə malik olub, 450-500 m mütləq yüksəkliyə qədər qalxır. Dağlarla düzənlik arasında relyefdə yaxşı təzahür edən dərin tektonik yarıq keçir. Bu relyef kəskin keçid əlamətləri yaradır. Şimal-Şərq istiqamətində Qarabağ düzənliyinin yüksəkliyi tədricən azalır və Ağdam rayonunun Tərtər, Bərdə, Ağcəbədi rayonları ilə sərhəddində 120-130 m qədər alçalır. Relyefin bu xüsusiyyəti bütün ərazinin əkinçilik üçün yararlı olmasını təmin edir, suvarma işlərini və kənd təsərrüfatı maşınlarının istifadəsini asanlaşdırır, torpaqları eroziya proseslərindən qoruyur, onların münbitliyini və məhsuldarlığını artırır.

Ağdamın qədim tarixi abidələri minillik keşməkeşli illərdən keçərək bu günə qədər gəlib çatmışdır. “Ağdam” sözü qədim türk dilində “kiçik qala” deməkdir. Uzaq keçmişdə bu ərazidə yaşamış türkdilli qəbilələr özlərini müdafiə etmək üçün əsasən kiçik qalalar tikirdilər. Zaman keçdikcə bu şəhərin adının mənası dəyişib.

Ağdam rayonunun xəritəsi. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Milli Atlası. Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi. Bakı – 2014

XVIII əsrin birinci yarısında Qarabağlı Pənahəli xan bu şəhərdə özü üçün ağ daşdan imarət tikdirmək barədə əmr verib. Həmin imarət uzun müddət ətraf kəndlərin sakinləri üçün bir növ oriyentirə çevrilib. Bu mənada “Ağdam” – günəş şüaları ilə nurlanmış işıqlı, ağ ev deməkdir. Ağdam rayonunda çoxlu sayda tariximizin şahidi olan memarlıq abidələri var. Bunlardan Ağdam şəhəri-

nin şimal-qərbində Xındırstan kəndində yerləşən Üzərlik təpə abidəsini, Xaçındərbənd kəndindəki Qutlu Musa oğlu günbəzini (1314-cü il), Salahlı-Kəngərli kəndindəki türbəni və daş abidələri (XIV əsr), Papravənd kəndindəki Xanoğlu türbəsini (XVII əsr), türbələri və məscidi (XVIII əsr), Qarabağ xanı Pənahəli və onun nəslinin Ağdam şəhərindəki imarəti (XVIII əsr), Şahbulaq qalası və s. memarlıq abidələrini göstərmək olar.

Ağcabədi. Azərbaycan Respublikasının ən iri kənd təsərrüfatı rayonlarından biri olan Ağcabədi rayonunun ərazisi 1756 kv.km – dir, 2009-cu ildə keçirilmiş siyahıyaalınmaya əsasən əhalisi 135500 nəfərdir.

Məşğul əhalinin əsas hissəsi səhiyyə, təhsil, mədəniyyət sahəsində, kənd təsərrüfatında, rayonda fəaliyyət göstərən sənaye müəssisələrində, ticarət, ictimai işlə xidməti sahələrində çalışır.

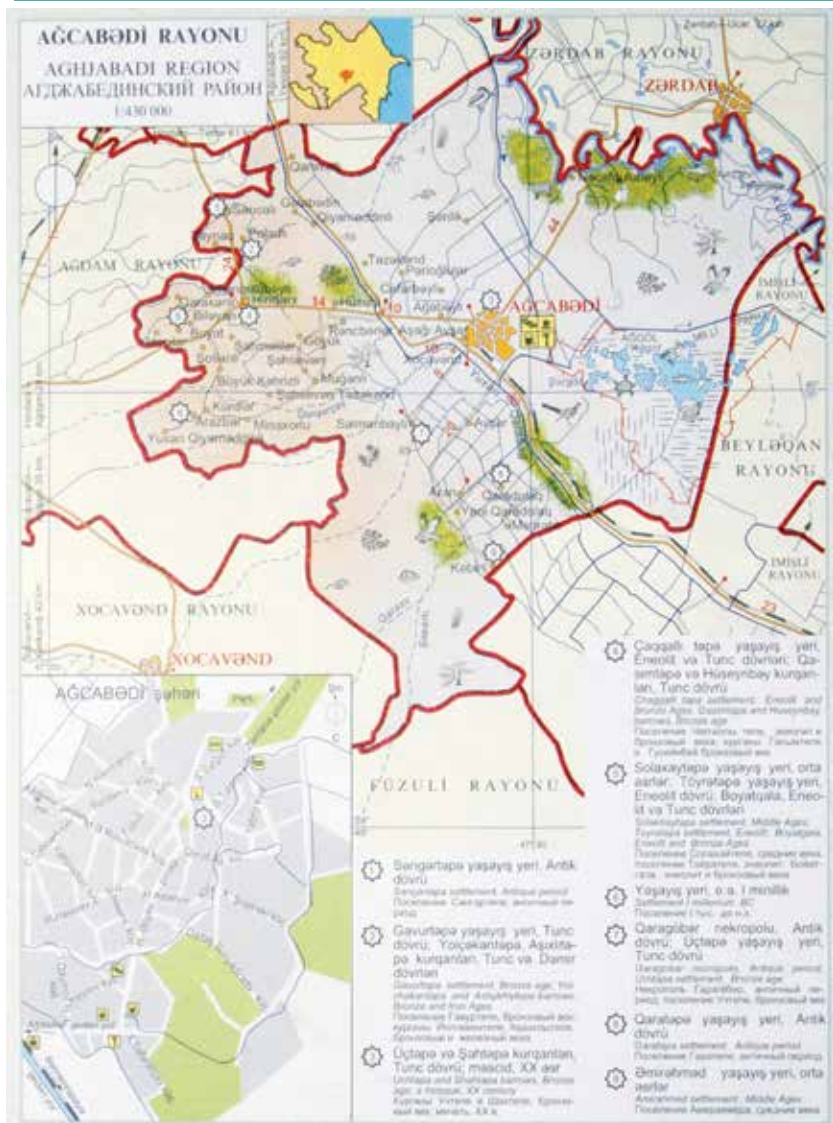
Ağcabədi rayonu 1 şəhər, 1 qəsəbə və 39 kənd inzibati ərazi vahidindən və 44 kənddən ibarətdir.

Rayon ərazisində 216 idarə və müəssisə, 7 bank filialı, 2 rabitə müəssisəsi, 3 mehmanxana fəaliyyət göstərir.

Adının mənası iri məskən (ağca-iri, badi-məskən, qəsəbə) olan Ağcabədi rayonu Azərbaycanın qədim yaşayış məskənlərindən biridir. Bu qədimliyi sübut edən maddi əlamətlərdən olan eneolit, tunc, antik dövrünə və orta əsrlərə aid yaşayış yerlərinin qalıqları – Kamiltəpə, Nərgiztəpə, Qaraköbər, Yantəpə, Qalatəpə və Gavur arxı diqqəti cəlb edir. Tarixçilər bu təpələri Misir ehramları ilə müqayisə edərək qeyd edirlər ki, hətta Gavur arxının Makedoniyalı İsgəndər tərəfindən təmir olunması güman olunduğu halda, XVI əsrdə Teymurləng tərəfindən tam təmir olunması tarixi faktdır. Rayonda orta əsrlərə aid daşdan yonulmuş formalı başdaşlarına qəbirstanlıqlarda rast gəlmək olur.

Ağcabədi rayonu Bərdə, Zərdab, Ağdam, Xocavənd, Beyləqan rayonları ilə həmsərhəddir. Rayonunun mərkəzi Ağdam dəmir yolu stansiyasından 45 km, Bakıdan 300 km aralı, Qarqar çayının hər iki sahilində, Mil və Qarabağ düzlərindədir.

Ağcabədi rayonunun relyefi düzənlikdir, şimal-şərqdən cənub-qərbə doğru tədricən yüksəlir, ərazinin səthi antropoden

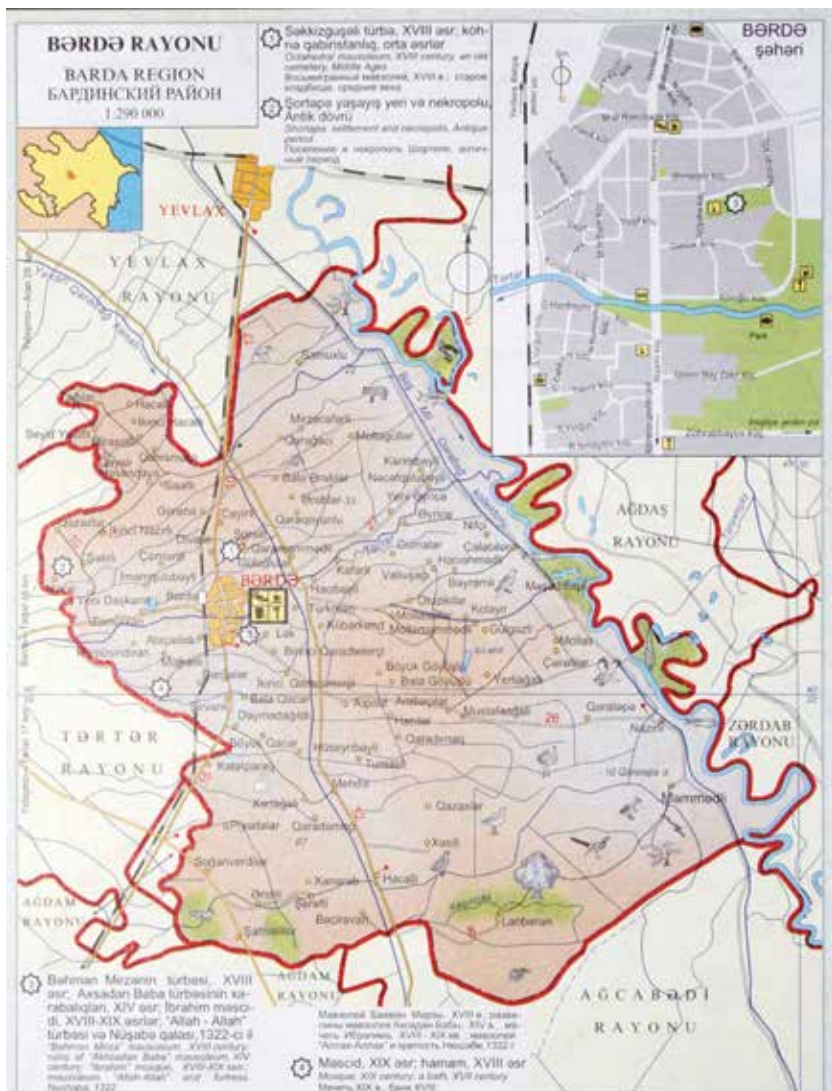
Ağcabədi rayonunun xəritəsi. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Milli Atlası. Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi. Bakı – 2014

sisteminin kontinental - Allüduar və dəniz çöküntülərindən təşkil olunmuşdur. Rayon ərazisində gil yataqları da var.

Rayonun şimal-şərq sərhəddi ilə təqribən 45 km məsafədə Kür çayı, mərkəzi hissədə Qarqar çayı axır. Rayon ərazisindən Yuxarı Qarabağ və Xan qızı kanalları keçir.

Bərdə. Bərdə rayonu 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Qarabağ düzün-
dədir, sahəsi 957 km², rayonun 1 şəhəri və 110 kəndi var, 1 iyun 2012-ci
il tarixə rəsmi qeydiyyatla alınmış əhalinin sayı 147700 nəfərdir.

Sakinlərin 222 nəfəri Qarabağ müharibəsi əli, 438 nəfəri şə-
hid ailəsi, 884 nəfəri Qarabağ müharibəsi veteranı, 41 nəfəri Bö-
yük Vətən Müharibəsi Veteranıdır. Rayonda Dağlıq Qarabağ və

Bərdə rayonunun xəritəsi. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Milli
Atlası. Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi. Bakı – 2014

SƏRSƏNG HARAYI

digər işğal olunmuş ərazilərdən 9646 ailə olmaqla 34833 nəfər məcburi köçkün müvəqqəti məskunlaşmışdır.

Bərdə şəhərindən 3 km məsafədə, Bərdə-Tərtər yolunun sağ tərəfində bir-birinin yaxınlığında iki göl var. Ağalı deyilən üçüncü göl isə Bərdədən 23 km aralıdadır. Bərdə-Tərtər yolunda Bərdədən 3 km aralıda qaynar kükürdlü su bulağı – İstisu yerləşir.

Bərdə şəhəri ölkənin mərkəzi hissəsindədir, Kür-Araz ovalığında, dəniz səviyyəsindən 87 metr yüksəklikdə, Qarabağ düzünün mərkəzində yerləşir. Rayonun ərazisi az meyilli və dalğalı düzənlikdən ibarətdir. Antropogen sisteminin çöküntüləri ilə örtülüdür. Gil, çinqil və qum yataqları var. Rayonun Muğanlı kəndində «Muğanlı suyu» adlanan müalicə əhəmiyyətli təbii bulaq mövcuddur.

Rayon qərbdən Tərtər rayonu, şimaldan Yevlax şəhəri, şimal-şərqdən və şərqdən Ağdaş rayonu və cənub-şərqdən Zərdab rayonu ilə Kür çayı boyunca, cənubdan Ağdam və Ağcabədi rayonları ilə həmsərhəddir. Rayonu respublikanın digər rayonları ilə avtomobil, respublikanın paytaxtı Bakı şəhəri, Yevlax, Ağdaş, Ucar və Kürdəmir rayonları ilə dəmir yolu birləşdirir. Rayonda 35 inzibati ərazi vahidi və dairəsi var, 67 bələdiyyə fəaliyyət göstərir.

Tərtər. Tərtər rayonunun ərazisi 960 kv.km olmaqla ölkə ərazisinin 1.1 faizini təşkil edir. Mərkəzi Tərtər şəhəridir. Bakı şəhərindən 332 km məsafədə yerləşir.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 13 oktyabr 1992-ci il tarixli 327 sayılı qərarı ilə Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonu ləğv edilərək ərazisi qonşu Ağdam, Tərtər və Kəlbəcər rayonları arasında bölüşdürüldü, həmin rayonun Ağdərə qəsəbəsi və 28 kəndi Tərtər rayonunun inzibati tərkibinə verildi. Ağdərə rayonu ərazisindən verilən yaşayış məntəqələri də daxil olmaqla hazırda rayonda 2 şəhər, 1 qəsəbə və 74 kənd vardır. Hazırda keçmiş Ağdərə rayonundan Tərtər rayonuna verilən Ağdərə şəhəri və 13 kənd erməni işğalı altındadır.

Rayon əhalisi 1 yanvar 2016-cı ilə 102500 nəfər təşkil etmişdir. Ermənistandan deportasiya edilmiş 2635 nəfər qaçqın və Ermənistanın respublikamıza təcavüzü nəticəsində 14564 nəfər məc-

buri köçkün Tərtər rayonunda məskunlaşmışdır.

Tərtər rayonu Kür-Araz ovalığının qərb hissəsində, Qarabağ düzündə yerləşir. Rayon ərazisindən Tərtər və İncəçay, cənub sərhədindən isə Xaçın çayı axır. Tərtər rayonu Tərtər çayının aşağı hissəsində yerləşir və şimaldan İncə çayı ilə həmhüduddur. Tərtər rayonunun səthi şimal-şərqdə düzənlik, cənub-qərbdə

Tərtər rayonunun xəritəsi. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Milli Atlası. Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi. Bakı – 2014

SƏRSƏNG HARAYI

dağlıqdır. İqlimi yayı quraq keçən mülayim isti yarımsəhra və quru-çöl tipli, qışı mülayim soyuqdur. Orta temperatur yanvarda -2°C -dən 3°C -yədək, iyulda $18-26^{\circ}\text{C}$ -dir. İllik yağıntı 300-500 mm-dir. Kiçik Qafqaz sıra dağlarının ətəklərində yerləşən Tərtər rayonu qərbdən şərqə doğru meyillidir, dəniz səviyyəsindən 227,1 metr hündürlükdə yerləşir. Ərazisi şabalıdı, boz və çəmən-boz torpaqlardan ibarətdir. Yovşanlı-şoranotulu yarımsəhralar, seyrək kollu çəmənliklər, meşələr və subalp çəmənləri yayılmışdır.

Dağlıq sahədə Yura-Tabaşır, düzənlikdə Antropogen çöküntüləri yayılmışdır. Faydalı qazıntıları: neft, daş kömür, tikinti materialları, səpinti qızıl. Burada neft yataqları, tikinti materialları mövcuddur.

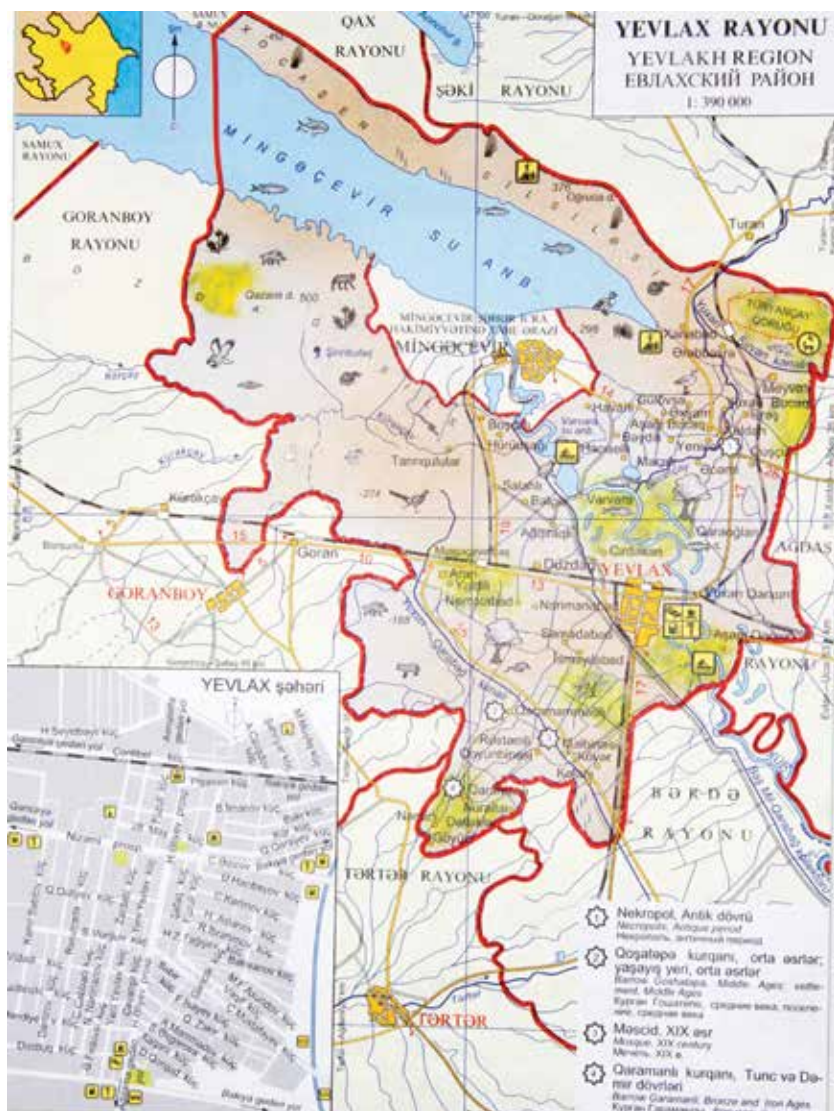
Tərtər rayonu şimaldan Yevlax rayonu, şimal-qərbdən Goranboy rayonu, qərbdən Kəlbəcər rayonu, cənub və cənub-qərbdən Ağdam rayonu, şərqdən və cənub-şərqdən Bərdə rayonu ilə həmsərhəddir.

Rayonun bir neçə kəndi cəbhə zonasında yerləşdiyindən Tərtər ətrafında tez-tez döyüşlər gedir. Müharibə dövründə Tərtər rayonundan 307 nəfər şəhid olub. Son 5 il ərzində 15 nəfər Tərtər sakini ermənilərin basdırdığı minalara düşüb. Tərtərin Çaylı kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə 2010-cu ilin iyunun 19-da Azərbaycan ordusunun əsgəri Mübariz İbrahimov çoxlu sayda erməni əsgərini öldürərək şəhid olub. Mübariz İbrahimov bu igidliyinə görə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülüb. Bundan sonra erməni ordusunun əsgərləri bir neçə dəfə Tərtər istiqamətindən cəbhə xəttini yararaq Azərbaycan ərazisinə daxil olmağa çalışsalar da, onların bu cəhdlərinin qarşısı qətiyyətlə alınıb və düşmən ordusu itki verərək geri çəkilib. 2016-cı il aprelin əvvəlində baş vermiş dördgünlük müharibə zamanı Tərtər rayonunun işğal altında olan Talış, Seysulan və Madaqiz kəndləri ətrafında şiddətli döyüşlər getmiş, Azərbaycan ordusu strateji əhəmiyyətə malik olan yüksəklikləri işğaldan azad etmişdir.

Rayonda 24 tarix və mədəniyyət abidəsi var. Onlardan 1 ədədi dünya, 15 ədədi ölkə əhəmiyyətli arxeoloji abidə, 7 ədədi yerli əhəmiyyətli memarlıq, 1 ədədi isə yerli əhəmiyyətli arxeoloji abidədir. Həmin abidələr Tərtər şəhərində, Buruc, Hacıqərvənd,

Evoğlu, Hüsənli, Sarov, Borsunlu, Xoruzlu, Dəmirçilər kəndlərində yerləşir. Göstərilən ərazilərdə 3 məscid, 15 kurqan, 2 nekropol, 2 yaşayış yeri, 1 buzxana, 1 türbə mövcuddur.

Yevlax. Yevlax coğrafi mövqeyinə görə Azərbaycanın mərkəzində mühüm kommunikasiyaların kəsişməsində yerləşən qədim yaşayış məskənlərindən biridir. Rayon kimi 1935-ci ilin fevral ayından

Yevlax rayonunun xəritəsi. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Milli Atlası. Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi. Bakı – 2014

SƏRSƏNG HARAYI

fəaliyyət göstərir. Yevlax rayonu Ağdaş, Bərdə, Tərtər, Goranboy, Samux, Qax, Şəki rayonları ilə həmsərhəddir.

Yevlax şəhəri Bakıdan 293 km aralı Kür çayının sağ sahilində, düzənlikdədir. (Gəncə-Qazax düzənliyinin cənub-şərq, Qarabağ və Şirvan düzlərinin şimal-qərb kənarı). Yevlax şəhəri Qədim İpək yolunun üzərindədir. Qışı quraq keçən mülayim-isti yarımsəhra və quru çöl iqlimi var. Ərazidən Kür çayı, Əlican, Korçay və İncəçayın aşağı axınları keçir. Mingəçevir su anbarının cənub şərq hissəsi, Varvara su anbarı Yevlax ərazisində yerləşir. Yuxarı Qarabağ və Yuxarı Şirvan kanallarının yuxarı hissələri rayon ərazisindədir.

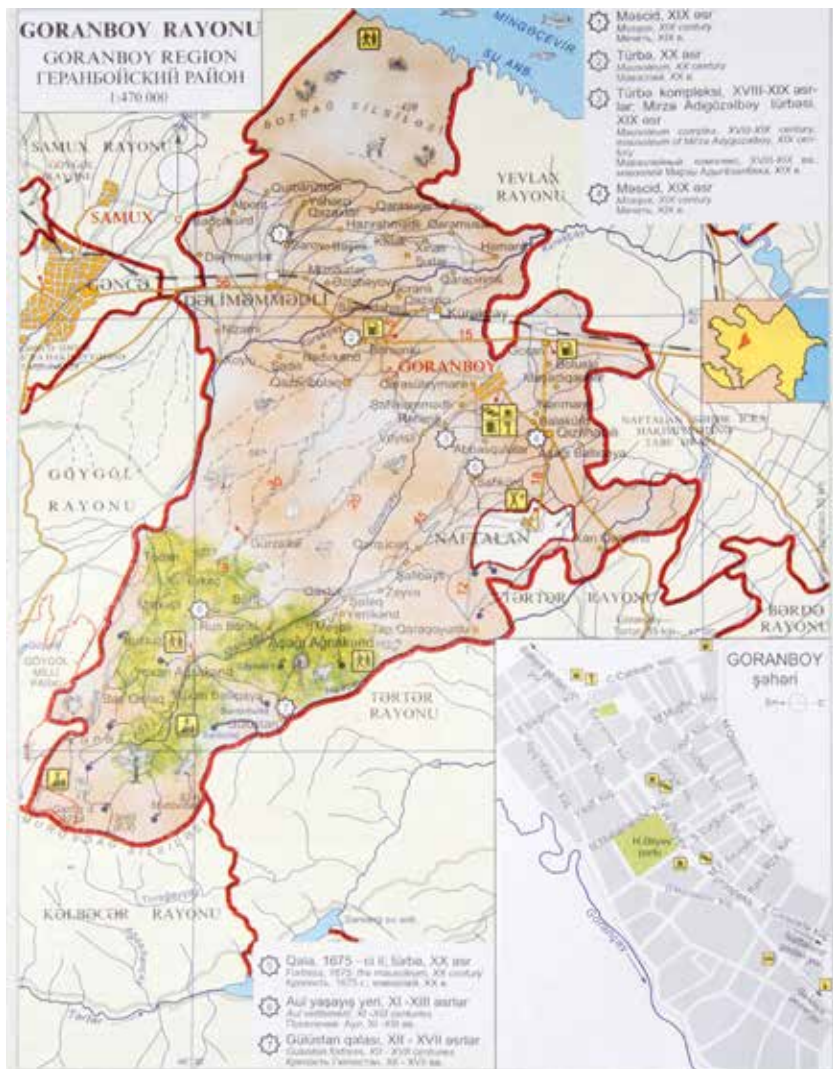
Goranboy. Azərbaycanın qərb bölgəsində yerləşməklə şimal şərqdən Yevlax, cənubi şərqdən Tərtər, cənubi qərbdən Kəlbəcər, qərbdən Göygöl, şimal qərbdən Samux rayonları ilə həmsərhəddir. Rayon Kiçik Qafqazın şimal-şərq ətəklərində yerləşməklə, səthi şimala doğru alçalan dağlıq və düzənlikdir. Cənub və cənub-qərb hissəsini Murovdağ silsiləsinin şimal yamaqları əhatə edir. Rayonun şimalını Mingəçevir su anbarının sahili boyunca yerləşən Bozdağ əhatə edir. Ərazidə Paleogen, Neogen və Yura-Antropogen dövrünün çöküntüləri yayılmışdır. Ərazinin geoloji inkişaf tarixi bir-birindən fərqlənən iki böyük tektonik zona daxilində formalaşmışdır. Rayonun cənubunda Murovdağ zirvəsinin şimal-qərb və Kəpəz şərq yamaqlarında 7-9 ballıq zəlzələlərin dağıdıcı fəaliyyətinin nəticəsindən böyük uçurumlar yaranmışdır. Rayonun şimalında dəniz səviyyəsindən hündürlük 50 m, cənubunda-Murovdağda ən yüksək zirvə-Gamış dağı 3724 m-dir. Səthi şimal-şərqdə düzənlik, cənub-qərbdə isə dağlıqdır, ayrı-ayrı yerlərdə qobu və dərələrlə kəsilmişdir. Dağlıq sahədə Paleogen və Neogen, düzənlikdə isə Antropogen çöküntüləri yayılmışdır. Dünyada yeganə müalicəvi neft yatağı (Naftalan) buradadır.

Qazanbulaq-Naftalan düzənliyi rayonun böyük hissəsini əhatə edir. Mütləq hündürlüyü 300-800 m arasında dəyişir. İncəçayın və Kürəkçayın gətirmə konusları ilə mürəkkəbləşmiş qırıntılı çay daşlarından, qum və gillərdən təşkil olunmuşdur.

Uzunluqları 10-12 km-ə çatan yarıdan-yarıya şəbəkəsi Qurudərə, Gürzalılar, Aşağı Ağcakənd zonalarında yerləşir. Rayonun cənubu-

nu əhatə edən Murovdağda kiçik Qafqazın ən yüksək zirvələri-Ga-mışdağ (3724 m), Murovdağ (3340 m), Keçəldağ (2225 m) yerləşir.

Goranboy rayonu mürəkkəb geoloji qurluşa malik olaraq əhəng-daşı, gips, gil, barit, tikinti daşı, delomit, qırmızı qum, narın qum, yodlu yeraltı suları, neft (yağ-neft) və s. kimi faydalı qazıntılar və sərvətlərlə zəngindir. Rayonun Qazanbulaq, Cinli Boluslu və Borsunlu ərazisində də müalicə əhəmiyyətli qaynar su təbii sərvət kimi istifadə olunur.

Goranboy rayonunun xəritəsi. Mənbə: Azərbaycan Respublikası Milli Atlası. Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi. Bakı – 2014

5. MÜXTƏLİF ÖLKƏLƏRDƏ TİKİLMİŞ SU ANBARLARINDA BAŞ VERMİŞ QƏZALARA DAİR MƏLUMATLAR

Bəşəriyyət tarixində XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəlləri müxtəlif qəza və böhranların sayının və miqyasının katastrofik artması, təbii proseslərin təhlükəli istiqamətdə təzahürlərinin çoxalması, ekoloji təhlükəli qurğuların zədələnməsi risklərinin artması, etno-sosial münaqişə və siyasi böhranların daha tez-tez və gərgin formada baş verməsi ilə xarakterizə edilir. Bütün bu hadisələr böhran vəziyyətinin yaranması ilə müşayiət olunur, ölkə iqtisadiyyatına ciddi mənfi təsirlər göstərir, müxtəlif fəlakətlərdən əziyyət çəkən insanların sayının daim artmasına və bu fəlakətlərin bilavasitə və bilvasitə (dolayısı) zərərlərinin artmasına gətirib çıxarır. Göstərilən hadisələr zamanı iri ekoloji həssas obyektlərdə qəza və böhran riskləri daha təhlükəlidir. Belə obyektlərə əsasən su anbarları və bəndlər, dambalar, tunellər, kanallar, sahili müdafiə və mühafizə qurğuları və s. aid edilir və bu obyektlərin hamısı müxtəlif formada elektrik stansiyaları ilə birlikdə inşa edilir. Odur ki, müxtəlif təbii şəraitə malik regionlarda, müxtəlif ölkələrdə və müxtəli zaman kəsiyində inşa edilmiş su anbarlarında və bəndlərində mövcud hidrotexniki qurğulara nəzər salmaq maraq kəsb edir. Onların əksəriyyəti onlarla, yüzlərlə və hətta minlərlə illər ərzində istismar edilir və bu müddət ərzində özlərini dayanıqlı qurğular kimi göstərmişlər. Misal üçün, İngiltərədə bəndlərin 50%-i 80 ildən əvvəl inşa edilmişlər, İspaniyada 10 ədəd bənd 1600 ildən artıqdır ki, fəaliyyət göstərir, Reyn çayı üzərində 1880-ci ildə inşa edilmiş Reynfelden hidroelektrik stansiyası indiyədək istismar edilir. Çin bəndlərin tikilməsi və su resurslarının idarə edilməsi sahəsində 4000 ilə yaxın təcrübəyə malikdir. Lakin müxtəlif ölkələrdə mövcud olan bəndlərin əksəriyyəti müasir layihələr əsasında və müasir metodlarla tikilmişdir. Eyni zamanda qeyd edilməlidir ki, dünya statistikasına və son dövrlərdə baş verən

hadisələr hidrobəndlərin zədələnməsi və dağılması ehtimallarının artdığını sübuta yetirir. Belə ki, hidrobəndlərdə baş verən qəzaların ehtimalları artmaq tendensiyasına malikdir və bu tendensiya 30-40 illik istismardan sonra daha da sürətlənir.

Böyük bəndlər üzrə Beynəlxalq komissiyaın məlumatlarına görə, hazırda dünyada 45000-dən artıq böyük bəndlər tikilmişdir və bu bəndlərin təqribən 40%-də müxtəlif qəzalar baş vermişdir. Mövcud bəndlərin 60%-dən çoxu quruntludur. Lakin beton bəndlər daha etibarlıdırlar, daş-torpaq bəndlər isə ən azı 3 dəfə az etibarlıdır. Belə ki, ümumi qəzaların 37%-i bu bəndlərin payına düşür və qəzaların əksəriyyəti suyun aşırıb-daşması nəticəsində bu bəndlərdə baş vermişdir.

Hidrotexniki qurğular tarixində ən böyük fəlakətlər Xuanxü və Yantzi, Missisipi və Missuri, Dunay çayları üzərində və Hollandiya-da bəndlərin dağılması nəticəsində baş vermişdir. ABŞ, Fransa, İtaliya, Hindistan, Braziliya, Cənubi Koreya, Çin və digər ölkələrdə su bəndlərində böyük fəlakətli qəzalar olmuşdur.

Diqqəti çəkən məqam ondan ibarətdir ki, su bəndlərində baş verən qəzalar daha çox insan itkiləri, humanitar və ekoloji fəlakətlərlə, o cümlədən irimiqyaslı maddi zərərlərlə müşayiət olunur. Qeyd etmək lazımdır ki, hidrodinamik qurğularda, o cümlədən su bəndlərində baş verən qəzalar zamanı ətraf ərazilər tamamilə su altında qalır və bu böyük fəlakətlərlə nəticələnir. Belə ki, ətraf ərazilərdə yaşayış məntəqələri və təsərrüfat obyektləri su kütləsinin altında qalaraq tam və qismən məhv olur. Baş vermiş fəlakətin miqyasını dəqiqləşdirmək məqsədilə su altında qalmış ərazilərdə 4 fəlakət zonası müəyyən edilir:

Birinci zona su bəndinin və hidroqurğunun birbaşa və ən yaxın ətrafıdır, bu zona hidroqurğudan 6-12 km məsafədək olan ərazini əhatə edir. Bu zonada su dalğasının hündürlüyü bir neçə metrədən artıq ola bilər və relyefdən asılı olaraq daha da arta bilər. Su kütləsinin sürəti relyefdən asılı olaraq 30 km/saat və daha artıq ola bilər, su dalğası maksimum 30 dəqiqə ərzində bu zonadan keçib gedir.

SƏRSƏNG HARAYI

İkinci zona sürətli axın zonasıdır, burada su dalğasının sürəti 15-20 km/saat təşkil edir və bu zona 15-25 km məsafəni əhatə edir.

Üçüncü zona orta axın zonasıdır, suyun sürəti 10-15 km/saat təşkil edir, 30-50 km-ə qədər məsafəni əhatə edir, su dalğasının bu zonadan keçmə müddəti təqribən 2-3 saata bərabərdir.

Dördüncü zona zəif axın zonasıdır, su axınının sürəti 6-10 km/saat-a çatır, relyefdən asılı olaraq bu zona 35-70 km məsafəni əhatə edə bilər.

Müasir dövrdə dünyanın müxtəlif regionlarındakı su bəndlərində baş vermiş qəzaların təhlili göstərir ki, qəza nəticəsində kütləvi şəkildə insan həyatının itirilməsi, kənd təsərrüfatı heyvanlarının və bitkilərinin məhv edilməsi, maddi dəyərlərə və digər tikililərə zərərlərin vurulması məhz qeyd edilən fəlakət zonalarında baş verir. Əslində su bəndlərində baş verən qəzaların miqyasını, nəticələrini, ətraf ərazilərdə məskunlaşmış əhaliyə vurulmuş zərərin miqyasını təsəvvür etmək üçün bu qəbildən olan bir sıra obyektlərdə baş vermiş bəzi böyük qəzaların nəticələrini nəzərdən keçirmək zəruridir.

ABŞ, Kaliforniya, Sent-Fransis, 12 mart 1928-ci il

Qeyd edilən kontekstdə təxminən 91 il əvvəl ABŞ-ın Kaliforniya ştatında baş verən qəza diqqəti çəkir. Kaliforniyanın 59 m hündürlüyünə malik olan Sent-Fransis su bəndinin 12 mart 1928-ci ildə dağılması nəticəsində su kütləsi dəhşətli dərəcədə böyük sürətlə kanyondan keçərək öz yolunda olanların hamısını süpürüb apardı. Axın istiqamətində 25 km məsafədə tikilmiş elektrik stansiyası 40 metr hündürlüyə malik olan su kütləsi tərəfindən məhv edildi, 80 km uzunluğunda vadi tamamilə su altında qaldı. 600 nəfər fəlakətin qurbanına çevrildi.

Qəza nəticəsində 45 mln. m³ su kütləsi öz yolunda olan bütün canlı və cansız aləmi məhv edərək, Santa-Klara çayına töküldü. Kastayk, Cankşen və Bardsdeyl şəhərləri su altında qaldılar. Daşqınlar Santa-Paula və Ventura məntəqələrinə çataraq bənd-

dən 87 km məsafədə Sakit okeana qarışdı. Qəza nəticəsində ölənlərin dəqiq sayını heç kəs bilməsə də, rəsmi şəkildə bu rəqəmin 600 nəfər olduğu bildirilir. Ölənlərin sayını müəyyənləşdirmək ona görə çətinləşirdi ki, meksikalı miqrantların düşərgələri San-Frantsiskito kanyonunda yerləşirdi və bu düşərgədə olanların sayı məlum deyildi Lakin qəza nəticəsində ölənlərin cəsədləri Meksika sərhədləri yaxınlığında da tapılırdı, ölənlərin cəsədlərinin qalıqlarına 1950-ci illərin ortalarına qədər rast gəlmək olurdu, sonuncu cəsəd 1992-ci ildə tapılıb.

SSRİ, Ukrayna, DneproHES, 18 avqust 1941-ci il

Faşist ordusuna qarşı döyüşlər zamanı SSRİ rəhbərliyi DneproHES-in dağıdılmasına dair çox çətin və həyati vacib qərar qəbul etdi. Belə ki, düşmən ordu su bəndini ələ keçirmək məqsədilə dəfələrlə DneproHES-ə hücum etmiş və onun vasitəsilə Zaporijye şəhərinə daxil olmağa çalışırdı. Faşistlərin planlarını alt-üst etmək məqsədilə su bəndinin partladılmasına dair qərar qəbul edildi. Sovet rəhbərliyinin qərarı əsasında 18 avqust 1941-ci ildə həyata keçirilmiş partlayış nəticəsində bəndin çox böyük bir his-

səsi dağıldı və anbardan aktiv şəkildə suyun atılması başladı. Dnepr çayının aşağı axını tam su altında qaldı, 30 metr hündürlüyündə su kütləsi düşmənin çaydan keçmək üçün hazırladıqları keçidləri dağıtdı və çoxlu sayda faşist əsgərləri məhv edildi.

Lakin partlayış nəticəsində yaranmış çox böyük su axını insanları özünükülərə və düşmənlərə bölmədi. Dneprətrafi ərazilər dağıdıcı gücə malik olan su kütləsinin altında qaldı, o cümlədən Zaporozhye şəhərinin aşağı hissəsi tam şəkildə su altında qalaraq məhv oldu. Ölənlərin sayı və dəymiş zərərin miqdarı katastrofik səviyyədə idi. Demək olar ki, su 1 saat ərzində müxtəlif əmtəə mallarının böyük ehtiyatlarını, hərbi sursatları, on minlərlə ton yemək məhsullarını məhv etdi, onlarla çay gəmiləri öz heyətləri ilə birlikdə məhv edildi.

Fransa, Malpasse, 2 dekabr 1959-cu il

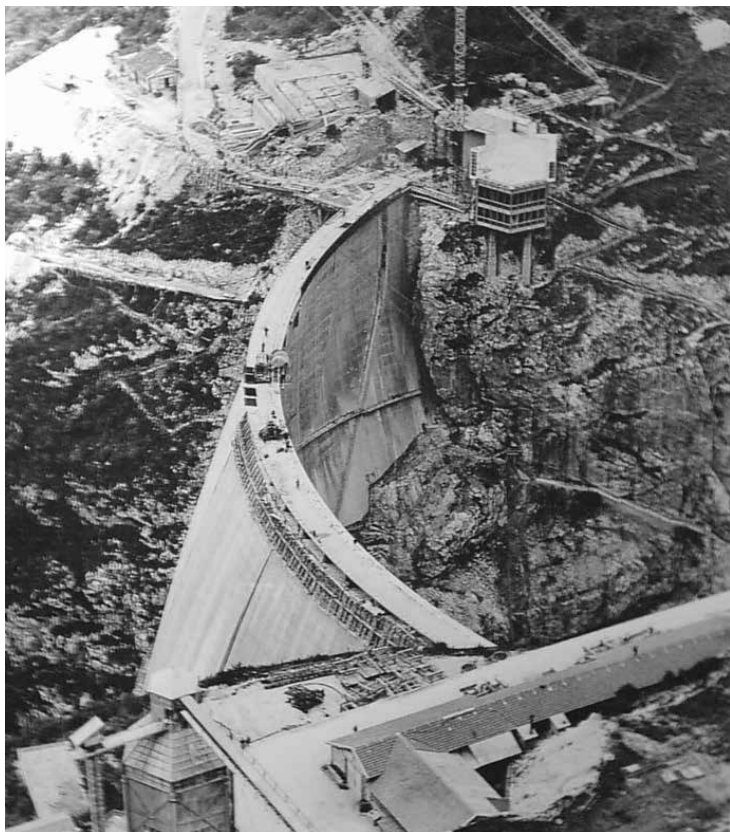
Fransada Reyran çayının üstündə tikilmiş 222 metr uzunluğa malik olan arka tipli Malpasse su bəndi 2 dekabr 1959-cu ildə dağıldı. Bu su bəndi ölkənin cənubunda Frejyüs şəhərindən təqribən 7 km məsafədə irriqasiya və su təminatı məqsədilə tikilmişdi. Malpasse bəndinin dağılması nəticəsində Frejyüs şəhəri demək olar ki, tam şəkildə suyun altında qaldı, rəsmi məlumatlara əsasən 423 nəfər həlak oldu və ümumiliklə 68 milyon dollar məbləğində maddi zərər dəydi.

İtaliya, Vayont, 9 oktyabr 1963-cü il

İtaliyanın şimalında Belluno vilayətində Pyava çayının qolu olan Vayont çayı üzərində Monte Tok dağının yanında 1961-ci ildə tikilmiş beton tipli su bəndi tikilərək istifadəyə verilmişdi. Vayont su bəndi əsasən elektrik enerjisi hasil edirdi, beton bəndinin əsasda qalınlığı 23 m, yalında uzunluğu 190 m, eni 3.9 m və nəhayət, bəndin hündürlüyü 261,6 m və su tutumu 169 mln. m³ təşkil edirdi.

Vayont su bəndində 9 oktyabr 1963-cü il gecə saatlarında hidrotexniki qurğular tarixində ən iri qəza baş verdi. Cəmi 45 saniyə ərzində sahəsi 2 km² və həcmi 0,2-0,3 km³ olan 2 km uzunluğunda iri dağ kütləsi sürüşərək su anbarının içinə (çaşa hissəsinə) düşdü. Həmin dağ kütləsi su anbarının çaşa hissəsində suyun səthindən 175 m səviyyə qədər həcmi doldurdu. Sürüşmə nəticəsində təxminən 150-250 m qalınlığında və 50 mln.m³ həcmində su bəndin yal hissəsini aşaraq aşağı əraziləri su altında qoydu. Təqribən 90 m hündürlüyə malik olan su kütləsi 28-43 km/saat sürətlə hərəkət edərək çox qısa müddət ərzində Pyava çayı vadisində yerləşən 5 kəndi (Villanova, Lonqarone, Piradjo, Rivalta və Faz) məhv etdi, müxtəlif məlumatlara əsasən 1900-dən 2500-ə qədər insan (350 ailə) həlak oldu.

Diqqəti çəkən məqam ondan ibarət idi ki, dağ kütləsinin sürüşməyə başlaması və Pyava çayının aşağı hissəsində yaşayış məntəqələrinin su uçqununun altında qalaraq tam dağılması cəmi 7 dəqiqəyə bərabər zaman kəsiyində baş verdi. Bundan əlavə, beton bənd qəza nəticəsində əmələ gəlmiş normadan dəfələrlə artıq yükə davam gətirdi, yalnız beton bəndin yuxarısında 1 m-dən az hissəsi dağılmışdı.

Çin, Bayntsyao, 7 avqust 1975-ci il

Bayntsyao su anbarı 1952-ci ildə Çinin Xenan vilayətində Juxe çayı üzərində tikilmişdi. Onun bəndinin hündürlüyü 24,54 m və uzunluğu isə bəndin yalında 118 m, su tutumu isə 375 mln.m³ təşkil edirdi. İlkin olaraq bu su anbarının əsas funksiyasının əyalətin kənd təsərrüfatı sahələrini daşqınlardan qorumaqdan ibarət olsa da, sonradan bu

funksiyaya elektrik enerjisinin hasilatı da aid edildi.

Bənd tikilərkən 1000 ildə bir dəfə baş verən ən iri yağıntılara və daşqınlara (gün ərzində 306 mm yağıntı) dözümlülüyü nəzərə alınmışdı. Lakin 1975-ci ilin avqust ayında son 2000 il ərzində ən böyük daşqınlar baş verdi. Güclü Nina qasırğası və bir neçə gün davam edən iri fırtınalar nəticəsində baş verən yağıntıların miqdarı bir saat ərzində 160 mm, gün ərzində isə 1631 mm təşkil etdi (Müqayisə üçün qeyd etmək lazımdır ki, il ərzində orta yağıntıların miqdarı təqribən 800 mm olur). Əlbəttə ki, bəndin şlyuzları bu miqdarda suyun buraxılmasının öhdəsindən gələ bilməzdi.

Qeyd edilən səbəbdən 8 avqust gecə saat 0.30-da çox güclü yağıntı suları Juxə çayının yuxarı hissəsində tikilmiş Şimantan bəndini dağıdaraq böyük sürətlə Bayntsyao su anbarı istiqamətində hərəkət etməyə başladı. Böyük su kütləsi cəmi yarım saatdan sonra, gecə saat 01.00-da Bayntsyao su anbarına çataraq onun bəndinin yal hissəsini aşmağa başladı. Güclü su dalğası cəmi bir neçə dəqiqə ərzində bəndi əsasına qədər tamamilə darmadağın etdi. Ümumiliklə, 62 bənd darmadağın oldu. Nəticədə Bayntsyao su anbarından 4 hektar sahədə suyun axını saniyədə 13 min m³ oldu, 6 saat ərzində anbardan 701

SƏRSƏNG HARAYI

milyon m³ su axdı. Ümumiliklə, fəlakət zamanı axan suyun miqdarı 15,74 milyard m³ təşkil etdi.

Qəza nəticəsində yaranmış 7 metr hündürlüyündə su dalğası 1 saat ərzində öz yolunda olanları məhv edərək 55 km məsafəni qət etdi və 15 km enliyində düzənlik su altında qaldı. Su kütləsi 7 rayon mərkəzini və saysız-hesabsız kəndləri məhv etdi. Rəsmi statistikaya əsasən suyun təzyiqindən, yıxılan divarların və daşların zərbəsindən 1 saat ərzində 26 min insan öldü. Sonradan 145 min nəfərdən artıq insan aclıq və epidemiyə nəticəsində həlak oldu və beləliklə, qəza nəticəsində 171.000 nəfərdən artıq insan öldü. Ümumiyyətlə, Bayntsyao su anbarında baş vermiş qəzadan bu və ya digər formada 11 milyondan artıq insan zərər çəkdi və 5960 ev dağıldı. Bundan əlavə qəza nəticəsində 60 su anbarı, onlarla avtomobil körpüsü və dəmir yolu xətti dağıldı, su kütləsi 300 min baş heyvanı apardı, böyük məhsuldarlığa malik olan kənd təsərrüfatı sahələri su altında qaldı. Bəzi mənbələrə əsasən, yaranmış aclıq və vəba epidemiyası nəticəsində ölənlərin sayı 230 min nəfərə qədər artdı.

Ölənlərin sayına və dəymiş zərərin miqdarına görə Bayntsyao su anbarında baş vermiş qəza hidrelektrik stansiyalar tarixində ən iri qəza hesab edilir.

Rusiya, Sayano-Şuşinsk HES, 17 avqust 2009-cu il

Rusiya Federasiyasının ərazisində Krasnoyarsk vilayəti ilə Xakasiya arasında tikilmiş Sayano-Şuşinsk Hidroelektrik Stansiyasında (HES) 17 avqust 2009-cu ildə baş vermiş iri sənaye texnogen qəzası nəticəsində 75 nəfər həlak oldu. Qəza stansiyaətrafı ərazilərin ekologiyasına, regionun sosial və iqtisadi vəziyyətinə ciddi təsir göstərdi, bölgəyə 40 milyard rubl məbləğində maddi zərər dəydi.

Çin, Tzyansi vilayəti, Fuxe, iyun 2010-cu il

Şərqi Çinin şərqində Tzyansi vilayətində Fuxe çayı üzərində tikilmiş su anbarı 2010-cu ilin iyun ayında leysan yağışları nəticəsində dağılmışdı. Dağılma zonasından 100 mindən artıq insan evakuasiya edilmişdi. Bütövlüklə, Çinin Cənub və Şərq hissəsində 10 ərazi vahidində leysan yağışlarının səbəb olduğu sürüşmələr və su basması nəticəsində 199 nəfər həlak olmuşdu və 123 nəfər itkin düşmüşdü.

Ümumiliklə, təhlükəyə məruz qalmış rayonlardan 2 milyon 400 minə qədər insan evakuasiya edilmişdi, fəlakət nəticəsində ölkə əhalisinin 29 milyon nəfəri bu və ya digər formada zərər çəkmişdi. Su basma nəticəsində dəymiş maddi zərərin məbləği təqribən 6,2 milyard dollar təşkil etmişdi.

SƏRSƏNG HARAYI

Pakistan, Hind çayı üzərində bənd, 5 avqust 2010-cu il

Cənubi Pakistanda 5 avqust 2010-cu ildə Hind çayı üzərində tikilmiş bənd dağıldı, yarım milyondan artıq pakistanlı su basmasından ehtiyatlanaraq öz şəhər və kəndlərini tərk etdilər. Bəndin dağılması ərəfəsində Tatta şəhərindən 300 minə yaxın insan təxliyyə edildi, Hind çayı bəndi dağıtdıqdan sonra isə əhalinin Sucaval, Daro və Pur Batoro şəhərlərindən təcili təxliyyəsi başladı.

Bəndin dağılması nəticəsində avqustun birinci ongünlüyündə 895 minə qədər ev məhv edildi, 2 milyon hektardan artıq kənd təsərrüfatı sahəsi suyun altında qaldı, 1700-dən artıq insan həlak oldu. BMT-nin verdiyi məlumata əsasən fəlakət nəticəsində,

ümumiyyətlə, 20 milyondan artıq insan zərər çəkmişdi, 6 milyondan artıq insan evsiz qalmışdı. Avqustun ortalarında BMT mütəxəssisləri tərəfindən vəbaya yoluxma halları qeyd edilmişdi və hakimiyyət nümayəndələri ölkədə epidemiyanın baş verəcəyindən ciddi narahatlıq ifadə edərək, belə olacağı halda minlərlə insanın epidemiya qurbanına çevriləcəyini bildirmişdilər. BMT Baş katibi Pan Gi Mun fəlakətlə bağlı vurğulamışdı ki, bu fəlakət özünün sosial nəticələrinə görə 2010-cu ilin yanvar ayında Haitidə baş vermiş zəlzələdən və ya 2006-cı ildə Hind okeanında baş vermiş sunamidən dəhşətlidir.

ABŞ, Kaliforniya, Orovill, fevral 2017-ci il

Kütləvi informasiya vasitələri 2017-ci il fevral ayının ortalarında təcili məlumat yayaraq bildirdilər ki, ABŞ-ın Kaliforniya ştatının su təsərrüfatı departamentinin Twitterdə yazdığı post yerli əhali arasında panika yaratmışdır. Belə ki, bu postda bildirilirdi ki, ABŞ-da ən böyük bənd olan Orovill bəndi “növbəti saat ərzində dağıla bilər”. Kaliforniya ştatının hakimiyyəti bəndin dağılması təhlükəsi olması səbəbindən təcili şəkildə on minlərlə əhalini təxliyə etdi. Bölgənin Layv-Ok, Merisvill, Uitland, Plamas-Leyk, Olivherst, Hridli, Yuba-siti və digər yaşayış məntəqələrinin sakinləri təcili şəkildə evlərini tərk etməyə başladılar. Mütəxəssislər qeyd edirdilər ki, daşqınlar ölkənin ən böyük şəhərlərindən biri olan San-Fransisko üçün təhlükə yarada bilər.

Orovill gölündə suyun səviyyəsi güclü yağıntılar nəticəsində kifayət qədər qalxmışdı. Bundan əlavə, xeyli əvvəl ekspertlər bəndin zədələnməsi barədə xəbərdarlıq edərək bildirmişdilər ki, bu yaxın ətrafdakı yaşayış məntəqələrinin su altında qalması ilə nəticələne bilər. Xoşbəxtlikdən ABŞ hakimiyyəti bu təhlükənin qarşısını ala bildi.

SƏRSƏNG HARAYI

Beləliklə, dünyanın müxtəlif bölgələrində tikilmiş su anbarlarında baş vermiş qəzalar əksər hallarda böyük fəlakətlərlə nəticələnmiş, bu qəzalar nəticəsində əhali arasında çoxsaylı insan tələfatı baş vermiş, fəlakət baş verdiyi ərazilərdə infeksiyon xəstəliklər yayılmış, humanitar və ekoloji böhran vəziyyəti yaranmışdır.

6. İŞĞAL NƏTİCƏSİNDƏ QƏZALI VƏZİYYƏTƏ DÜŞMÜŞ SƏRSƏNG SU ANBARI HARAYI BEYNƏLXALQ MÜSTƏVİDƏ

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) 25 may 2013-cü ildə “Sərsəng harayı” adlı genişmiqyaslı layihə həyata keçirməyə başlamışdır.

“Sərsəng – humanitar faciəsinin qarşısının alınması” layihəsinin təqdimatı
may, 2013

Layihənin məqsədi Sərsəng su anbarının vəziyyəti, onun törədcəyi humanitar fəlakət və ekoloji böhran vəziyyəti barədə tək Azərbaycan cəmiyyətini deyil, eyni zamanda dünya ictimaiyyətini məlumatlandırmaq, beynəlxalq təşkilatlarda, əsasən də AŞPA-da müvafiq sənəd və qətnamələrin qəbul edilməsinə nail olmaq, mümkün humanitar fəlakətin və ekoloji böhranın qarşısının alınması istiqamətində tədbirlər paketi hazırlamaqdan və s. ibarət olmuşdur.

Sərsəng su anbarının işğal altında olmasından ən çox əziyyət çəkən Tərtər, Ağdam, Bərdə, Yevlax, Ağcabədi, Göranboy rayonlarında layihənin ofisləri açılmış, layihənin İnternet sahifəsi yaradılmışdır. Mütəmadi olaraq KİV vasitəsi ilə dünya ictimaiyyəti məlumatlandırılmışdır. AVCİYA-nın fəaliyyəti tək Azərbaycanla məh-

SƏRSƏNG HARAYI

dudlaşmamış və beynəlxalq səviyyədə fəaliyyət göstərən 3 mindən artıq KİV-də ingilis, alman və fransız dillərində Sərsəng su anbarı və onun humanitar təhlükəsi barədə məlumatlar dərc edilmişdir.

Layihə çərçivəsində müxtəlif konfranslar, təlim və seminarlar, müsabiqələr keçirilmişdir. Belə ki, 2013-cü ilin sentyabr ayında layihə çərçivəsində Tərtər şəhərində yerləşən Gənclər Mərkəzində beynəlxalq konfrans, 9-11 noyabr 2013-cü il tarixlərində Tərtər, Bərdə, Ağcabədi, Ağdam və Goranboy rayonlarında ictimaiyyətin və vəzifəli şəxslərin iştirakı ilə 5 dəyirmi masa keçirilmişdir.

Gənc rəssamlar arasında “Sərsəng harayı” adlı rəsm müsabiqə-

Tərtərdə keçirilmiş “SOS Sərsəng” beynəlxalq konfransından. Sentyabr, 2013

si və jurnalistlər arasında Sərsəng su anbarının təhdidlərinə dair məqalə müsabiqəsi keçirilmişdir.

Sərsəng su anbarının işğal altında olmasından ən çox əziyyət çəkən rayonların sakinləri tərəfindən beynəlxalq təşkilatlara göndərilmiş minlərlə müraciətin öz ünvanına çatdırılması təşkil edilmişdir. AVCIYA-nın “Sərsəng SOS: təhlükə altında qalan tarixi və mədəniyyət abidələri”, “Sərsəng SOS: Humanitar Böhran Təhdidi” və “Sərsəng SOS: Məhvə Məhkum Ətraf Mühit” adlı kitablar nəşr edilib, 10 dekabr 2014-cü il tarixində Beynəlxalq İnsan Hüquqları günündə bir sıra xarici ölkə səfirlikləri, mətbuat nümayəndələri və ictimai xa-

Tərtərdə keçirilmiş “SOS Sərsəng” beynəlxalq konfransından. Sentyabr, 2013

dimlərin iştirakı ilə “Sərsəngə yürüş” aksiyası keçirilmişdir.

Qeyd edilməlidir ki, AVCİYA fəaliyyətdə olduğu 13 il ərzində vətəndaş cəmiyyəti problemləri ilə yanaşı, bir çox istiqamətlərdə layihələr icra etmişdir. Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi ilə bağlı layihələr bu sıradan ən prioritet yer tutmuşdur. AVCİYA-nın bu qəbildən olan işləri kimi, üç dildə nəşr edilmiş “Xocalı soyqırımı: milyon imza - bir tələb” kitabını, Qarabağla bağlı təsis olunmuş elektron jurnalı, Qarabağa edilən yürüşləri və sair qeyd etmək olar. Sərsəng layihəsi vasitəsilə 25 ildir unudulmuş Sərsəng problemi aktuallaşdırılmış, problemin beynəlxalq aləmə çatdırılmasına nail olunmuş və nəhayət, beynəlxalq təşkilatlarda Sərsəng su anbarına dair qətnamə layihəsinin qəbul edilməsinin zəruriliyi gündəmə gətirilmişdir.

ATƏT PA-nın 3 iyul 2013-cü il tarixdə İstanbulda keçirilən sessiya-sı zamanı işğal nəticəsində Sərsəng su anbarında qəzalılıq vəziyyətə və onun təhdidlərinə ilk dəfə olaraq beynəlxalq müstəvidə diqqəti cəlb etməyə səy göstərildi. Sessiya zamanı “Enerji Təhlükəsizliyinin Ətraf Mühit ölçüsü” adlı qətnamə layihəsinə Sərsəng su anbarı ilə bağlı 2 düzəliş təklifi təqdim edildi. Lakin bu düzəlişlər səsvermə zamanı qəbul edilmədi.

Sərsəng su hövzəsində gözlənilən humanitar fəlakət beynəlxalq müstəvidə növbəti dəfə Avronest PA-da gündəmə gətirildi və 2013-

Sərsəng harayı” musabiqəsinin qaliblərinə diplomlar təqdim olunarkən. Aprel, 2014. Mənbə: www.sarsang.org

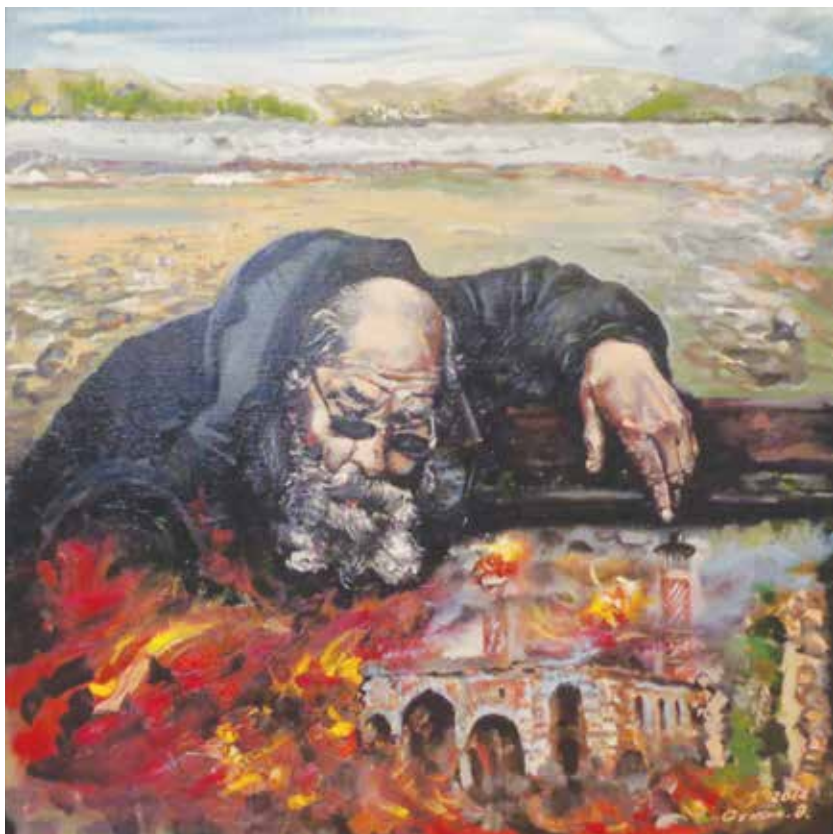
cü ilin may ayında Avronest PA-da təcili qətnamə layihəsi təqdim edildi. Bu qətnamə layihəsi prosedur qaydalarına əməl edilməklə və vaxtında təqdim edilməsinə baxmayaraq, Avropa Parlamentinin bəzi deputatlarının və siyasi fraksiyaların rəhbərlərinin səyləri nəticəsində müxtəlif bəhanələrlə gündəlikdən çıxarıldı.

Ermənistanın işğalı altında olan Sərsəng su anbarının vəziyyəti növbəti dəfə 2013-cü ilin yazında AŞPA-da gündəliyə gəldi və qısa bir müddətdən sonra AŞPA Sərsəng su anbarına dair qətnamənin qəbul edilməsi uğrunda əsas mübarizə cəbhəsinə çevrildi. Belə ki, AŞPA-nın 2013-cü ilin yaz və yay sessiyaları zamanı Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü Elxan Süleymanovun müəllifliyi ilə Ermənistanın işğalı altında olan Sərsəng su anbarına dair sənəd 2 qətnamə təklifi təqdim edildi. Lakin AŞPA rəhbərliyi məqsədyönlü şəkildə onun müzakirələrə çıxarılmasının qarşısını aldı. Bunlara baxmayaraq, deputat Elxan Süleymanov 25 iyunda AŞPA-da Avropanın 18 ölkəsini təmsil edən 45 deputatın imzası ilə Sərsəng su anbarına dair yeni bir sənəd layihəsi təqdim etdi. Lakin Sədarət Komitəsində bu sənədin də qarşısı alındı.

Sərsəng su anbarının vəziyyəti və təhdidləri ilə bağlı məruzə hazırlanmasına dair cəhdlərin qarşısının alınmasına baxmayaraq, AŞPA üzvü Elxan Süleymanov 2014-cü ilin mart ayında “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” adlı yeni qətnamə təklifi irəli sürdü. Bu təklif əvvəlcə 6

aprel 2014-cü il tarixdə Strasburqda Sədarət Komitəsinin iclasında müzakirə edildi. Bu dəfə Sədarət Komitəsi qətnamə təklifinə dair məruzə hazırlanması barədə rəy qəbul etdi. AŞPA Bürosu 11 aprel 2014-cü il tarixli iclasında məruzə hazırlanması üçün məsələni Sosial Məsələlər Komitəsinə göndərmək qərarı verdi. Bu qərar elə həmin gün Büronun iclasından dərhal sonra Assambleyanın plenar sessiyasında təsdiqləndi. Nəhayət, 2014-cü ilin 12 may tarixində Sosial Məsələlər Komitəsi Nikosiyada keçirilən iclasında Bosniyalı deputat xanım Milisa Markoviçi “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” məruzəsinin hazırlanması üçün məruzəçi təyin etdi.

Ermənistan tərəfi problemin ATƏT-in Minsk Qrupu çərçivəsindən

“Sərsəng harayı” rəsm müsabiqəsində 1-ci yerə layiq görülmüş əsər – “Qarabağ həsrəti”. Rəssam: Orxan Əsədov

SƏRSƏNG HARAYI

başqa beynəlxalq platformaya keçirilməsinin əleyhinə çıxış edir və bunun danışıq prosesinə mane olduğunu bəhanə gətirərək, öz işğalçı siyasətini ört-basdır etməyə çalışır, Azərbaycan ərazilərini işğal etməsi və işğal altında olan Sərsəng su anbarı ilə bağlı AŞPA-da hər hansı müzakirələr aparılmasının və qətnamələr qəbul edilməsinin qarşısını almağa çalışırdı. Odur ki, “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi”nə dair məruzəçi Milisa Markoviçlə də əməkdaşlıqdan imtina etdi.

AŞPA katibliyi məruzəçinin Sərsəng su anbarının yerləşdiyi işğal altında olan ərazilərə səfər etməsinə və vəziyyəti yerində qiymətləndirməsinə şərait yaratması xahişi ilə Ermənistan tərəfinə müraciət ünvanladı. Lakin Ermənistan hakimiyyəti məruzəçiyə Sərsəng su anbarının yerləşdiyi əraziyə səfər etməsi üçün şərait yaratmaqdan faktiki olaraq imtina etdi. Lakin Ermənistanın AŞPA katibliyinə cavabı qeyri-ciddi və gülünc idi. Belə ki, işğalçı Ermənistan bu məsələnin onlara aid olmadığını və riyakarcasına heç bir dövlət və heç bir beynəlxalq təşkilat tərəfindən tanınmayan qondarma “DQR”-ə müraciət etməyi məsləhət görmüşdür. Ermənistanın bu təxribat xarakterli cavabı ilə AŞPA məruzəçisini qondarma “DQR”-lə əməkdaşlığa təhrik etmək və sonra da bütün dünyaya AŞPA-nın guya “DQR”-i tanıması və onunla əməkdaşlıq etməsi barədə sərsəm xülyaları reallaşmadı. Ermənistan tərəfi bu addımı atmaqla, faktiki olaraq, AŞPA məruzəçisi ilə əməkdaşlıqdan və özünün beynəlxalq öhdəliyini yerinə yetirməkdən imtina etmiş oldu.

Ermənistanın bu destruktiv mövqeyinə baxmayaraq, xanım deputat Milisa Markoviç məruzəçi olduğu müddət ərzində 2 dəfə Azərbaycana səfər etdi. Bu səfərlər zamanı Azərbaycanın rəsmi dövlət orqanları və QHT nümayəndələri, o cümlədən “SOS Sərsəng” layihəsini həyata keçirən AVCİYA nümayəndələri ilə görüşlər keçirildi. Məruzəçi səfərləri çərçivəsində Sərsəng su anbarının işğal altında qalması nəticəsində zərər çəkmiş cəbhəyanı rayonlara səfər etdi, yerli əhali ilə müzakirələr apardı, yerlərdə real vəziyyətlə tanış oldu və məruzəni hazırlayaraq, Sosial Məsələlər Komitəsinə təqdim etdi.

Ermənistan tərəfi hər vəchlə məruzənin hazırlanmasının, Ko-

mitədə müzakirəyə çıxarılmasının qarşısını almağa çalışırdı. Bunun üçün Ermənistan rəsmiləri, prezident və xarici işlər naziri səviyyəsində AŞPA üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarına zənglər etmiş, Ermənistanın Avropa ölkələrindəki səfirliklərinin əməkdaşları AŞPA üzvləri ilə görüşərək onları məruzəni dəstəkləməmək üçün ələ almağa çalışmış, məruzəçinin Sərsəng su anbarı yerləşdiyi əraziyə səfər etməməsini əsas gətirərək məruzənin gündəlikdən çıxarılmasını tələb etmişlər.

Qeyd edilməlidir ki, AŞPA üzvü Elxan Süleymanov Sərsəng su anbarına dair “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” qətnamə layihəsindən əlavə Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinə və girov götürülmüş soydaşlarımız Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin ədalətli məhkəmə hüququnun təmin edilməsinə dair 2 qətnamə layihəsi də irəli sürmüşdü. Sonradan girov götürülmüş soydaşlarımızın dərhal azad edilməsinə dair qətnamə layihəsinin Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinə dair “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və işğal edilmiş digər ərazilərdə gərginliyin artması” məruzəsi ilə birləşdirilməsi barədə qərar qəbul edildi. Böyük Britaniyalı deputat Robert Volterin hazırladığı bu məruzə noyabr ayının 4-də Siyasi Məsələlər Komitəsinin iclasında qəbul edildi.

AŞPA Siyasi Məsələlər Komitəsində işğal edilmiş torpaqlarımızla bağlı qətnamə qəbul edildikdən sonra məğlubiyyət tələşi yaşayan ermənilər 23 noyabrda Sosial Məsələlər Komitəsində Sərsəng su anbarına dair qətnamə layihəsinin də qəbul edilə biləcəyindən dərin təşvişə düşdülər. Onlar böhtan, yalan, iftira və sair bu kimi özlərinə xas olan yollarla öz riyakarlıqlarını həyata keçirməyə başladılar. Bütün bunlarla yanaşı onlar məruzəçiyə, onun təmsil etdiyi dövlətə də bütün mümkün vasitələrlə təsir və təzyiq etdilər.

Ermənistanın xarici siyasət idarəsinin rəhbəri həmin ərəfədə, 20 noyabr 2015-ci il tarixində geniş müsahibə ilə çıxış etdi. O, ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin Dağlıq Qarabağ probleminin bu çərçivədən başqa beynəlxalq platformaya keçirilməsinin əleyhinə olduqlarını, Minsk Qrupu həmsədrlərinin bu qətnamənin danışıq

SƏRSƏNG HARAYI

formatının dəyişdirilməsi cəhdlərinin nizamlanma prosesinə mane ola biləcəyi fikrində olduqlarını bəyan etmişdir. Halbuki, Minsk Qrupu həmsədri Ceyms Uorlik 6 noyabr 2015-ci il tarixində yerli xəbər agentliyinə verdiyi müsahibədə AŞPA-nın bu qətnaməsini alqışladığını, AŞPA məruzəçiləri ilə bu məsələnin həllində məsləhətləşmələr aparılmasına hazır olduqlarını bildirmişdi.

Edvard Naldandyanın bildirdiyinə görə, məruzəçi Robert Volterin Dağlıq Qarabağa səfər etmək üçün guya 22 sentyabr tarixində qondarma “DQR” rəhbərliyinə yazılı müraciət edib, guya qondarma “DQR” Sərsəng su anbarı məsələsində də əməkdaşlıq etmək niyyətindədir, onlar AŞPA məruzəçisini qəbul etməyə hazırdılar.

Burdan da açıq-aydın görünür ki, işğalçı tərəf separatçı rejimin adını hallandırmaqla xal qazanmaq, işğalı qanuniləşdirmək istəyindən əl çəkmir. Əlbəttə ki, AŞPA-nın tanımadığı bir quruma məruzəçinin məktub göndərməsi və ya hər hansı bir əməkdaşlıq edilməsi tam cəfəngiyyatdır. Qəbul edilmiş son qətnamədə də AŞPA bir-mənəli olaraq Ermənistanı işğalçı adlandırır, AŞPA ilə məruzələrin hazırlanması prosesində əməkdaşlıq etmədiyinə görə Ermənistanı ittiham edir.

Bu faktlar bir daha sübut edir ki, Naldandyan, düşükləri məğlub durumdan çıxmaq üçün yalan danışmaqdan, dünya ictimaiyyətini açıq şəkildə aldatmaqdan belə çəkinmir. Öz məğlubbiyyətləri ilə barışa bilməyən ermənilər eyni zamanda günahkar axtarışına da çıxmışdılar.

Erməni tərəfinin söylərinə və riyakarlıqlarına baxmayaraq, Milisa Markoviçin “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” məruzəsi Sosial Məsələlər Komitəsinin Parisdə keçirilən 23 noyabr tarixli iclasında müzakirəyə çıxarıldı. Müzakirələr gərgin keçdi. Müzakirələr zamanı Ermənistan nümayəndə heyətinin üzvü məruzənin AŞPA-nın iyun sessiyasına saxlanması barədə təklif irəli sürdü. Bu təklif səsverməyə çıxarıldı və 16 səs əleyhinə, 9 səs lehinə olmaqla rədd edildi.

Bundan əlavə, məruzənin qətnamə layihəsinə anti-Azərbaycan qüvvələr tərəfindən irəli sürülmüş düzəlişlərin heç biri qəbul

edilmədi. Diqqəti çəkən məqam ondan ibarət idi ki, irəli sürülən düzəlişlərin birində bu məruzənin Robert Volterin hazırladığı və 4 noyabrda Siyasi Məsələlər Komitəsi tərəfindən qəbul edilmiş “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və işğal edilmiş digər ərazilərində gərginliyin artmasına dair” məruzəsi ilə birləşdirilməsi təklif edilmişdi. Aydın idi ki, bu təklifi irəli sürənlər bununla nəinki Sərsəng su anbarına dair məruzəni, eyni zamanda işğal edilmiş ərazilərə dair məruzəni də gündəmdən çıxarmaq məqsədi güdürdülər. Lakin bu məkrli niyyət reallaşmadı və bu cəfəngiyyat xarakteri daşıyan düzəliş də qəbul edilmədi. Sonda Bosniya və Hersoqovinalı deputat, xanım Milisa Markoviçin “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” məruzəsi bütövlükdə səsverməyə qoyuldu və 22 səs lehinə, 3 səs isə əleyhinə olmaqla, əksər səs çoxluğu ilə qəbul edildi.

AŞPA Prosedur Qaydalarına əsasən Komitələrdə qəbul edilmiş qətnamələr Assambleyanın plenar iclasında müzakirə edilərək səsvermə yolu ilə təsdiq edilməlidir. Odur ki, AŞPA-nın prosedur qaydalarına əsasən, Assambleya Siyasi Məsələlər və Sosial Məsələlər Komitələrində qəbul edilmiş “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər işğal edilmiş ərazilərində zorakılığın artması” və “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” adlı qətnamələri özünün plenar iclasında təsdiq edilməli idi. Gözlənilməli kimi, AŞPA Bürosu 26 noyabr 2015-ci ildə Sofiyada keçirilən iclasında “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər işğal edilmiş ərazilərində zorakılığın artması” və “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” qətnamələrinin təsdiq üçün Assambleyanın 2016-cı ilin yanvar sessiyasında müzakirəyə çıxarılması barədə qərar qəbul edildi.

Lakin Ermənistan hakimiyyəti bu qətnamələrin qarşısını almaq üçün 2015-ci ilin dekabr ayından başlayaraq bütün səylərini səfərbər etmişdi:

– Ermənistanın Prezidenti Serj Sarkisyan Avropa Xalq Partiyasının (EPP) prezidenti Daula məktub göndərərək, AŞPA qrupunun üzvlərindən bu qətnamənin əksinə səsverməyi tələb etməyi xahiş

etmişdi.

- Ermənistan rəhbərləri üzv dövlətlərin prezidentləri, baş nazirləri və xarici işlər nazirləri ilə danışıqlar apararaq, AŞPA-da milli nümayəndə heyətlərinin qeyd edilən qətnamənin əksinə səs vermələrini tələb etmişdilər.

- Ermənistan XİN öz nümayəndələrini 2016-cı ilin yanvar ayından üzv ölkələrə ezam etmiş, həmin ölkələrin nümayəndə heyətlərini qətnaməni dəstəkləməkdən çəkəndirmək üçün müxtəlif təlimatlar vermişdi.

- Erməni katolikos kilsəsinin rəsmi nümayəndələri həmin ölkələrin nümayəndə heyətindən qətnamələrə qarşı çıxmağı tələb etmişlər.

- Ermənistan QHT-ləri kütləvi şəkildə AŞPA üzvlərinə məktublar göndərərək, onlara bu qətnamələri dəstəkləməkdən çəkinməyi “məsələhət” görmüşlər.

- Ermənistan hakimiyyəti AŞPA-nın üzv ölkələrinin tanınmış ictimai, siyasi və mədəniyyət xadimləri ilə intensiv əlaqələr quraraq, onların AŞPA üzvlərinə təsir etmələri istiqamətində işlər aparmışlar.

Ermənistan dövlətinin səyləri nəticəsində sessiya ərəfəsində bir çox üzv ölkələrin Xarici işlər nazirləri və digər ali rütbəli səlahiyyətliləri öz nümayəndə heyətlərinin üzvlərinə göstəriş verərək, onları məruzənin əksinə səs verməyə çağırırdılar.

Sessiya ərəfəsi və sessiya günləri Strasburqda Ermənistan parlamentinin spikeri, hakimiyyət nümayəndələri, nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri ilə gizli görüşlər keçirir, Ermənistan QHT-ləri gərgin təbliğat işləri aparır, deputatlara bu məruzələrin əksinə səs vermək üçün müxtəlif təzyiqlər göstərirdilər. Sessiya dövründə çoxsaylı Ermənistan diplomatları AŞPA üzvlərini nəzarətdə saxalamaq üçün Parlament Assambleyasının binasının ətrafında gəzinirdilər.

Qeyd edilməlidir ki, səsvermə ərəfəsində Ermənistan nümayəndə heyəti və ermənipərəst deputatlar tərəfindən Robert Volterin “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər işğal olunmuş ərazilərində zorakılığın artması” məruzəsinə heç bir düzəliş təklifi irəli sürülməmişdi. Volterin məruzəsinə heç bir düzəliş təklifi irəli sürməməsin-

də əsas və yeganə məqsəd bu məruzənin qəbul edilməməsinə və birdəfəlik gündəlikdən çıxarılmasına nail olmaqdan ibarət idi. Bununla belə, Ermənistan tərəfi və anti-Azərbaycan qüvvələr hər iki məruzənin qarşısını almağa çalışsalar da, əsas hədəf kimi Robert Volterin “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər işğal olunmuş ərazilərində zorakılığın artması” məruzəsinin qarşısının alınmasını seçmişdi.

Nəhayət, bu söylər nəticəsində AŞPA-nın 26 yanvar 2016-cı il tarixli plenar iclasında Robert Volterin “Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər işğal olunmuş ərazilərində zorakılığın artması” məruzəsi səsverməyə çıxarıldı və səsvermə zamanı 66 lehinə, 70 ələhinə və 45 səs bitərəf olmaqla, cəmi 4 səs fərqi ilə qəbul edilmədi. Assambleya bu qərarı qəbul etməklə öz qurumu olan Siyasi Məsələlər Komitəsinə və problemlə bağlı özünün əvvəlki qərarlarına hörmətsizlik nümayiş etdirdi. Bundan əlavə, AŞPA açıq-aşkar olaraq tək özünün deyil, eyni zamanda digər beynəlxalq qurumların, o cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurasının və Baş Assambleyasının, Avropa Parlamentinin, ATƏT PA-nın Azərbaycan ərazilərinin işğalını ehtiva edən qərar və qətnamələrinə qarşı çıxmış oldu.

Həmin gün AŞPA-nın 26 yanvar 2016-cı il tarixli plenar iclasında Bosniya və Hersoqovinalı deputat Miliça Markoviçin hazırladığı “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” məruzəsi lehinə 98, ələhinə 71 və bitərəf 40 səs olmaqla qəbul edildi. Ermənistan nümayəndə heyəti və ermənipərəst deputatlar Markoviçin məruzəsinə 21 düzəliş təklifi irəli sürsə də, bu məruzə cüzi düzəlişlər edilməklə qəbul edildi.

Ermənistan tərəfi bütün söylərini toplayaraq, bu məruzənin də qarşısının alınmasına çalışdı və ümid edirdi ki, AŞPA üzvləri Robert Volterin məruzəsi kimi, Milisa Markoviçin də məruzəsinin əksinə səs verəcəklər. Lakin həmin gün qısa bir müddətdən sonra AŞPA xanım Markoviçin məruzəsi əsasında “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” 2085(2016) sayılı qətnamə qəbul etdi. Bu qətnamədə çox mühüm müddəalar öz əksini tapmışdı. Xüsusi əhəmiyyət kəsb edən bu müddəalarda:

SƏRSƏNG HARAYI

Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ətraf ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi və indiyədək işğal altında saxlanması vurğulanmış;

Ermənistanın silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələb edilmiş;

Azərbaycanın Ermənistan işğalı altındakı ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarında 20 ildən artıq müddətdə baxımsızlığın xeyli sayda insan itkisi və mümkün yeni humanitar böhranla müşayiət olunan böyük fəlakətlə nəticələnə biləcəyi vurğulanmış;

Təcavüzkar dövlətin sudan silah kimi istifadə etməsi pislənmiş, “qəsdən süni ekoloji böhranın yaradılması “ekoloji təcavüz” hesab edilmiş;

Ermənistan hakimiyyətinin su ehtiyatlarından münaqişə tərəflərinin yalnız birinin xeyrinə siyasi təsir yaxud təzyiq vasitəsi kimi istifadə etməsini dayandırması tələb edilmişdir.

Beləliklə, AŞPA 2085 (2016) sayılı qətnaməni qəbul etməklə, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər qonşu ərazilərinin məhz Ermənistan dövləti tərəfindən işğalını aydın şəkildə bəyan etdi. Eyni zamanda AŞPA Sərsəng su anbarının səbəb olacağı humanitar və ekoloji fəlakətə görə məsuliyyəti birmənalı olaraq Ermənistan dövlətinin üzərinə qoydu.

Bundan əlavə qeyd edilməlidir ki, AŞPA-da qəbul edilmiş 2085(2016) sayılı “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məhrum edilməsi” qətnaməsi Azərbaycanın işğal altında qalmış strateji obyekt olan Sərsəng su anbarına dair beynəlxalq təşkilatlarda qəbul edilmiş ilk rəsmi sənəddir. Bütövlükdə, bu sənəd Ermənistanın işğalçı siyasətinin mahiyyətini bir daha təsdiqləyir, Ermənistanın işğalı nəticəsində bölgədə yaranmış vəziyyətlə dünya ictimaiyyətini məlumatlandırır, danışıqlarda Azərbaycanın mövqeyini gücləndirir, beynəlxalq aləmdə Ermənistana siyasi təzyiqlərin artırılması üçün Azərbaycanın imkanlarının genişləndirilməsinə xidmət edir.

Azərbaycanda
İnkişafına
Yardım
Cəmiyyətinin
Assosiasiyası

Mamedova hələ 10 yaşında qızı. Çoxdır kəndində yaşayır.
Məhləmi suvarmaq
bilmirik. q
gedir qapında
... səralıdır.

Azərbaycanda
inkişafına
Yardım
Cəmiyyətinin
Assosiasiyası.

Bələymanova
m. Duvollar
u verildi. Xeyli
dan su g
su və həy
qayalar
qalır. B
shuldax
x xst
dix x;
xun v
veril.

Ülviyyə işləndiyar qızı
Məhədiyyaralar kəndində
Tortor çayından su
müddətdi bixə Tortor
Ona görs də pay torpaq-
torpaq sahələrini artı-
suarmaq məcburiyyətində
olanlarda böy-
yərək xaric xaric
Azərbaycan xaric
inkişafına yardım
Təyinatı bu məktubu
1993-cü il vətəni işçiləri
su anbarını da işğal etmiş.
çay hövzəsində ystəməyindən bixə məqsəd olan pay torpaq
lərimizə suvarca bilmirik. Biz su olmadıqda lən lən lərimiz
suvarca bilmirik. Bixə su olmadıqda lən lən lərimiz
mənə insan heçə yaşayca bilmirik. Susuz insan
məhsuldar. Su həyat olmur.

Azərbaycanın
həyatdan qurtarmaya
də etmək üçün bixə yardım etməyini istəyirik.

İmza: Fətəli / Fətəli

Azərbaycanda Vətəndəş Cəmiyyətinin
İnkişafına Yardım Assosiasiyası

Mamedova hələ Məhərrəm qızı. Çoxdır kəndində yaşayıram.
Məhərrəm sururduğdan yəni oğlaqlar gülləri xədiyimiz ləzzətə
sələyə bilmirik. qapında bahalı bahalı güllər cəmlər yarıd.
gedir qapında olan ləzzət ağacları susuzludən xətərid.
qəum eadında kəndin o. basından. su gətirib güllərim suluyurdum
qəum eadında sulağa bilmədim ləzzətində nə qədər yaşilliq
suzə qəumə xuzma ağacım, palma ağacım, dıpeşək də, xədiyim
güllərim mələ oldu.

İmza: H. H. H. H.

tarix: 28.06.2013.

050.377.08.78.

Azərbaycanda estonlar cəmiyyətinin inkişafına yardım Assosiasiyası

Mən Hüseynova Fərans Həsən qızı Yeni yol
kəndində yaşayıram. Uş ölədim var. Kənd
təmirçisi ilə məşğul oluram. Vaxtilə öz
həyatıma səhmə dərmə və rük ağacları
bərkdirəm. Artıq 10-15 ildir ki, suyun olmamasına
görs həmin ağacların saxlanmasıyla məşğul oluram
dən illərlə Fətor qayında sən olurdun. Bizə
ağaclarımıza suvarıdın. Məhsuldarlıq istəyiniz
kimi olurdun. Həktarla təsil zərurətiyə sədsə
torpaq suyunun vurulması ilə bəşir. Bu isə məhsul
darlığın uş olmasında öz olmasına gətirib çıxarır.
dən 2-3 ildir ki, tən mən deyil itirilməklə olən
məhsuldarlıq tarlalarının məhsuldarlığının itirilməsinə
Bu isə biz kəndlilərin yaşayışına qəsc təsir edir.
Ehtiyacımız olan buğda və heyvandarlığın
saxlanması üçün yemlik otların satın almaq
məcburiyyətində qalırsınız. Fətor qayında suyun
olmaması biz kəndlilərin həyat praxitini olduqca
gətirib.

İmza: H. H.

Hüseynova Fərans Həsən qızı

16.08.2013

Azərbaycanda Vətəndaş
Səhiyyəsinin inkişafına
yardım Assosiasiyasına

Tərtər rayon balakəngərli kəndin-
də yaşayırıam. Ails üzüm
8 nəfərdən ibarətdir. Dolanış-
ğımız pay torpağındaadır.
Həmin torpağın sulanması
Tərtər qayındaçı aqırları
kanal vasitəsi ilədir.

Ələrim vaxtı Tərtər qay
gəlmədiyimiz görə kanallardan
su olmur. 6,5 ha sahədə
əldiyimizi yonca və taxıl
sulamadağı üçün məhrulu
mız. bəddi kəhis edirik bizi köməlik
göstərməz.

Balakəngərli kənd sakinisi
Kərimov Məhəd Əli oğlu:
Səhiyyə rəqəmi: AZE № 08 633774

A.V.C. İ.Y.A

Bardı rayonu ziyandə kənd sakinisi Hüseynova
İstifə Oruc qızı bəxşindən.

Bildirirəm ki, bir sakini suoturmaq üçün
çox üstünlük görürsən. Hər bir kəndə xeyir xeyir
olmur. Çünki su üstünlüyü böyük problemlərə
yaraşdır. Qabıqlar sızma su təhlükəli
gəlirli, Ondan qazan qara su da bizi
tutardı, bizi istifadə edirlər. İndi
hal - hazırda sakini yoncağa sarmışam.
Onuda 2-3 aya bir dəfə üstünlük
tutayam, həm də az məhsul götürürük.
Ona görə sizdən xahiş edirəm ki bizi
su işində köməklə edəsiniz. Üstünlükdən
hamımızı qutarasınız.

İmza: Hüseynova İstifə
Tarix 25.08.2013.
Telefon: 051 305-69-26.

A. V. C. İ. V. A.

Uzun xiyer Mahir İsa oğlu.
Balaqacar kənd sakiniyəm. Su daşı-
madan ölürəm içməli suyu atnan
arabaynan gətirirəm kəndin yağınnan
Allah atasına rəhmət elsin o suyu
oxdığımın. Pənah Tərtərzadənin gələn
su arxları indi qurqurudu təmiz
dolupdu, arx yoxa cəxif. Səhərlərimiz
yanıf külə dönüf yolun qırağındakı,
mıstımizdəki, kəjamizdəki ağacdər
hanısı quruyuf. Kaşalke da vururux
su yoxdu.

İmza: 2. Mahir.

Tarix:

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyə-
tinin inkişafına yardım Assosiasiyası.

Mən Süleymanova Üliqys Şifəndiyar qızı
Goranboy rayonunun Məşədigaralac kəndində
yaşıyıram. Duvollar bixə Tərtər çayından su
norması verilir. Xeyli müddətdi bixə Tərtər
çayından su gəlmədi. Ona görə də pay torpaq-
larımıza və həyatımıza torpaq sahələrimizi artı-
rmaq quruları vasitəsilə suvarmaq məcburiyyətində
qalıyıq. Bu iş torpaqların ərənləşməsinə,
məhsuldarlığın azalmasına və insanlarda böy-
rək xəstəliklərinin yaranmasına gətirib çıxarır.
Oxuyur, bəzəng su anbarının qarşısına açılma-
sının və Tərtər çayından bixə su normasının
verilməsinə köməklik etməyinizi xahiş edirəm.

İmza: S.Ş. / Süleymanova Üliqys /

20 avqust 2013.

tel: 24-93-4-22.

Azərbaycan vətəndaşlığı əmiyyəti
 icimai yardım bəsiyasına
 bəqəim rayonu Kələzlaq kənd Sakini
 Abbasov Həlim Rəhim oğlu tərəfindən
 yazılı olaraq bildiririk ki bizim
 yaşadığımız ərazi səhiə bölgəsində
 yerləşir. Bizim həyatıyını və pay
 torpaqlarımızı suvarı bilirik.
 Ona görə ki biz istifaətə ediyimiz
 Sərsəng su anlağı 20-ildən
 artıqdır ki Əmənilər tərəfindən
 bağlanmışdır. Ona görə
 təsəvvüfatımızı suvarımağla
 həddindən artıq əziətlər
 üzəliirik hələ suvarımağ istəyini
 apara bilirik. torpağla əməyini
 məhsullar ıay həlinə düşür.
 Dəməyimiz cəməmələ cəmələ
 kənd ~~əmə~~ təsəvvüfat məhsullarını,
 Mal-qaraımız uəin bu nəğd pul
 alır. Suvarımağ istəmələ kənd
 sakiniləri bir-biri ilə əyini
 qiley. güzar olar. həyatıyını
 səhəmələ əməyini əmələməy
 qururub məh olar. Xəhis edirik
 bizim bu səsini əidiyyət orqan-
 ları cəmələməy.

İmza: ~~Abbasov~~ Abbasov İ.

0503615633

18/VII-2013.

Azərbaycan vətəndaşı cəmiyyətinin
inkişafı yardım əsosiasiyasına.
Ələn Rəhimov Hafiz Əkif oğlu
Hindarx qəsəbəsində anadan olmuşam.
27 yaşım var ikinciəm. Hindarx
qəsəbəsi Vaxə ilə Sərsəng su anbarın-
dan su ilə təmin edilirdi indi
isə 20 ildən çoxdur ki, həmin su
anbarının Ermənilər bənd vurub
bağlamışlar və bizim istifadə
etdiyimiz Artəzan su quyuları və
əkin sahələrimiz quruyub məhv
olur yaşayışımız çətinləşib, əgər
Sərsəng su anbar təmir olunarsa
həmin sudan istifadə edərik, yaşayışımız
yaxşılaşar. Ona görə də sizdən xahiş
edirəm bir köməklik edəsiniz
İmza Rəhimov H. A
tel 050 355 34 00.

Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin
inkişafına yardım assosiasiyasına

Müraciət.

Uşn Gərtər rayon İskipara kənd sakinini
Göyüzova Dilqəss Cabbar qızı
təzib sizə bildirirəm ki, 20 sot həyətyanı
ləhm su dərindən yanib kəhl olub.
Kəyətisi ki, bütün ağaclar quruyub.
Kənddə yasasaqla həyətimizdə heç bir
meyvə yoxdur. Kamisi yanib.

Gəzib sizə bildirirəm ki, 1 hektar nəy
torpağından da istifadə edə bilmirəm.
Xahiş edirəm ki, bizi nəmənləndirəsiniz.

İmza: *D. Göyüzova*

Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin
iniciativinə yaradılan Assosiasiyası

Ələm Ağayev Bəhrux Əliyev Ağdam 2-n
İcoglan icmal səciini bu maddəni yəqinə
Sims bilolirəm isəyirəm ki, Səsim su
amboru Ezmə işgəlləri tənqidi
işgəl edilib. Rayonunuzda Vəzərlər
dən icmalimizlə cəfəli su problemi
yarandı. Demək olar ki hec bir
icmal təşərrüfatı isə ilə məşğul ola
bilmirik. Xəb bəzərmə olmadıq
için işsizlik başalıb gedir. Əlbəttə
işlərinizlə də cəfəli problemlər var
Afta udag nə gəlir su olasıyib
Məb-garaya, təyuz cəfəli su
verəcək. Vəzərlər su olasıyib bəzərmə
bəzərmə. Səsim həyat olarmı?
Səsim su ambordan cəfəli su
ham təşərrüfatda yaxşı xeyir bəzərmə
bəzərmə kol məhsul olar edizəlik
yaxşı ola qalayır. hec bir cəfəli
liyimiz yaxşı idi. İndi cəfəli aynacalı
haldə qalayır. Vəzərlər isə Səsim xəfəli
edizirik ki Səsim su ambordan
su verilmir içün ki cəfəli cəfəli
ni.

16.10.2013

Ağdam 2-n İcoglan icmal səciini
tel. 051418-91-83. Ağdam 2-n B. 2.08.

Azərbaycan vətəndaşları cəmiyyətinin
innsafına yardım Assosiasiyasına

Mən Faiqyeva Fidan Heym qızı Ağdam rayonu Qusarlı
qəsəbə sakini bu məktubu yazaraq bildirmək istəyirəm
ki, 1993-cü il vətəni işçiləri torpaqlarımızla bərabər
sərsəng su anbarında işğal etmişlər. Qəsəbəmiz Tör-tör
çay hövzəsində yəhsəliyinə bəzə məxsus olan ray torpaq
lərimizə suvarca bilmirik. Biz su olmadıqda tənələri mizə
suvarca bilmirik ağaclarımıza suvarca bilmirik. Susuz insan
məyini insan heçnə yaşaya bilməz bir səslə susuz tobiət
məhsul olur. Bu həyat dəmənəli.

Azərbaycan İctimai Təhsiləndirici təşkilatlarından biz bu susuz
həyatdan qurtarməyə cəhiz sərsəng anbarından istifadə
də etmək üçün bizə yardım etməyini istəyirik.

İmza: Faiqyeva Fidan

10.10 2013-cü il.

050-472-06-93

Azərbaycan Vətəndaşları Cəmiyyətinin
ünvanına yardım Asosiasiyasına
Əbu Pəsayeva Gülnar Əzizli qızı
Ağdam rayonu Qızanlı Qəsəbə sakini
bu məktubu yazaraq bildirirəm ki,
1893-ü il Erməni işğalçıları torpaqlarımız
la birlikdə Sorsang su anbarını işğal
ediblər. Su ilə bizim bütün əkin sahələrimiz
meyvə bağlarımız su içməkdən
məhrum olub gəlir. Gəncliyimiz bütün
əziyyətlər əlimizdə gəlir. Torpaqlarımız
susuz tələyəyə düşür. Susuz həyat
çox çətinləşir. Avropa Şurası və Beynəlxalq
təşkilatlarından artıq dərəcədə xahiş
edirik ki, bizə kömək etsinlər.

İmza: Pəsayeva Gülnar Əzizli qızı /~~Şəxsi~~
Ağdam rayonu Qızanlı Qəsəbə sakini

Tarix: 21.10.2013.

S-11-32

Azərbaycan Vətəndaş Cəmiyyətinin
İnkişafına Yardım Assosiasiyasına.

Ələn Babayev Pənah Bahadır
əfəndi Gözənbəy rayonunun Boluğu
kəndində yaşayır. İkinci sahədə
6 hektar torpaq sahəsi Sərsəng
su anbarından tərtib edib istifadə
etmə su ilə suvarırlar. 1992-1993
illərdə ermənilər Sərsəng su anbarından
gələn suyun qabağını kəsiblər.

Nəticədə mən torpağımı artıq suvarı
qıyılamıram. Bu isə
torpaqların sərləşməsinə, məhsuldar-
lığın azalmasına, meyvə ağaclarının
qurumasına gətirib çıxardır.

İkinci Sərsəng su anbarından gələn
su bəzə oluncsa, mən daha çox
torpaq becürürəm.

İmza: Pənah Babayev Pənah.

telefon: 93-2-95.

Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin
inkişafına Yardım Assosiasiyası.

Şəfəqverdiyə kəndi sakini Ağayev Ağa Rəşid gəlir.
Məlum hüququm, xeyrin bəşirini su dördünm
məhv olub gedir bu problemi bizi təhər payına
oturax. Qəşu kəndin mən məşinimnan su dəşiyən
niyə, cünki suşu palınyar. Bəş neşinimki? Suşu
yaşamaş mümkünküki bizi də suşu palay?
Kömrək ləşimdi

İmza: Əbd.

Tarix: 27.08.2013

Bəşir Rəşid

Şəfəqverdiyə kəndi

Azərbaycan ösəndəş cəmiyyətinin
inkisafına yardım ələsələyən.

Mən Həsənov Nazim Tüləhməd oğlu.
Azərbaycan kəndində anadan olmusam
35 yaşım var fəhlə işləyirəm bir
fəhlə kimi bildirirəm ki Sərsəng su ambarı
qox təhlükəli vəziyyətdədir. Bunun
səlsə yolu ambarda suyunun
hissə-hissə Azərbaycan ərazisinə verilməsidir
əgər bu ambardan bəpəldilməyə qox
böyük təhlükə yaradacaqdır. Bütün
dünya əhalisini köməyə çağıraram bəzə
kömək edin.

İmza Həsənov Nazim P. oğlu.

Azərbaycan standart cəmiyyətin
inşifatına yardım əsərlərinə. Məh. Məmmədova
Zəhra Fəzil qızı Ağcabədi rayon Pələlli əsas
Məktəbin tələbəsi gələcək bildicimni, təşəbbüslərimni
20 % -ni Erməni işğalçılarına etmişlər. İşğal edilmiş
Azərbaycan ərazisində 300000 qız və uşaq qalmışdır.
Ermənlər onların suyunu saxlayaraq bəzən uşaq
anbarın suyu 100 litrdir. Ermənlər suya vətənlə
Azərbaycan ərazisi hədəfdir. 400 Məh. in bəzi
ölüm təhləsi ilə uşaq anbarında suya 40 partlamış
oldu. Azərbaycan yedi əsli orada bu altında qala
 bilər. Bu bütün dünya içində olduğu kimi tələb edən
təxminən 300 uşaq 620 qadın 3000 uşaq
300000 uşaq Azərbaycan ərazisində
Ağcabədi rayon Pələlli əsas Məktəbin tələbəsi

Məmmədova Zəhra Fəzil qızı ~~Atay~~

« Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin
 inkişafına yardım əsaslandırmaqla
 mən İsmayilov Axiy Əhməd oğlu
 yuxarı Qiyamadəni kəndində olubam,
 48 yaşım var səhə rəisi işəyirəm
 bir işçi kimi bilirdirəm ki Sərsəng,
 su anbara cəx təhəvəsidir. Əsliyi
 dədir. Bunun cəxə yəni anbarın
 suyunun hissə-hissə Azərbaycan
 xalqına verilməsidir. Əgər su
 anbardan bəpəməsə cəx
 Sərsəng təhəvəyə yəni dəcəldir.
 Bütün dünya xalqını köməyə
 çağırıram.

İsmail Axiy İsmayilov.

II BÖLÜM

*II bölümdə AVCIYA-nın Ağ Ev Administrasiyasına ünvanladığı
“Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının
alınması naminə” petisiyasına dəstək kampaniyasının bir sıra
mərhələləri xronoloji ardıcılıqla öz əksini tapıb.*

6 aprel 2016

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) prezidenti Elxan Süleymanovun imzası ilə Obama Administrasiyasına “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya ilə müraciət edildi. Müraciətdə ATƏT-in Minsk Qrupunun torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində 23 il ərzində heç bir nəticə əldə etmədiyi bəyan edilir, AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan: Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələne biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır, Administrasiyaya AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarının azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi üçün çağırış edilir.

Daha sonra qeyd olunurdu: “Hörmətli həmvətənlər və dünya türkləri, AVCİYA olaraq və petisiyanın qeydə alınması üçün ən azı 100 min nəfərin müraciəti (elektron) imzalaması zərurətini nəzərə alaraq, Sizə müraciət edirik:

İşğalçı Ermənistanı bütün dünyada ifşa etmək üçün; Son günlər təmas xəttində Ermənistan təxribatlarının artması və bu təxribatların qarşısının alınması istiqamətində aparılan hərbi əməliyyatlara, vətən uğrunda mübarizəyə dəstək, Ermənistan dövlətinin çirkin informasiya hücumlarına qarşı birləşmək üçün; Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi üçün milli həmrəyliyin vacibliyini nəzərə alaraq; Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və işğal edilmiş digər ərazilərinin işğaldan azad olunmasına dəstək olmaq üçün; Ermənistanın təcavüzü nəticəsində öz yurdlarından didərgin düşmüş azərbaycanlıların doğma yurdlarına qayıtması naminə bu petisiyanı imzalamağa və mümkün vasitələrlə bu məlumatın daha geniş auditoriyada yayılmasına yardım etməyə çağırırıq”.

Bu layihə ilə bağlı Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində mətbuat konfransı keçirildi. Mətbuat nümayəndələri, gənclər və tələbə təşkilatları təmsilçilərinin, alim və ziyalıların iştirak etdiyi tədbiri giriş sözü ilə AVCIYA-nın vitse-prezidenti Elçin Salmanov açdı. Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda şəhid olanların xatirəsi 1 dəqiqəlik sükutla yad olundu. E.Salmanov layihə ilə bağlı mətbuat konfransının iştirakçılarını məlumatlandırdı.

AVCIYA-nın prezidenti, Şamaxının millət vəkili Elxan Süleymanov son günlər ərzində Azərbaycan milli ordusunun cəbhədəki uğurlu əməliyyatlarından bəhs edərək, ordumuzun bir daha torpaqlarımızı azad etmək iqtidarında olduğunu göstərdiyini vurğuladı. E.Süleymanov bildirdi ki, bu hadisələr həm də onu nümayiş etdirdi ki, dünya hələ də Ermənistanın Azərbaycan ərazilərini işğalı faktını “görmək” və onu təcavüzkar kimi tanımaq istəmir. AVCIYA prezidenti Azərbaycanın media nü-

the WHITE HOUSE PRESIDENT BARACK OBAMA

 BRIEFING ROOM | ISSUES | THE ADMINISTRATION

SƏS VER!

İşğalçı Ermənistanı bütün dünyada bi

Bunun üçün <https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish>

Daha sonra:

- Açılan səhifənin sağ tərəfində "Add your name" adlı yazını görəcəksiniz.
- Qeyd olunan yazının altındakı xanaları doldurun:
 - 1-ci xana – First Name (səs verənin adı);
 - 2-ci xana – Last Name (səs verənin soyadı)
 - 3-cü xana – Email Address (səs verənin elektron poçt ünvanı - email)
 - 4-cü xana – Zip Code (poçt indeksi, misal üçün, AZ1147).

DİQQƏT: Səsvermədə 13 yaşdan yuxarı hər bir
Bir qurğudan (kompüter, mobil telefon və s.) ya

Contact Us >

Get Email Updates >

TION

PARTICIPATE

1600 PENN

Help make We the People even stronger.

Share your feedback on how our new platform can improve.

Association for Civil Society Development in Azerbaijan

Azərbaycan Vətəndaş Cəmiyyətləri İnkişafı Assosiasiyası

birgə ifşa edək!

ERNMENT

sh-justice-and-prevent-great-catastrophe

linkinə daxil olun

- “Sign now” yazısının üstünə klik edin (tıklayın).
- Dərhal elektron poçtunuzu açın, çünki göstərdiyiniz elektron ünvanınıza (email-a) saytdan imzanızı təsdiqləmək üçün məktub gələcək.
- Gələn məktubda «Confirm.....» yazılı linki (keçidi) klik edin (tıklayın).
- Bundan sonra ekranda “Thank you...” cümləsi olan təşəkkür səhifəsi açılacaq. Deməli səsizin hesablanıb.
- Səsvermə bitdi.

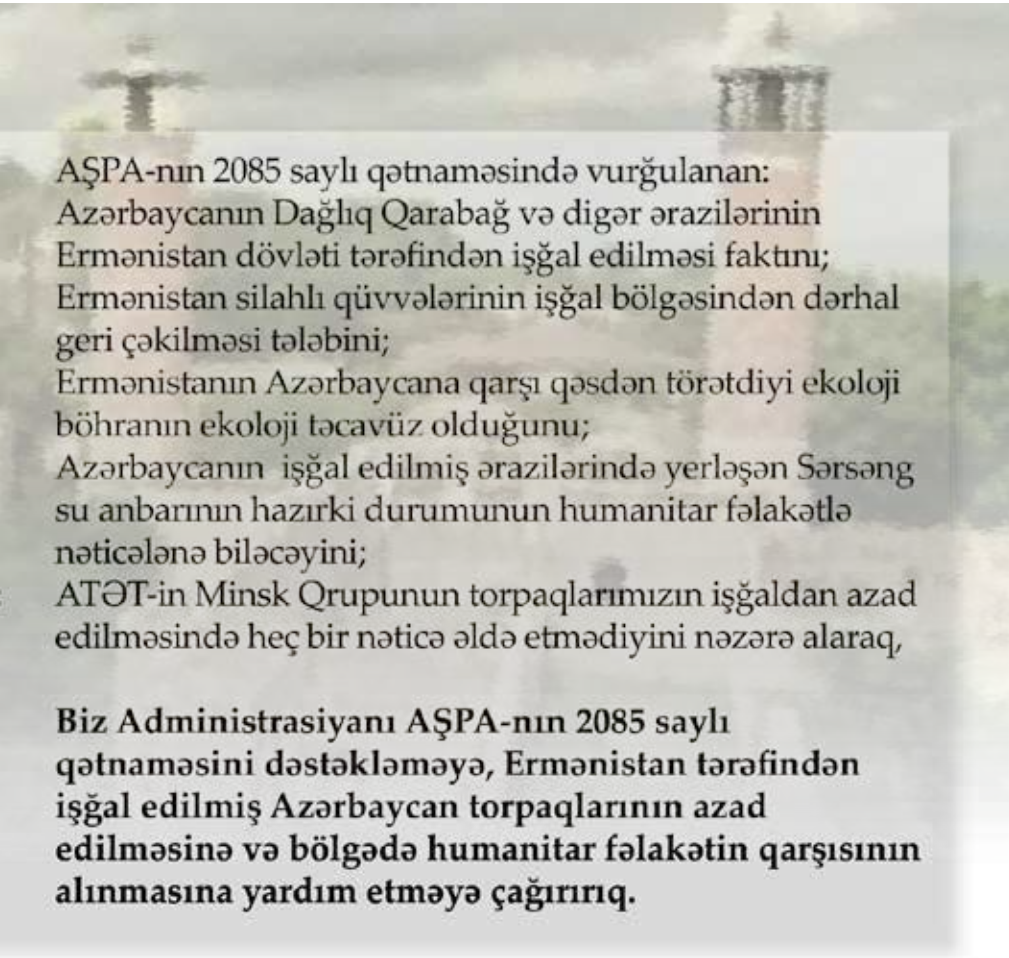
ər kəs iştirak edə bilər.
 valınız bir səs verilə bilər!

Siz bu müraciəti imzalamaqla Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCIYA) ABŞ prezidentinə etdiyi müraciətə qoşulur, Azərbaycanın haqq səsinə dəstəkləyir, Vətən qarşısında öz borcunuzu vermiş olursunuz.

İmzaladığınız müraciətin mətni:
Biz Obama Administrasiyasına
Ədalətin Bərqərar Olunması və Böyük Fəlakətin
Qarşısının Alınması naminə petisiya ilə müraciət edirik:

AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsində vurğulanan:
Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin
Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi faktını;
Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal
geri çəkilməsi tələbini;
Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji
böhranın ekoloji təcavüz olduğunu;
Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng
su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə
nəticələnə biləcəyini;
ATƏT-in Minsk Qrupunun torpaqlarımızın işğaldan azad
edilməsində heç bir nəticə əldə etmədiyini nəzərə alaraq,

**Biz Administrasiyanı AŞPA-nın 2085 sayılı
qətnaməsini dəstəkləməyə, Ermənistan tərəfindən
işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarının azad
edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının
alınmasına yardım etməyə çağırırıq.**

mayəndələrini diqqətli olmağa, yanlış materialların mediaya yol tapmasına imkan verməməyə çağırırdı. Millət vəkili Azərbaycanın təbliğatı gücləndirməsinin və həqiqətlərimizi daha geniş auditoriyalara çatdırmasının vacibliyini diqqətə çatdırırdı. Elə Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda Obama Administrasiyasına AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyası ilə müraciət ideyası da bu zərurətdən irəli gəlir. Millət vəkili E.Süleymanov qeyd etdi ki, petisiyanın qeydə alınması üçün ən azı 100 min nəfərin müraciəti (elektron) imzalaması tələb olunur. Bu məqsədlə AVCİYA türkdilli dövlətlərdə geniş təbliğat işləri aparır. Elxan Süleymanov ölkə ictimaiyyətini bu müraciətin imzalanması işində fəal olmağa çağırırdı.

Türkiyədən olan tərəfdaşların da köməyi ilə AVCİYA-nın məxsusi Türkiyə üçün nəzərdə tutduğu www.isgaledurde.com internet portalı yaradıldı, habelə «kardeşine sahib çık, bir imza da sen at» şüarı ilə kampaniyaya başlandı. AVCİYA-nın eksperti Şahin Camalov Türkiyə siyasi partiyalarının, ictimai təşkilatlarının nümayəndələri ilə çoxsaylı görüşlər keçirdi. Prosesdə həm siyasi partiyalardan, ictimai təşkilatlardan, universitetlərdən, müxtəlif idman klublarından, həm də ayrı-ayrı vətəndaşlardan, tanınmış idmançılardan, ictimai-siyasi xadimlərdən, millət vəkillərindən və tanınmış müğənnilərdən ciddi dəstək alındı.

İbrahim Melih Gökçek ✓

@06melihgokcek

Can Azerbayca'nın Dağlık Karabağ için
başlattığı kampanyaya imzamızı
atiyoruz.isgaledurde.com
[#AzerbaycanaDestekOl](https://twitter.com/HashtagAzerbaycanaDestekOl)

Ankaranın böyük şəhər bələdiyyə başkanı İbrahim Melih Gökçek AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyasını dəstəklədi.

AVCIYA-nın əməkdaşı Şahin Camalov “TRT Haber” kanalında “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyası haqqında məlumat verdi.

“Beşiktaş”, “Qalatasaray”, “Fənərbaxça” futbol klubları öz rəsmi twitter hesablarından pərəstişkarlarına səsənərək AVCİ-YA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiyasını dəstəkləməyə çağırıdılar.

Beşiktaş JK
@Besiktas

Kardeşimiz Azərbaycan için başlatılan kampanyayı Beşiktaş Ailesi olarak biz de destekliyor, imza atıyoruz...
[petitions.whitehouse.gov/petition/estab...](https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe)

8.04.2016 19:46

Galatasaray
11 dk ·

Galatasaray Ailesi, kardeşimiz Azərbaycan'ın yanında! Destek kampanyasına bir imza da biz atıyoruz. #CanAzerbaijan <https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe>

887 Beğenme 68 Yorum

Fenerbahçe SK
@Fenerbahce

FENERBAHÇE Ailesi olarak kardeşimiz Azərbaycan'ı desteklemek için başlatılan kampanyaya bir imza da BİZ atıyoruz. [petitions.whitehouse.gov/petition/estab...](https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe)

8.04.2016 13:02

AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə petisiya” layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Dillər Universitetində (ADU) tələbə və müəllimlərlə görüş keçirildi.

AVCİYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov bildirdi ki, layihə çərçivəsində Ağ Evin rəsmi saytının “Biz xalqıq” (We the People) bölməsində son günlər Ermənistan ordusunun atəşkəs rejimini pozmasına son qoyulması ilə bağlı petisiya yerləşdirilib.

Millət vəkili qeyd etdi ki, müraciətdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun

humanitar fəlakətlə nəticələənə biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır. Həmçinin Ağ Ev Administrasiyasına AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsinin dəstəklənməsi, Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş torpaqlarımızın azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına kömək göstərilməsi üçün çağırış edilib.

Bildirildi ki, bu sənədin önəmi ondan ibarətdir ki, Avropa Şurasının 46 ölkəsinin səs verdiyi qətnamə Ağ Evin saytında dünyaya çatdırılır. Azərbaycan gəncləri bu təşəbbüsdə fəal iştirak edirlər. Bu müraciəti imzalayan hər bir gənc AVCIYA-nın ABŞ prezidentinə etdiyi müraciətə qoşulur, Azərbaycanın haqq səsinə dəstəkləyir.

Sonra petisiya ilə bağlı videoçarx nümayiş etdirildi və Ağ Ev Administrasiyasının saytında sənədə səsvermə qaydaları barədə məlumat verildi.

AZƏRTAC

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə petisiya” layihəsi çərçivəsində aprelin 11-də Azərbaycan Dillər Universitetində (ADU) tələbə və müəllimlərlə görüş keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə ADU-nun rektoru vəzifəsini icra edən, professor Dünyamin Yunusov və AVCİYA-nın prezidenti, Milli Məclisin deputatı Elxan Süleymanov layihə çərçivəsində Ağ Evin rəsmi saytının “Biz xalqıq” (We the People) bölməsində son günlər Ermənistan ordusunun atəşkəs rejimini pozmasına son qoyulması ilə bağlı petisiya yerləşdirildiyini bildiriblər.

Qeyd olunub ki, müraciətdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələnə biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır. Həmçinin Ağ Ev Administrasiyasına AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsinin dəstəklənməsi, Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş torpaqlarımızın azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına kömək göstərilməsi üçün çağırış edilib.

Bildirilib ki, bu sənədin önəmi ondan ibarətdir ki, Avropa Şurasının 46 ölkəsinin səs verdiyi qətnamə Ağ Evin saytında dünyaya çatdırılır. Azərbaycan gəncləri bu təşəbbüsdə fəal iştirak edirlər. Bu müraciəti imzalayan hər bir gənc AVCİYA-nın ABŞ prezidentinə etdiyi müraciətə qoşulur, Azərbaycanın haqq səsinə dəstəkləyir.

Sonra petisiya ilə bağlı videoçarx nümayiş etdirilib və Ağ Ev Administrasiyasının saytında sənədə səsvermə qaydaları barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, qaydalara görə, petisiyaya cavab verilməsi üçün bir ay ərzində müraciəti ən azı 100 min nəfərin (elektron) imzalaması lazımdır. Səsvermədə 13 yaşdan yuxarı şəxslər iştirak edə bilərlər.

Şamaxı şəhərində rayon ziyalılarının və ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən tədbirdə AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsi ilə bağlı ətraflı məlumat verildi. Tədbiri giriş sözü ilə Şamaxının millət vəkili Elxan Süleymanovun səlahiyyətli nümayəndəsi, pedaqoji elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Dəyanət Musayev açdı.

AVCİYA-nın prezidenti, Şamaxının millət vəkili Elxan Süleymanov çıxış edərək, petisiyada irəli sürülən məqamların bu yaxınlarda qəbul edilən AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində sadalananlarla üst-üstə düşdüyünü bildirdi. Petisiyada sadalanan tələblərin məzmunu barədə informasiya verən E.Süleymanov onun qəbul edilməsi üçün 100 min insanın səs verməsinin vacibliyini vurğuladı. Millət vəkili 100 minin də son hədd olmadığını qeyd edərək, şamaxılıları səsvermə prosesində fəal olmağa çağırırdı.

Şamaxı rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini Qasım Qasimov və Şəhriyar qəsəbə tam orta məktəbinin direktoru Rəsul Rzai çıxış edərək layihənin əhəmiyyətini vurğulayaraq şamaxı sakinlərini onu dəstəkləməyə dəvət etdilər.

APA

Şamaxı şəhərində rayon ziyalılarının və ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) prezidenti Elxan Süleymanovun imzası ilə Dağlıq Qarabağla əlaqədar Obama Administrasiyasına ünvanlanan petisiya ilə bağlı tədbir keçirilib.

AVCİYA-dan APA-ya verilən məlumata görə, tədbiri giriş sözü ilə millət vəkili Elxan Süleymanovun səlahiyyətli nümayəndəsi, pedaqoji elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Dəyanət Musayev açıb.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsi 1 dəqiqəlik sükutla yad olunub. AVCİYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov çıxış edərək, petisiyada irəli sürülən məqamların bu yaxınlarda qəbul edilən AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində sadalananlarla üst-üstə düşdüyünü bildirib.

Petisiyada sadalanan tələblərin məzmunu barədə informasiya verən E.Süleymanov onun qəbul edilməsi üçün 100 min insanın səs verməsinin vacibliyini vurğulayıb. Millət vəkili 100 minin də son hədd olmadığını qeyd edərək, şamaxılıları səsvermə prosesində fəal olmağa çağırıb.

Şamaxı rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini Qasım Qasimov və Şəhriyar qəsəbə tam orta məktəbinin direktoru Rəsul Rzai çıxış edərək layihənin əhəmiyyətini vurğulayaraq Şamaxı sakinlərini onu dəstəkləməyə dəvət ediblər.

“ELS” Müstəqil Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri İradə Yaqubova petisiyanın imzalanma qaydası ilə tədbir iştirakçılarını tanış edib və tədbir iştirakçılarının suallarını cavablandırıb.

Qeyd edək ki, AVCİYA 06.04.2016-cı il tarixində “Ədalətin Bərqərar Olunması və Böyük Fəlakətin Qarşısının Alınması naminə” adlı petisiya layihəsinin icrasına start verib. Layihə çərçivəsində Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda AVCİYA prezidenti Elxan Süleymanovun imzası ilə Obama Administrasiyasına petisiya ilə müraciət olunub

SƏRSƏNG HARAYI

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyasını dəstəklədi. Bu münasibətlə keçirilən tədbirdə petisiya layihəsinin imzalanması üçün 100 min nəfərin səsinin tələb olunduğu qeyd edildi və gənclər səsvermə prosesində fəal olmağa çağırıldı.

12 aprel 2016 | Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti

Sumqayıt Dövlət Universitetində keçirilən tədbirdə AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyası ilə bağlı ətraflı məlumat verildi. Bildirildi ki, petisiyada Azərbaycan ərazilərinin işğalı faktı növbəti dəfə qabardılır və işğal altındakı Sərsəng su anbarında baş verə biləcək hər hansı qəzanın ölkəmizin ərazisinin bir hissəsini ekoloji faciəyə məruz qoya biləcəyi qeyd olunur.

SƏRSƏNG HARAYI

Gəncə Dövlət Universiteti, Azərbaycan Texnologiya Universiteti və Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyasına qoşuldu. Bu münasibətlə keçirilən tədbirlərdə hər bir vətəndaşın bu petisiyanın imzalanmasında yaxından iştirak etməsinin zəruriliyi vurğulandı.

12 aprel 2016 | Gəncə Dövlət Universiteti, Azərbaycan Texnologiya
Universiteti və Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

13 aprel 2016

**İŞĞALI LƏNƏTLƏYƏN
100 000 SƏSİMİZ
VAR!!!
SƏSVERMƏ
DAVAM EDİR!!!**

100 min nəfər Azərbaycan torpaqlarını işğal etmiş Ermənistanı ifşa edən AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyasına qoşuldu.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında AVCIYA-nın bir həftə öncə start verdiyi “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi müzakirə edildi. Dövlət İdarəçilik Akademiyasının professor-müəllim və tələbə heyətinin iştirak etdiyi tədbiri giriş sözü ilə Akademiyanın rektoru, akademik Urxan Ələkbərov açdı. Urxan Ələkbərov petisiyanın əhəmiyyəti

13 aprel 2016 | Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Dövlət İdarəçilik Akademiyası

haqqında tədbir iştirakçlarına məlumat verdi.

AVCIYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov çıxışında qeyd etdi ki, layihənin fəaliyyət göstərdiyi bir həftə ərzində 100 min nəfərdən artıq insanın ona səs verməsi, petisiyanın bu qədər geniş əks-səda doğurması bir daha göstərdi ki, insanlarımız ölkəmizin gələcəyinə görə məsuliyyət daşıdıqlarını aydın başa düşürlər.

AZƏRTAC

Xəbər verdiyimiz kimi, Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsinin icrasına başlayıb. Layihə çərçivəsində Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda AVCİYA-nın prezidenti, Milli Məclisin deputatı Elxan Süleymanovun imzası ilə Administrasiyaya petisiya ilə müraciət olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, aprelin 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında (DİA) E.Süleymanovun iştirakı ilə görüş keçirilib.

Tədbirdə DİA-nın rektoru, akademik Urxan Ələkbərov bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu artıb. Rektor Azərbaycan gənclərinin düşməinə qarşı döyüş əməliyyatlarında yüksək peşəkarlıq göstərdiklərini bildirib. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ərazi bütövlüyümüzün tezliklə bərpa olunacağına əminlik ifadə edilib.

E.Süleymanov vurğulayıb ki, petisiyaya cavab verilməsi üçün müraciəti imzalayanların sayı artıq 100 min nəfəri (elektron) keçib. Azərbaycan gəncləri bu təşəbbüsdə fəal iştirak edirlər. Bu sənədin önəmi ondadır ki, Avropa Şurasının 46 ölkəsinin səs verdiyi qətnamə Ağ Evin saytında dünyaya çatdırılır.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının 2080 (2016) sayılı qətnaməsinin əhəmiyyətini vurğulayan E.Süleymanov bildirib ki, petisiyada Azərbaycan ərazilərinin işğal faktı növbəti dəfə qabardılır və işğal altındakı Sərsəng su anbarında baş verə biləcək hər hansı qəzanın ölkəmizin ərazisinin bir hissəsini ekoloji faciəyə məruz qoyacağı diqqətə çatdırılır.

Sonra petisiya ilə bağlı Ağ Ev Administrasiyasının saytında sənədə səsvermə qaydaları barədə məlumat verilib.

Mingəçevir Dövlət Universitetində keçirilən tədbirdə AVCI-YA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsi müzakirə edildi. Tədbir iştirakçlarına petisiyaya səsvermə qaydaları barədə məlumat verildi və onların sualları cavablandırıldı.

Bakı Dövlət Universitetində AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyası müzakirə obyektı oldu. BDU-nun professor-müəllim, tələbə heyətinin iştirakı ilə keçirilən tədbiri giriş sözü ilə rektor, akademik Abel Məhərrəmov açdı. Abel Məhərrəmov AVCIYA-nın bu layihəsini yüksək qiymətləndirdi və tədbir iştirakçılarını petisiyanın imzalanması işində fəal olmağa çağırırdı.

AVCİYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov petisiyanın dəstəklənməsi ilə bağlı Azərbaycanda və Türkiyədə həyata keçirilən tədbirlərlə bağlı danışdı. E.Süleymanov qeyd etdi ki, hər iki ölkədə kifayət qədər tanınmış insan petisiya layihəsinə səs verib. Hazırda petisiyaya səs verənlərin sayının 110 mindən yuxarı olduğunu qeyd edən millət vəkili, bununla belə səs verənlərin sayının dəfələrlə çox olacağına əmin olduğunu bildirdi.

APA

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) Barak Obama administrasiyasına ünvanlanan Dağlıq Qarabağla bağlı “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsi çərçivəsində Bakı Dövlət Universitetinin tələbələri ilə görüş keçirilib.

APA-nın məlumatına görə, universitetin rektoru, akademik Abel Məhərrəmov “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsinin əhəmiyyətindən, AVCİYA rəhbərliyinin beynəlxalq fəaliyyətindən danışib. A. Məhərrəmov rəhbərlik etdiyi universitetin tələbələrini və müəllim heyətini petisiya layihəsinin səsverməsində fəal olmağa çağırıb.

AVCİYA-nın sədri, millət vəkili Elxan Süleymanov bildirib ki, Ağ Evin saytında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı petisiyanı imzalayanların sayı 100 mini keçib: “Əlbəttə, prosedur qayda kimi 100 min səs tələbini keçmək bizim üçün uğurdur, amma hesab edirəm ki, bizim vətəndaşlar fəal olmalı, bir neçə yüz min səs toplamalıyıq. Səsvermə mayın 6-dək davam edəcək və Obama administrasiyası bundan sonra müvafiq araşdırmaya başlayacaq”.

Assosiasiya sədri bildirib ki, səsvermədə 13 yaşdan yuxarı hər kəs iştirak edə bilər. Müraciətə qoşulanlar Obama administrasiyasını AŞ-PA-nın 2085 sayılı qətnaməsini dəstəkləməyə, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsinə, bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım etməyə çağırırlar.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsinə dəstək məqsədilə növbəti tədbir keçirildi. Tədbirdə çıxış edən AVCIYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov qeyd etdi ki, petisiyanın ən böyük əhəmiyyəti Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında oynadığı roldur. Çünki bu həqiqətlər AŞPA-nın 2086 (2016) sayılı qətnaməsinin müddəasında olduğu kimi çatdırılır. E.Süleymanov Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal edildiyini təsdiq edən bu sənədin qəbulunu, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yürütdüyü xarici siyasətin böyük uğuru kimi xarakterizə etdi. Millət vəkili bildirdi ki, petisiyaya səs verilməsi yalnız indiyədək bu prosesdə fəal iştirak edən Azərbaycan və Türkiyə əhalisinin deyil, dünyanın bütün sülhsevər və ədalətpərvər insanların vicdan borcu olmalıdır.

APA

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) Barak Obama Administrasiyasına ünvanlanan Dağlıq Qarabağa dair “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya çərçivəsində Azərbaycan Pedaqoji Universitetinin tələbələri ilə görüş keçirilib.

APA-nın məlumatına görə, universitetin rektoru Yusif Məmmədov “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsinin əhəmiyyətindən, AVCİYA rəhbərliyinin beynəlxalq fəaliyyətindən danışib. Y. Məmmədov rəhbərlik etdiyi universitetin tələbələrini petisiya layihəsinin səsverməsində fəal olmağa çağırıb. AVCİYA-nın sədri, millət vəkili Elxan Süleymanov bildirib ki, Ağ Evin saytında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı petisiyanı imzalayanların sayı 120 mini keçib: “Sülhsevər xalqları erməni cinayətkarlarını ifşa etməyə çağırıram. Bizim başladığımız layihənin hər bir səsi ədalətə verilən səsdir. Bu petisiyanın əhəmiyyəti misilsizdir. Səs sayı 120 mini keçib, amma bu say milyonlar olmalıdır. Gəncləri bizim haqq səsimizə səs verməyə çağırıram”.

Assosiasiya sədri bildirib ki, səsvermədə 13 yaşdan yuxarı hər kəs iştirak edə bilər. Müraciətə qoşulanlar Obama administrasiyasını AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsini dəstəkləməyə, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsinə, bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım etməyə çağırırlar.

Səsvermə mayın 6-dək davam edəcək.

Qeyd edək ki, Ağ Evin saytında açılmış petisiyaya qoşulmaq üçün <https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe> linkinə daxil olmaq lazımdır.

Xatırladaq ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin müasir mər-

hələsi 1988-ci ildə Ermənistan SSR-in Azərbaycan SSR-ə qarşı ərazi iddiaları əsasında başlayıb.

1991-1994-cü illərdə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ərazisi uğrunda Ermənistanla Azərbaycan arasında şiddətli müharibə baş verib. Nəticədə Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi - Dağlıq Qarabağ və ətraf 7 inzibati rayon (Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan) Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğal olunub, 1 milyondan artıq insan qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşüb. Hərbi əməliyyatlar 1994-cü ilin may ayında Bişkekdə Azərbaycan və Ermənistan arasında imzalanmış atəşkəs sazişi ilə başa çatıb.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə ATƏT-in Minsk qrupu məşğul olur. Qrup ATƏT-in Nazirlər Şurasının 1992-ci ilin 24 martında Helsinkidə keçirilmiş görüşündə yaradılıb. Qrupun üzvləri Azərbaycan, Ermənistan, Rusiya, Amerika Birləşmiş Ştatları, Fransa, Polşa, Almaniya, Türkiyə, Belarus, Finlandiya və İsveçdir.

1996-cı ilin dekabrından onun Rusiya, ABŞ və Fransadan ibarət həmsədrlik institutu fəaliyyət göstərir.

Ermənistan qoşunlarının Dağlıq Qarabağdan qeyd-şərtsiz çıxarılması ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qısa fasilələrlə qəbul edilmiş 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələri, o cümlədən BMT Baş Assambleyası, AŞPA, ATƏT, İƏT və digər təşkilat və qurumların qətnamələri mövcuddur.

SƏRSƏNG HARAYI

Lənkəran Dövlət Universitetində AVCİYA-nın Obama Administrasiyasına ünvanladığı “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsi müzakirə olundu və bəyanıldı. Qeyd olundu ki, Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğalı ilə bağlı həqiqətlərin dünyaya çatdırılması baxımından petisiya layihəsi müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

15 aprel 2016 | Lənkəran Dövlət Universiteti

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti Obama Administarsiyasına ünvanlanan AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsini dəstəkləyənlər sırasına qoşuldu. Həmin universitetdə keçirilən tədbirdə bildirildi ki, layihə çərçivəsində Obama administrasiyasına AVCİYA-nın prezidenti Elxan Süleymanovun imzası ilə edilən müraciət Azərbaycanın Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə qarşı apardığı informasiya müharibəsinin tərkib hissəsidir.

SƏRSƏNG HARAYI

“Memur-Sen” Türkiyə Dövlət Qulluqçuları Həmkarlar İttifaqının sədr Əli Yalçın “İşgala dur de” stendini ziyarət etdi və AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyasını imzaladı.

18 aprel 2016 | Türkiyə

18 aprel 2016

150 min nəfər AVCIYA-nın Obama Administrasiyasına ünvanladığı “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiyasını dəstəklədi.

150 000 SƏSLƏ OBAMA ADMINISTRASIYASINA MÜRACİƏT ETDİK!!!

SƏRSƏNG HARAYI

Azərbaycan Texniki Universitetində keçirilən tədbirdə AVCİ-YA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyasının mahiyyəti haqqında məlumat verildi və bu petisiyaya səs verilməsinin hər kəsin vətəndaşlıq borcu olduğu bildirildi. Tədbirdə Assosiasiyanın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanovun Obama Administrasiyasına müraciətində Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinin və digər ərazilərin Ermənistan tərəfindən işğalı məsələsi qabardıldığı, işğal altındakı Sərsəng su anbarının mövcud durumunun ekoloji böhran və humanitar fəlakətlə nəticələnmə biləcəyi vurğulandı.

19 aprel 2016 | Azərbaycan Texniki Universiteti

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində keçirilən tədbirdə Obama Administrasiyasına ünvanlanan AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiyasının torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən işğalının nəticələrinin dünyaya çatdırılmasında əhəmiyyətli rol oynadığı qeyd olundu. Bildirildi ki, bu aksiya həm də erməni yalanlarının bütün dünyada ifşa edilməsinə yardım göstərəcək.

Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetində AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsi müzakirə olundu. Tədbiri giriş sözü ilə universitetin rektoru, tibb elmləri doktoru, professor Gəray Gəraybəyli açdı. Rektor qeyd etdi ki, artıq 25 ildən çoxdur ki, Qarabağ problemi, ərazilərimizin Ermənistan tərəfindən işğalı və onun nəticələri Azərbaycanın əsas problemi olaraq qalır. Mötəbər təşkilatların qərar və qətnamələrinə Ermənistanın cinayətkar rəhbərliyi etinasızlıqla yanaşır. Mövcud vəziyyət isə Azərbaycan üçün yeni-yeni humanitar və ekoloji fəlakətlərə yol açır. G.Gəraybəyli bildirdi ki, Ermənistanın təcavüzünün ağır nəticələri ilə bağlı həqiqətlərin dünyaya çat-

dırılmasında AVCIYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov böyük layihələr həyata keçirir və Ağ Evin rəsmi saytında açılmış petisiya layihəsi də bunlardan biridir.

Millət vəkili Elxan Süleymanov bildirdi ki, ermənilərlə mübarizə həm səngərdə, döyüş meydanında, həm də intellektual müstəvidə aparılmalıdır. Aprel ayının əvvəllərində ordumuz düşməyə özünün gücünü döyüş meydanında göstərdi. Bu uğurları həm də siyasi anlamda möhkəmləndirmək tələb olunur. Elxan Süleymanov bildirdi ki, AVCIYA-nın Obama Administrasiyasına ünvanladığı petisiyanın əsas məqsədi 47 ölkənin səs verdiyi AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsinə ABŞ prezidentinin münasibətini öyrənməkdir.

APA

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) Qarabağla bağlı Ağ Evin saytında açdığı “Ədalətin Bərqərar Olunması və Böyük Fəlakətin Qarşısının Alınması Naminə” petisiyası ilə ələqədar Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbələri ilə görüş keçirilib.

APA-nın məlumatına görə, universitetin rektoru Gəray Gəraybəyli AVCİYA-nın ölkə daxilində və beynəlxalq müstəvidəki fəaliyyətindən danışib, Ağ Evə ünvanlanan petisiya layihəsinin əhəmiyyətini müsbət qiymətləndirib.

AVCİYA-nın sədri, millət vəkili Elxan Süleymanov Tibb Universitetinin tələbələrini səsverməyə qoşulmağa çağırıb. O bildirib ki, səsvermədə 13 yaşdan yuxarı hər kəs iştirak edə bilər. Müraciətə qoşulanlar Obama administrasiyasını AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsini dəstəkləməyə, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsinə, bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım etməyə çağırırlar.

Assosiasiya sədri səs sayının yaxın günlərdə bir neçə yüz minə çatacağına ümid etdiyini vurğulayıb.

21 aprel 2016

AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyasına 200 min nəfər səs verdi.

200 000!!!
YENİ ZİRVƏLƏRƏ
DOĞRU BİRLİKDƏ!!!

AVCİYA Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində “Ermənistanın qondarma soyqırım təbliğatına petisiya mesajımız” mövzusunda dəyirmi masa keçirdi. Tədbiri giriş sözü ilə AVCİYA-nın vitse-prezidenti Elçin Salmanov açdı. E.Salmanov bildirdi ki, ermənilər artıq 100 ildən çoxdur ki, özlərini soyqırıma məruz qalan xalq kimi göstərməklə, Türkiyədə və Azərbaycanda törətdikləri vəhşilikləri ört-basdır etməyə çalışırlar. O, bütün resurslardan istifadə etməklə erməni təbliğat maşınını susdurmağa çalışmaq lazım gəldiyini bildirdi.

AVCİYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov Obama administrasiyasına edilən müraciətlə bağlı aparılan gərgin və irimiqyaslı fəaliyyətə görə bütün media orqanlarına təşəkkürünü bildirdi. E.Süleymanov qeyd etdi ki, Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanıyan 2085 sayılı qətnamə erməniləri çox sarsıtmış və məyus etmişdi. Elə həm ermənipərəst Fransa nümayəndə heyətinin rəhbəri, həm də

erməni nümayəndə heyətinin özü müraciəti ilə bu məyusluğu azaltmağa çalışdılar. Lakin Azərbaycan nümayəndə heyətinin söyləri ilə bu müraciətlərin, Azərbaycan ordusunun ünvanına yağdırılan tərribatçı ifadələrin qarşısı alındı. Natiq qeyd etdi ki, artıq avropalı deputatların şüurlarında Ermənistanın işğalçı obrazı özünə möhkəm yer edib. E.Süleymanov “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” adlı petisiya haqqında danışarkən qeyd etdi ki, indiyədək 200 mindən artıq insan səsvermə prosesində iştirak edib və Türkiyə xalqı da aksiyaya fəal dəstəyini göstərir. Qeyd olundu ki, petisiyaya verilən hər bir səs ürək döyüntülərimizdir.

“1905.az” portalının direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Fuad Babayev portalın fəaliyyəti ilə bağlı məlumat verdi. Tarix üzrə fəlsəfə doktorları Məhərrəm Zülfüqarlı, Aqil Şahmuradov, Minəxanim Əsədova, Bilal Dədəyev ermənilərin tarixi faktları saxtalaşdırmasından, ermənilərə verilən cavablarda tarixi erməni mənbələrinə istinadın zəruriliyindən, erməni vandalizminin qurbanına çevrilən tarixi abidələrdən, “erməni soyqırımı”ndan danışdılar.

28 aprel - Bakı Slavyan Universiteti AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” adlı petisiya layihəsini dəstəkləyənlər sırasına qoşuldu. AVCİYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov tədbirdə çıxış edərək bildirdi ki, 2085 sayılı qətnamə AŞPA-dakı Azərbaycan nümayəndə heyətinin böyük qələbəsidir. Qətnamə ilk dəfə olaraq Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal olunduğunu bildirən və təcavüzü düzgün qiymətləndirən beynəlxalq sənəddir. Millət vəkili qeyd etdi ki, qətnamədə Sərsəng su anbarı ilə bağlı yaranmış vəziy-

yətə də münasibət bildirilir, su anbarında baş verə biləcək qəza ilə əlaqədar humanitar böhran yaranacağı təqdirdə məsuliyyətin Ermənistan Respublikasının üzərinə düşəcəyi vurğulanır. E.Süleymanov söylədi ki, son günlər Ermənistanın Sərsəngin mühasifəsi üçün xüsusi təyinatlı dəstə göndərməsi də belə bir fəlakətin baş verə biləcəyini istisna etmir. AVCİYA prezidenti Ağ Evin rəsmi saytındakı petisiya layihəsinin də Sərsəng uğrunda mübarizəni davam etdirmək zərurətindən qaynaqlandığını vurğuladı.

AZƏRTAC

Aprelin 28-də Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsi çərçivəsində Bakı Slavyan Universitetində (BSU) tədbir keçirilib.

BSU-dan AZƏRTAC-a bildiriblər ki, əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirilib, şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

BSU-nun rektoru, professor Asif Hacıyev petisiya layihəsinin əhəmiyyətindən danışib. Gənclərdə vətənpərvərlik hissinin güclü olduğunu bildirən rektor BSU-da ordumuza dəstək məqsədilə silsilə tədbirlərin keçirildiyini qeyd edib. A.Hacıyev AVCİYA tərəfindən həyata keçirilən “Sərsəng harayı” layihəsinin də ədalətin bərqərar edilməsi istiqamətində atılan mühüm addımlardan olduğunu vurğulayıb.

AVCİYA-nın prezidenti, Milli Məclisin deputatı Elxan Süleymanov Ağ Ev Administrasiyasına ünvanlanan petisiyadan danışib, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının 2085 (2016) sayılı qətnaməsindən söz açıb. Bildirib ki, torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında Azərbaycan xalqının birgə mübarizəsi vacibdir. E.Süleymanov problemin sülh və danışıqlar yolu ilə həllində ictimaiyyətin iştirakının böyük rolunu qeyd edib.

Tədbirdə petisiya ilə bağlı videoçarx nümayiş olunub.

AVCİYA “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsinə geniş oxucu və tamaşaçı kütləsinin marağını formalaşdırmaq, səsvermə prosesini stimullaşdırmaq və aksiyanın əhəmiyyətliliyini qabartmaq məqsədilə müsabiqə elan etdi. Müsabiqədə elektron və çap kütləvi informasiya vasitələrinin təmsilçiləri, yaşıdan asılı olmayaraq müstəqil müəlliflərin iştirakına icazə verilirdi. Müsabiqəyə 6 aprel 2016-cı ildən 15 may 2016-cı il tarixədək dərc olunmuş, nümayiş etdirilmiş və ya səsləndirilmiş məqalə, müsahibə, süjet, reportaj, eləcə də təhlil səciyyəli materiallar buraxılırdı.

SƏS VER!

**İşğalçı Ermənistanı bütün
dünyada birgə ifşa edək!**

29 aprel 2016

AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsini dəstəkləyənlərin sayı 250 min nəfər oldu.

250 000 OLDUQ!!!

SƏSVERMƏ DAVAM EDİR!!!

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinə Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) tərəfindən irəli sürülmüş “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi çərçivəsində tədbir keçirilib.

Yığıncaqda öncə Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirilib, şəhidlərin xatirəsi yad olunub.

Tədbiri Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin direktoru, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Qulu Novruzov açaraq Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının fəaliyyəti, onun gördüyü işlər barədə ətraflı danışib. Qeyd edilib ki, “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi AVCİYA-nın 2012-ci ildə başladığı “Sərsəng harayı” aksiyasının davamıdır. Belə ki, AVCİYA 2012-ci ildə Sərsəng su anbarının işğal altında olmasının ölkəmiz üçün təhlükəsini, Sərsəng təhdidini gündəmə gətirdi, problemin beynəlxalq ictimaiy-

yətə çatdırılması istiqamətində çoxsaylı fəaliyyətlər həyata keçirdi.

Müəllimlərin, tələbələrin, bütövlükdə təhsil ictimaiyyətinin “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsini dəstəklədiyini söyləyən, öz haqq səsimizi dünyaya çatdırmaq baxımından onun müstəsna əhəmiyyətinə toxunan direktor rəhbərlik etdiyi təhsil müəssisəsinin kollektivinin də bu məsələyə xüsusi həssaslıq göstərdiyini bildirib. Bu günə kimi 800-dən artıq müəllim və tələbənin səsvermədə iştirak etdiyini və bu rəqəmin getdikcə artacağını diqqətə çatdırıb. Qulu Novruzov daha sonra çıxışında son hərbi əməliyyatlarda Azərbaycan ordusunun şücaətindən və yenilməzliyindən də söz açaraq, gənclərimizdə vətənpərvərlik hissinin güclü olmasını yüksək dəyərləndirib.

Çıxış üçün söz alan Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının prezidenti, Milli Məclisin deputatı Elxan Süleymanov petisiya ilə bağlı ətraflı məlumat verib. Bildirib ki, petisiyada Avropa Şurası Parlament Assambleyasının 2085 (2016) sayılı qətnaməsində qeyd edilən Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinin və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələne biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır. Həmçinin Ağ Ev Administrasiyasına AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarımızın azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına kömək göstərilməsi üçün çağırış edilir. Bu sənədin önəmini diqqətə çatdıran millət vəkili E.Süleymanov Avropa Şurasının 46 ölkəsinin səs verdiyi qətnamənin Ağ Evin saytında dünyaya bəyan edildiyini bildirib, qısa müddət ərzində çoxlu sayda insanın petisiyaya səs verməsini yüksək qiymətləndirib, hər bir kəsi səsvermə prosesində fəal olmağa çağırıb.

2 sayılı Bakı Baza Tibb Kollecinə AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması” petisiya layihəsi ilə bağlı tədbir keçirildi. Tədbiri giriş sözü ilə açan kollecin direktoru Dilarə Məmmədaliyeva AVCIYA-nın prezidenti Elxan Süleymanovun fəaliyyəti ilə bağlı məlumat verdi və tələbələri petisiyaya səsvermə prosesində fəal olmağa çağırırdı.

Tədbirdə çıxış edən AVCIYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov qeyd etdi ki, bu petisiya ilə Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal olunduğu növbəti dəfə dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılır. Millət vəkili Ermənistanın Azərbaycana qarşı mübarizədə iyrənc metodlardan istifadə etdiyini tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırdı.

SƏRSƏNG HARAYI

AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyasına səs verənlərin sayı 300 min nəfər oldu.

3 may 2016

Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində AVCIYA-nın “Ədalətin bərqarar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi ilə bağlı mətbuat konfransı keçirildi. Mətbuat konfransını açan AVCIYA-nın vitse-prezidenti Elçin Salmanov bildirdi ki, bir ay öncə təmsil etdiyi qurum Ağ evin rəsmi saytında Obama administrasiyasına petisiya ilə müraciət edib. AVCIYA petisiya layihəsinə dəstək qazanmaq məqsədilə geniş kampaniya aparıb. Müxtəlif istiqamətlər üzrə təşkil edilən kampaniya çərçivəsində petisiya layihəsinin mətni çap edilib, yayılıb. KİV vasitəsilə müraciətlər edilib və ali təhsil müəssisələrində keçirilən görüşlərin vasitəsi ilə səs verənlərlə birbaşa təmas qurulub.

Petisiyanın müəllifi və AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsinin təşəbbüskarı, AVCIYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov qeyd etdi ki, indiyədək petisiyanın qəbul edilməsi üçün lazım olan 100 min səsə qarşı, 327 min nəfər səs verib. Millət vəkili bildirdi ki, AVCI-

YA-nın petisiyası Ağ evin rəsmi səhifəsindəki 110 petisiya içərisində səsverənlərin sayına görə artıq 20-ci gündür ki, birinci yerdədir. Elxan Süleymanov bu aksiyanı AVCIYA-nın həyatını Azərbaycanın suverenliyi və çiçəklənməsi uğrunda mübarizəyə sərf edən Heydər Əliyevin anadan olmasının 93-cü ildönümü ərəfəsində onun işıqlı xatirəsinə töhfəsi kimi dəyərləndirdi. Petisiyanın əsas məqsədinin Ermənistana ilk dəfə olaraq işğalçı damğası vuran AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsinin tələblərinin və Ermənistan tərəfindən Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğal altında saxlandığını dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqdan ibarət olduğu bildirildi. E.Süleymanov diqqətə çatdırdı ki, son bir ay ərzində 19 universitetdə, o cümlədən özünün iştirakı ilə 12 universitetdə görüşlər keçirilib. Gənclərin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda əzmlə mübarizə apardıqlarını deyən Elxan Süleymanov, bu mübarizədə Azərbaycanın daim yanında olan Türkiyə xalqını səmimi minnətdarlığını bildirdi. Millət vəkili həmçinin, petisiyanın mahiyyətinin geniş auditoriyaya çatdırılmasındakı roluna görə media mənsublarına təşəkkür etdi.

APA-ya açıqlamasında AVCIYA-nın prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanov Assosiasianın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsinin perspektivləri ilə bağlı bildirdi ki, hazırda Ağ Ev Administrasiyasının müvafiq strukturlarında petisiyamıza cavab verilməsi üçün araşdırma aparılır. E.Süleymanov qeyd etdi: “AVCIYA-nın sözügedən layihəsi, Ağ Evin cavabından asılı olmayaraq, böyük əhəmiyyətə malikdir. Və biz Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad edilməsi uğrunda mübarizəmizi dayandırmayacağıq. Bu, həm də bir intellektual mübarizədir və bu petisiya ilə ən azı AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsini okeanın o tayına apardıq, Amerika müstəvisinə çıxardıq. Digər tərəfdən, artıq 2 aya yaxın müddət ərzində Ağ Evin rəsmi saytında Ermənistanın işğalçı dövlət olması, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal altında saxlanması faktının əks olunması və sayta daxil olan milyonlarla insanın bu barədə məlumat alması çox vacib amildir, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinə aparan yolda əhəmiyyətli bir fəaliyyətdir. Ağ Ev Administrasiyası bu müraciətimizə gözlədiyim kimi, formal cavab verərsə, bununla nəinki işğal faktına göz yummuş olacaq, həm AŞPA kimi nüfuzlu beynəlxalq quruma, üzv olan 45 ölkə parlamentarilərinin səs verdiyi bir sənədə etinasızlıq göstərmiş olacaq, beləliklə insan hüquqları və demokratiya carçılığını əməldə deyil, sözdə etdiyini göstərəcək.”

10 iyun 2016

ABŞ Ağ Ev administrasiyası Azərbaycan ərazisinin 20%-ni işğal edən Ermənistan qoşunlarının geri çəkilməsini tələb edən və baxımsız Sərsəng bəndinə görə humanitar fəlakətlə üzləşə biləcək yüz minlərlə vətəndaşın vəziyyətini vurğulayan petisiyaya rəsmi cavab verdi. Ağ Evin cavabında deyilirdi: “Dağlıq

Qarabağa dair bu petisiyanı imzaladığınız üçün minnətdarıq. ABŞ, ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədri kimi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin dinc və uzunmüddətli həllinə çox sadıqdır. Sizdən bu məsələ barədə eşitməyi yüksək qiymətləndiririk və Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin və humanitar məsələlərin həllinə

dair gördüyümüz işlər barədə sizinlə birbaşa danışmaq imkanı əldə etdiyimizə görə şadıq.

Biz Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) 2085 sayılı qətnaməsini oxumuşuq və ABŞ AŞPA üzvü olmasa da, istənilən maraqlı müsahiblə Dağlıq Qarabağın sülh prosesinə dair fikir mübadiləsi aparmaq imkanlarını təqdir edirik. Hal-hazırda vəziyyət belədir: Dövlət Katibi Con Kerri 16 may 2016-cı ildə Rusiyanın Xarici İşlər Naziri Sergey Lavrov və Fransanın Avropa Məsələləri üzrə Dövlət Katibi Harlem Dezir ilə birlikdə Ermənistan Prezidenti Serj Sarkisyan və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə müzakirlərdə iştirak etdi. Prezidentlər Sarkisyan və Əliyev atəşkəsə sadıq olduqlarını bir daha təsdiqlədilər, təmas xəttində və Ermənistan-Azərbaycan sərhədində zorakılıq riskini azaltmaq üçün etibar yaradan tədbirlər qəbul etdilər və hərtərəfli həll yoluna dair danışıqların bərpası məqsədilə iyun ayında yeni danışıqlar raundunun keçirilməsi barədə razılığa gəldilər. Biz bir daha tərəfləri təmkin nümayiş etdirməyə və Dağlıq Qarabağ ətrafındakı ərazilərin Azərbaycanın nəzarətinə qayıtmasını və Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyənləşməsini özündə ehtiva edən hərtərəfli həll yoluna dair dərhal danışıqlara başlamağa çağırırıq. Tərəflərlə davam edən dialoqumuzun bir hissəsi kimi, humanitar məsələlərə dair müzakirələr aparırıq və belə müzakirələrin təşviqini davam etdirəcəyik. Sərsəng su anbarının idarə edilməsi və təmiri belə məsələlərdən biridir. Sudan istifadə və bəndin yoxlamalarının müzakirəsi məqsədilə tərəflərin texniki ekspertləri arasında görüşü təqdir edirik. Həmsədlər belə bir görüşü önə çəkməyə hazırdır.

Son olaraq, bu uzunmüddətli münaqişənin həlli Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərinin iradəsindən asılıdır. Biz, Minsk Qrupuna həmsədr ölkə kimi, bölgədə sülh və çiçəklənməni təşviq etmək üçün səylərimizi davam etdirəcəyik. Bu platformada öz məsələnizi böşüldüyünüzə görə bir daha təşəkkür edirik.”

Ağ evin cavabını şərh edərkən millət vəkili Elxan Süleymanov bildirib: “Təəssüflənirəm ki, ABŞ administrasiyası petisiyada Sərsəng su anbarının hazırkı durumu səbəbindən baş verə biləcək humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi ilə bağlı hissəyə etinasızlıq göstərdi. Petisiyada faktiki olaraq işğala məruz qalmış rayonlarda, xüsusilə Sərsəng ərazisində yaşayan əhəlinin insan hüquqlarının vəziyyəti vurğulanır, Ağ Evin cavabı isə daha çox “Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyənləşdirilməsinə” yönəlmişdir. Bu mənada bir faktı təqdir edirik ki, ABŞ administrasiyası öz mövqeyində Dağlıq Qarabağın separatçı həll yolunu dəstəkləmir və qanunsuz olaraq öz müqəddəratını təyin etmək imkanı yaratmır. Ağ Ev öz cavabında Sərsəngin hazırkı vəziyyətinin qurbanları olan insanların əsas hüquqlarına dair mühüm məsələdən yayınır, lakin ABŞ administrasiyasının Ermənistan ritorikasına qoşulmamasını yüksək qiymətləndiririk”.

Petisiyanın əhəmiyyətinə toxunan Elxan Süleymanov fikrini belə yekunlaşdırıb: “Ermənistanın təcavüzkar olması, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan silahlı qüvvələrinin nəzarətində olması, Sərsəng bəndinə görə humanitar fəlakətin qaçılmaz olması faktları iki aydan artıq müddətdə Ağ Evin rəsmi saytında olub. İyirmi ildən artıqdır ki, qərəzli beynəlxalq mətbuat tərəfindən yanlış məlumatlandırılan bütün dünyadan olan milyonlarla insan iki aydan artıq vaxtda bu sayta daxil olur. Bütün bu insanlar indi ölkəmizə qarşı törədilmiş ədalətsizlik və vətəndaşlarımıza təhdid yaradan konkret təhlükələr və torpaqlarımızın işğalı barədə düzgün məlumat əldə edib. Bu səbəbdən bu petisiya ərazilərimizin işğaldan azad edilməsinə aparan yolda olduqca mühüm və əhəmiyyətli fəaliyyətdir. Bu, Azərbaycanın intellektual mübarizədə mühüm qələbəsidir!”

21 iyul 2016

1905.az portalının redaksiyasında AVCİYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi ilə bağlı müsabiqənin yekunlarına həsr edilmiş mərasim keçirildi. 2 nominasiyada (“Qəzet, jurnal və elektron saytlarda çap olunmuş məqalələr, müsahibələr” və “Televiziya və radioda getmiş veriliş, süjet və ya reportajlar”) müsabiqəyə 6 aprel 2016-cı ildən 31 may 2016-cı il tarixədək dərc olunmuş, nümayiş etdirilmiş və ya səsləndirilmiş məqalə, müsahibə, süjet, reportajlar təqdim olunub.

WE *the* PEOPLE

YOUR VOICE IN THE WHITE HOUSE

SIGN A PETITION

CREATE A PETITION

Sign In

ESTABLISH JUSTICE AND PREVENT A GREAT CATASTROPHE

Created by E.S. on April 06, 2016

- PMCE Resolution 2085 stresses the fact of occupation of Nagorno-Karabakh and other territories of Azerbaijan by Armenian state; requests the immediate withdrawal of Armenia's armed forces from the occupied region; regards the deliberate creation of environmental crisis against Azerbaijan by Armenia as an environmental aggression; warns that current state of Sarsang reservoir, located in the occupied Azerbaijani territories, could result in a humanitarian disaster,
- OSCE Minsk Group has made no progress towards the liberation of our occupied territories,

Signature Count

132,814 SIGNED

100,000 GOAL

Amerikanın dünya səviyyəsində tanınmış sosioloji araşdırma şirkəti olan Pew Tədqiqat Mərkəzinin hesabatına görə, “Biz Xalqıq” adlanan və 2011-ci ildə Barak Obama tərəfindən yaradılmış Ağ Evə müraciət platforması tarixində ikinci ən məşhur petisiya “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyası oldu.

Pew Tədqiqat Mərkəzi Amerikani və dünyanı formalaşdıran məsələlər və istiqamətlər barədə ictimaiyyətə məlumat verən bitərəf araşdırma mərkəzidir. Bu mərkəz ictimai fikir sorğuları, demoqrafik araşdırma, mahiyyət təhlili və digər sosial elmi tədqiqatlar aparır, ABŞ siyasəti və strategiyasını, jurnalistika və medianı, internet, elm və texnologiyani, din və ictimai həyatı, global trendləri, ABŞ-in sosial və demoqrafik istiqamətlərini öyrənir.

12 illik fəaliyyəti tarixində çoxsaylı uğurlu beynəlxalq layihələri olan AVCIYA-nın 2016-cı ildə icra etdiyi “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya da kifayət qədər aktual və dünya səviyyəsində diqqət çəkən layihə oldu. Bu petisiya ilə Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalı indiyədək işlənən beynəlxalq platformalardan daha geniş arenaya daşındı.

29 dekabr 2016

“Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsinə dəstək qazanmaq üçün AVCIYA Azərbaycan və Türkiyədə əhəmiyyətli tədbirlər həyata keçirib. Petisiya layihəsinin mətni çap edilib, yayılıb. 2 mətbuat konfransı, 16 universitet, 2 kollecdə və Şamaxı rayonunda tədbirlər keçirilib və səs vermə qaydaları ilə bağlı məlumat verilib. 18 populyar telekanal, qəzet və informasiya agentliyinin rəsmi saytında “Səs ver! İşğalçı Əmənistanı bütün dünyada birgə ifşa edək” bannerlər qoyulub, Ağ evin internet sahifəsinə birbaşa keçid təmin edilib.

Siyasi partiyalar, Məmur-SEN, Hak-İŞ, Türk-İŞ, Gənc Məmur-Sen, TA-DEFF (Türkiyə-Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyası), Diyanet-SEN kimi qurumlar, “Beşiktaş”, “Fənərbaxça” və “Qalatasaray” futbol klubları, bir çox məşhur simaları – teleaparıcı, TV8 telekanalının rəhbəri Acun Ilıcalı, “Barselona” futbol klubunun və Türkiyə millisinin ulduz futbolçusu Arda Turan, müğənnilər Murat Boz, Alişan, Uğur Işılak, Demet Akalın, Hadisə Açıkgöz, məşhur teleaparıcılar Yavuz Seçkin, Yusuf Kaplan, aktyorlar Tolgahan Sayışman, Murat Yıldırım, Şafak Sezər petisiya layihəsini dəstəkləyiblər.

Petisiya layihəsi ilə bağlı Azərbaycan telekanallarında 60-dək süjet, müsahibə verilib, qəzet, informasiya agentliyi və İnternet saytlarda petisiya layihəsi, onun gedişi ilə bağlı 200-dək informasiya və təhlil səciyyəli yazılar yayımlanıb.

22 qat dünya çempionu Eduard Məmmədov, ikiqat Paralimpiya oyunları çempionu İlham Zəkiyev, əməkdar incəsənət xadimi Baba Vəziroğlu, əməkdar artist, Şuşa Dövlət Musiqili Teatrının direktoru Yadigar Muradov, əməkdar artist Sənubər İsgəndərli, kinorejissor Elxan Cəfərov və digər Azərbaycan cəmiyyətində tanınan idmançı, jurnalist, elm və incəsənət xadimləri, iş adamları, eləcə də sosial şəbəkələrdə fəal olan insanlar petisiya layihəsini rəsmən dəstəkləyib, onların adlarından bannerlər hazırlanıb və təmsil etdikləri müvafiq təbəqələr petisiyaya səs verməyə çağırılıb.

Petisiya layihəsinə geniş oxucu və tamaşaçı kütləsinin marağını formalaşdırmaq, səsvermə prosesini stimullaşdırmaq və aksiyanın əhəmiyyətliyini qabartmaq məqsədilə jurnalistlər arasında müsabiqə elan olunub.

AVCIYA petisiya layihəsi ilə bağlı tədbirlərin işıqlandırılmasında göstərdiyi əvəzsiz fəaliyyətə görə AzTV, İctimai TV, “Lider”, “Xəzər”, “Space”, CBC telekanallarına, AZƏRTAC, APA, Trend, Publika.az, SİA, “Salam News” informasiya agentliklərinə, “Yeni Müsavat” qəzetinə öz minnətdarlığını bildirir.

CNBC, REUTERS, THE BUSINESS JOURNAL, YAHOO FINANCE də daxil olmaqla 148 dünya Kütləvi İnformasiya Vəsitiəsi Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCIYA) prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanovun açıqlamasını yayıb.

SƏS VER!

İşğalçı Ermənistanı
bütün dünyada
birgə ifşa edək!

İlham Zəkiyev:

İşğalçı Ermənistanın simvolu çempionu

**"Bütün idmançılarımızı bu petisiyaya
səs verməyə çağırıram"**

SƏS VER!

İşğalçı Ermənistanı
bütün dünyada
birgə ifşa edək!

Günay Malikqızı:

"Yaddan çıxaran Qorxmaq" kitabının müəllifi

**"Haqq səsimizi ucaltmaq üçün bu üsuldan
da istifadə edək!"**

SƏS VER!

İşğalçı Ermənistanı
bütün dünyada
birgə ifşa edək!

Eduard Məmmədov:

22 yaş, dilçisi, qeydiyyatçı

"İstərdim ki, hər bir vətənpərvər azərbaycanlımız
bu müraciətə qoşulsun"

SƏS VER!

İşğalçı Ermənistanı
bütün dünyada
birgə ifşa edək!

Gövhər Həsənzadə:

Başaklar

"Tarixən bizim olan Qarabağın düşmən tapdağından
azad edilməsi yolunda bu addımı da birlikdə ataq"

III BÖLÜM

AVCİYA “ƏDALƏTİN BƏRQƏRAR OLUNMASI VƏ BÖYÜK FƏLAKƏTİN QARŞISININ ALINMASI NAMİNƏ” ADLI PETİSİYA LAYİHƏSİ İLƏ BAĞLI MÜSABİQƏYƏ YEKUN VURDU

1905.az

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi ilə bağlı müsabiqənin yekunlarına həsr edilmiş mərasim 1905.az portalının redaksiyasında keçirildi.

Tədbiri giriş sözü ilə portalın direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, əməkdar jurnalist Fuad Babayev açdı. Media mənsuqlarını Mətbuat günü münasibətilə təbrik edən natiq sözü AVCİYA-nın vitse-prezidenti Elçin Salmanova verdi. E.Salmanov AVCİYA prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanovun müəllifliyi ilə Ağ Ev administrasiyasına ünvanlanmış petisiyanın uğurlarından danışdı, petisiyaya 330 000 nəfərdən çox insanın səs verdiyini bir daha xatırlatdı.

2 nominasiyada (“Qəzet, jurnal və elektron saytlarda çap olunmuş məqalələr, müsahibələr” və “Televiziya və radioda getmiş veriliş, süjet və ya reportajlar”) müsabiqəyə 6 aprel 2016-cı ildən 31 may 2016-cı il tarixədək dərc olunmuş, nümayiş etdirilmiş və ya səsləndirilmiş məqalə, müsahibə, süjet, reportajlar təqdim olunub

Leyla Məhərrəmovə Azadindorm.az saytında dərc edilmiş “Ağ evə ünvanlanan petisiya nə vəd edir?” yazısına görə I yerə, Elşad Məmmədli “Yeni Müsavat” qəzetindəki sislilə yazılarına görə II yerə layiq görüldülər. III yerə 2 nəfər “Publika.az saytında dərc edilmiş “Qarabağla bağlı petisiyanın nail olduğu hədəflər- TƏHLİL” yazısına görə Asif Nərimanlı, Vətəinfo.az saytında dərc edilmiş “Siyasi fəaliyyətlərin ümitsiz olduğu nöqtədə başlayır müharibə” yazısına görə Rəsmiyyə Rzalı-Qarayeva layiq görüldü.

Ələsgər Vəliyev İTV-nin “Həftənin yekunu” proqramında yayımlanmış süjetinə görə I yer.

Ülviyyə Zülfüqar “ATV xəbər” və “Həftə sonu” proqramlarında yayımlanmış süjetlərinə görə II yer.

Günəl Səfərli Lider kanalından III yer

Leyla Abbasova Region TV-dən III yer.

Bəturə Nəbiyeva SPACE xüsusi diplom

Fəridə Aşralova CBC xüsusi diplom

Bundan başqa, “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi ilə bağlı media mənsubları üçün keçirilmiş müsabiqədə iştirakına görə Əli Zülfüqaroğlu (“Baymedia” İnformasiya Agentliyi), Fuad Hüseynzadə (“Palitra” qəzeti), Bəturə Nəbiyeva (SPACE), Fəridə Aşralova (CBC) xüsusi diploma layiq götürüblər.

AVCİYA-nın fəaliyyətinin işıqlandırılmasında əvəzsiz yardımına görə APA-ya xüsusi diplom verilib.

Ağ Ev ünvanlanan petisiya nə vəd edir?

*Leyla Məhərrəmovə,
Azadinform İnformasiya Agentliyinin müxbiri*

Amerikalı politoloq: “Erməni qoşunları Qarabağda, İŞİD-in Suriyada törətdiyindən daha çox dağıntı törədib”

İndi bu məqaləni oxumağa başlayan oxucu öz-özünə düşünəcək ki, biz- Azərbaycan xalqı Obama Administrasiyasından nə gözləyə bilərik? Bu sualın cavabı qısa və aydındır. Çox mühüm bir məsələdə, Azərbaycanın 20 ildən artıq bir müddətdir ki, əziyyət çəkdiyi, haqsızlıqla üzləşdiyi Dağlıq Qarabağ probleminə ABŞ-dan ədalətli yanaşma gözləyirik.

Belə ki, E.Süleymanovun rəhbərlik etdiyi təşkilat- AVCİYA 1 ay əvvəl, aprelin 6-da “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsinin icrasına start verib. Ağ Ev Administrasiyasının rəsmi internet sahifəsində E.Süleymanovun imzası ilə Obama Administrasiyasına petisiya ilə müraciət ünvanlanıb. Petisiyada 100 min səsə ehtiyac olduğu halda, 300 mindən çox səs toplanıb, artıq səsvermə prosesi başa çatıb. Yerdə qalan, səbirsizliklə gözlənilən an isə hər bir azərbaycanlının aktiv şəkildə iştirak etdiyi petisiyaya ABŞ prezidentinin obyektiv cavab verməsidir.

Prezident Barak Obama ədalətli yanaşma nümayiş etdirsə...

Millət vəkili öz sözləri ilə desək, bu petisiyanın kökündə tək Azərbaycan xalqının iradəsi deyil, həm də Avropa Şurasının 45 dövlətinin səs verdiyi 2085 (2016) sayılı qətnamə dayanır.

Qeyd edək ki, AŞPA-nın qış sessiyasında qəbul edilən və işğalçı Ermənistan tərəfindən narazılıqla qarşılanan bu qətnamə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi faktına, işğal edilmiş ərazilərdə ya-

ranan ekoloji böhran və ən təhlükəlisi 6 rayonun (Tərtər, Ağdam, Bərdə, Goranboy, Yevlax və Ağcabədi) Sərsəng Su Anbarından istifadə edə bilməməsi nəticəsində yaranan humanitar böhrana diqqət çəkir. Qətnamədə qeyd edilənləri Ağ Ev rəhbərinin diqqətinə çatdıran petisiyaya prezident Barak Obama ədalətli yanaşma nümayiş etdirsə, bu Ermənistanın ciddi sarsılmasına, Azərbaycanın isə ideoloji cəbhədə daha bir üstünlük əldə etməsinə səbəb olacaq.

“Erməni qoşunları Qarabağda, İŞİD-in Suriyada törətdiyindən daha çox dağıntı törədib”

ABŞ hökumətinin qaldırılan məsələ ilə bağlı hansı mövqeyi tutacağını ekspertlərlə müzakirə etdik.

ABŞ-dan olan siyasi ekspert Piter Teys (Peter Tase) bildirib ki, AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsi Azərbaycan Respublikasının azad, suveren və qonşu dövlətlərlə sülh və sabillik şəraitində yaşamaq haqlarını müdafiə edir: “Azərbaycanın zəbt edilmiş torpaqlarını işğalçı dövlət və Ermənistan hakimiyyətindən geri alaraq ərazi bütövlüyünü təmin etməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Biz xatırlamalırıq ki, Ermənistan 20 ildən çoxdur ki, Dağlıq Qarabağ və ətraf 7 rayonu, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının ərazisi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının 450 kv km ərazisini işğal edib”.

ABŞ-ın bu məsələyə yanaşmasına gəlincə ekspert qeyd edib ki, Vaşinqton da daxil olmaqla dünya sülh və sabillik üçün təhlükəli olan və hazırda davam edən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə daha yaxından maraqlanmalıdır.

P.Tey deyib ki, Ermənistan Silahlı Qüvvələri Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində ekoloji soyqırım törədib. Erməni qoşunları İŞİD-in Suriyada törətdiyi dağıntılardan da çox dağıntı törədərək Qarabağda mədəni və arxeoloji irsi məhv edib: “Mən bu fürsətdən istifadə edərək, ABŞ hökumətini və Ağ Evi petisiyaya ciddi yanaşmağa və bu kampaniyanın qarşıya qoyduğu məqsədlərə tam şəkildə dəstək verməyə çağırıram”.

Ekspert hesab edir ki, əgər Ağ Ev bu petisiyaya əhəmiyyət verməsə daha çox dağıntı olacaq və Azərbaycanın mülki əhali itkisi daha da artacaq. Ətraf mühitə qarşı aqressiv yanaşmanın qarşısını almaq üçün Sərsəng Su Anbarı beynəlxalq birlik tərəfindən müdafiə olunmalıdır. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin BMT, həmçinin ABŞ və digər dövlətlər tərəfindən tanınan Azərbaycan ərazilərində barbarcasına etdiyi hərəkətlər kütləvi dağıntılara səbəb olub: “Beynəlxalq birlik dərhal hərəkətə keçməsə qorxuram ki, Qarabağda ermənilər tərəfindən yandırılan 950 məktəb, mədəni mərkəz və tarixi abidələr kimi Sərsəng də məhv ediləcək”.

“Ağ Evin verdiyi cavabın necə olması bizim üçün çox əhəmiyyətlidir”

Politoloq Qabil Hüseynli düşünür ki, Ağ Ev bu müraciətə cavab verəcək və həmin cavabın necə olması bizim üçün çox əhəmiyyətlidir: “Son dövrlərdə ABŞ Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini və işğal edilmiş ərazilərdən Ermənistan qoşunlarının çıxarılmalı olduğunu bir neçə dəfə bəyan edib. Bütün bəyanatların Ağ Ev sahibi tərəfindən təkrarlanmasının çox böyük əhəmiyyəti var. Barak Obama bu bəyanatları təkrarlayarsa, ondan sonra gələn ABŞ prezidentləri də həmin fikirləri təkrarlamaq məcburiyyətində qalacaq. Beləliklə Azərbaycanın üzləşdiyi problemə obyektiv yanaşmanın bünövrəsi qoyulmuş olacaq”.

“Bu kampaniya bizim problemimizi ictimailəşdirmək baxımından aktualdır”

Petisiyanı imzalayan ekspert kimi münasibət bildirən politoloq Tofiq Abbasov qeyd edib ki, bu kampaniya bizim problemimizi ictimailəşdirmək baxımından aktualdır: “Yəni belə aksiyaların adətən heç bir səmərəsi olmur, lakin məsələni diqqətdə saxlamaq baxımından vacib görünür. Əlbəttə ki, nə qədər çox insan bu aksiyaya imza atsa bir o qədər yaxşıdır. Yəni, Azərbaycanın haqq işinə kütləvi dəstəyin olması vacibdir”.

O əlavə edib ki, ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, hətta say göstəricisinin böyük olması heç nəyi dəyişmir, yalnız ictimai dəstəyin olmasını diqqətə gətirir.

“Petisiya strateji plan kimi bu öz ciddi nəticələrini verəcək”

Qeyd edək ki, petisiyaya səsvermə prosesində iştirak etmiş QHT təmsilçisinin də münasibətinin öyrəndik. Altay Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Elçin Bayramlı hesab edir ki, son zamanlar Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı beynəlxalq aləmdə görülmən işlər təqdirəlayiqdir: “Azərbaycan siyasi, iqtisadi, hərbi cəhətdən işğalçı dövlətdən üstün olsa da, Ermənistan qarşısında yeganə zəiflik informasiya müharibəsində özünü göstərirdi. Amma son vaxtlar vəziyyət dəyişir. Hesab edirəm ki, sözügedən petisiya kimi kampaniyalar tək ABŞ ictimaiyyətini məlumatlandırmaq deyil, dünyada erməni təbliğatının puç edilməsi və Azərbaycan həqiqətlərinin dünya birliyinin diqqətinə çatdırılması baxımından son dərəcə vacibdir. Təcrübə göstərir ki, bu tip aksiyalar dövlətlərin siyasətinə ciddi təsir göstərmədikdə belə, həmin ölkənin ictimaiyyətinin və dövlətin siyasi rəhbərliyinin düşüncələrinin formalaşmasına təsir edir. Düşünürəm ki, bu petisiya strateji plan kimi öz ciddi nəticələrini verməlidir və verəcək. Yaxşı olardı ki, bu tip kampaniyalar dünya siyasətinə təsir edə bilən digər iri ölkələrdə də davamlı aparılsın. Bu, informasiya müharibəsində bizim ən effektiv mübarizə üsulumuz olacaq və dünyada Azərbaycanla bağlı həqiqətlərin bilinməsinə çox böyük töhfə verəcək”.

AVCİYA-nın reallaşdırdığı digər layihələr informasiya müharibəsinə öz töhfəsini verir

Xatırladaq ki, haqqında danışdığımız petisiya layihəsi AVCİYA-nın imza atdığı ilk layihə deyil. Təşkilat Azərbaycanın işğal edilmiş əraziləri ilə bağlı davamlı layihələr həyata keçirir. AVCİYA 25 may 2013-cü ildə “Sərsəng harayı” layihəsinə start verib. Bu müddət ərzində həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq müstəvidə təşkilat bir sıra işlər görüb.

Qeyd edək ki, Elxan Süleymanovun AŞPA-ya təqdim etdiyi qətnamə təklifi əsasında, 2015-ci il 23 noyabrda AŞPA Sosial Komitəsində məruzəçi Miliça Markoviçin müəllifi olduğu “Azərbaycanın cəbhəyanı bölgələrinin sakinlərinin qəsdən sudan məh-

SƏRSƏNG HARAYI

rum edilməsi” adı qətnamə qəbul edilib. Qətnamə Ermənistan silahlı qüvvələrinin Sərsəng bölgəsindən dərhal geri çəkilməsini tələb edir.

Bundan başqa, 2014-cü ilin 10 dekabrında AVCİYA, “İnsan Hüquqları XXI əsr” - Azərbaycan Fondu və İnsan Hüquqlarına dair Beynəlxalq Standartların Təsbiti üzrə birgə işçi qrupu “Sərsəng harayı” layihəsi çərçivəsində “Sərsəngə yürüş” adlı aksiya həyata keçirib. Sərsəng regionunda 400 mindən artıq insanın ekoloji böhranın qurbanı olmalarının qarşısını almaq və pozulmuş hüquqlarının müdafiəsi məqsədilə jurnalistlər, Azərbaycanda akkreditasiya olunmuş bir neçə səfir və səfirliklərin nümayəndə heyəti Tərtər rayonunun cəbhəyanı kəndlərinə səfər ediblər.

Bu il Elxan Süleymanovun təşəbbüsü ilə AŞPA-da 2085 sayılı qətnamə qəbul edilib. Bu qətnamənin qəbul edilməsi ilə AŞPA prezidenti Pedro Aqramunt Ermənistanın Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərini işğal etməsini rəsmi şəkildə ictimaiyyət qarşısında səsləndirib.

Və sonda....

Uğurlu son o zaman gəlir ki, Xeyir Şər üzərində qələbə çalsın. 25 ildən çoxdur ki, Qarabağda Şər hökmranlıq edir. Dünya birliyi isə çox sadə bir seçim qarşısında qalır: Ya beynəlxalq hüquqa, ədalətə söykənən qəti mövqe tutmalıdır, ya da işğalçıya göz yumaraq, daha çox insan itkisinə şahid olmalıdır. Beynəlxalq birliyin seçim qarşısında qalıb heç düşünmədən qərar verməsinin şahidi olmuşuq. Rusiyanın Krim qanunsuz ilhaq etməsi nəticəsində son 2 ildə ABŞ və Avropa dövlətləri Rusiyaya qarşı soyuq müharibə aparır, iqtisadi sanksiyalar tətbiq edir. Ermənistana gəldikdə isə dünya birliyi susur. Qəti addım atmaqdan, sanksiya tətbiq etməkdən boyun qaçırır. Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsi ilə bağlı BMT TŞ-nin qəbul etdiyi sənədlər yalnız kağız üzərində qalır. Qarabağ münaqişəsinin həllinə cəlb edilən tərəflər, vasitəçilik edən dövlətlər və ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri münaqişənin yalnız sülh yolu ilə həllinin mümkün olduğunu bəyan edir, Minsk qrupundan başqa digər beynəlxalq təşkilatların va-

sitəçilik cəhdlərinə imkan vermir. Ümidimiz qalır Ağ Ev rəhbərinə. Obama son zamanlar sülhməramlı olmasını bütün dünyaya nümayiş etdirir. O 1945-ci il avqustun 6-da Yaponiyanın ABŞ tərəfindən atom bombası atılan Xirosima şəhərinə səfər edəcək. Əgər Obama İkinci Dünya Müharibəsinin sonlarında törədilən faciəni unutmayıbsa, XX əsrin sonlarında baş verən faciəni xatırlamaq Obama üçün elə də çətin olmayacaq.

Ümid edirik ki, petisiya məsələsində Ağ Ev rəhbərindən gözlədiyimiz cavab ədalətli olacaq və Şərin Xeyir üzərində deyil, Xeyrin Şər üzərində qələbə çalmasına imkan verəcək.

Qeyd: Yazı AVCİYA “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi çərçivəsində elan etdiyi müsabiqəyə təqdim olunur.

11 may 2016-cı il

Yarım milyon insanın ABŞ-dan Qarabağ tələbi...

Elşad Məmmədli, "Yeni Məsəvat" qəzeti

Ağ Evdə açılan petisiya hansı reallıqları üzə çıxardı; indi söz ABŞ-ındır...

Müasir dünyanın yaşam şərtləri ciddi surətdə dəyişdiyi kimi, siyasi, ideoloji mübarizə, təbliğat metod və mexanizmləri də tamamilə fərqlənir. Əgər illər öncə belə demək mümkünsə, gizli fəaliyyətlər, səhnə arxası proseslər effekt verirdisə, bu gün onlar elə də ciddi əhəmiyyət kəsb etmir.

Zəmanəmizin savaşı, mübarizə üsulları hətta cəmi 5 il öncə ilə eyni deyil. Artıq şüurlara bunu həkk etmək, insanların bu reallıqları qəbul etməsi gərəkir. Əks təqdirdə, biz yenə də uduza bilərik. 10-15 il sonra çevrilib geri baxanda yenə də görərik ki, Üzeyir Hacıbəyov demişkən, camaat ...fil boyda iş görür, biz hələ də siçan boyda işlərin peşinə düşmək zorundayıq...

Müşahidələr göstərir ki, çağdaş dövrümüzün ən güclü silahı informasiyadır. Əlbəttə, söhbət informasiyanı, doğruları ünvanına çatdırmaqdan gedir, boşuna güllə atmaqla nəşə əldə etmək mümkünsüzdür. İndi informasiyanı, həqiqətləri lazımi instansiyalara çatdırmaq üçün bəlli qaydalar formalaşdırılıb. Bu gün informasiya savaşı, təbliğat ənənəvi media ilə yanaşı, sosial şəbəkələr üzərindən aparılır. Təsədüfi deyil ki, dünya liderləri, prezidentlər, beynəlxalq qurumların rəhbərləri, Ağ Ev rəhbərliyi ilkin informasiyanı twitter, facebook üzərindən paylaşırlar...

Həqiqətlərin çatdırılması, onlara reaksiyalar alınması üçün isə daha dövlətlərarası yazışmalar, məktublaşmalar, fakslaşmalar və s. kimi metodlar ya tarixin arxivinə göndərilib, ya da onlara ciddi önəm verilmir. Artıq haradasa kütləvi aksiya keçirmək metodu da lazımi effekt vermir, ona reaksiyalar yetərli olmur.

Müasir dövrümüzün öz təşviqat forması ərşəyə gəlib və indi ona ciddi yanaşılır. Beynəlxalq medianı izlədikdə bunu daha aydın görmək olur ki, hansısa diplomatik uğur əldə edilməsi, problemin çətdirilməsi, həlli üçün petisiya açılır, fakt və tələb orda qoyulur, nəticə əldə edilir. Yüzlərlə belə nümunə var.

Ağ Evin rəsmi internet səhifəsinə nəzər salanda görəcəyik ki, burada yüzlərlə petisiya açılıb. ABŞ-da, dünyanın müxtəlif yerlərində olan problemlər burada qısa şəkildə qoyulur, insanlar bu petisiyaya səs verir, əgər yetərsay olursa, məsələyə ABŞ prezidenti (indiki halda Barak Obama) səviyyəsində reaksiya verilir və Birləşmiş Ştatlar qoyulan məsələnin həlli üçün səylər göstərmək zorunda qalır. Çünki bunu yüz minlərlə insan tələb edir. Petisiyalar vasitəsi ilə beynəlxalq aləmdə çox ciddi problemlər aradan qaldırılır...

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) aprelin 6-dan Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda qurumun prezidenti, deputat Elxan Süleymanovun imzası ilə “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya açıb (<https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe>). Bu bir ay müddətində çox uğurlu bir kampaniya aparılıb və tələb olunan 100 min səs əvəzinə petisiyaya mayın 4-dək 315 minə yaxın insan səs verib. Qarşıdakı iki gündə isə səsimizin 400 minə yaxınlaşacağı şübhəsizdir. Layihədə iştirakçı olduğumdan bir məqamı da bilirəm ki, əslində, petisiyaya mayın ilk günlərində həm Azərbaycandan, həm Türkiyədən, həm dünyanın müxtəlif ölkələrindən yarım milyondan çox insan səs verib. Ancaq çox təəssüflər olsun ki, Ağ Evin internet resursu kiçik texniki səhvlər olan səsləri (məsələn, poçt indeksinin düzgün yazılmaması, ərazinin düzgün göstərilməməsi, e-mailin işlək olmaması və s.) qeydə almayıb. Ciddi rəqəmdir: qeydə alınmayanlarla birlikdə yarım milyon, rəsmiləşdirilən rəqəmlərdə isə 400 minə doğru irəliləyən sayda SƏS - insan Amerikadan, Barak Obamadan Azərbaycanın haqq səsinə, işğal

SƏRSƏNG HARAYI

faktına biganə qalmamağı tələb edir. Mümkünsüzdür ki, buna reaksiya verilməsin, nəticə olmasın...

Petisiya ilə bağlı bir incə məqama diqqət etmək lazımdır. Müraciətin mahiyyəti ümumi şəkildə hər kəsə bəllidir – Qarabağ məsələsi. Ancaq burada çox fərqli bir nüans var: Obamaya ünvanlanan müraciətdə qoyulan tələblər şifahi bir fikirlər deyil, Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal etməsi rəsmi şəkildə təsbit olunan bir sənədə - Avropa Şurası Parlament Assambleyasının 2085 (2016) sayılı qətnaməsinə dəstək tələbidir.

Həmin sənəddə ilk dəfə olaraq Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi aydın şəkildə göstərilib. Bundan başqa, Obamaya – Amerika Birləşmiş Ştatlarına Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı bildirilir, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi qoyulur, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələnmə biləcəyi xəbərdarlığı edilir.

Ağ Ev administrasiyasından AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarımızın azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım olunması üçün çağırış edilir.

Obama administrasiyası dünyanın ən ciddi qurumlarından olan Avropa Şurası Parlament Assambleyasının qəbul etdiyi sənədi ciddiyyə almaya bilməz. Bu onun özünün qeyri-ciddiliyi olardı! Əgər ABŞ bu məsələdə susarsa, hansısa addımlar atmazsa, bu onun təkcə Azərbaycana münasibəti kimi deyil, həm də AŞPA-ya münasibəti kimi qiymətləndirilə bilər. Bu baxımdan petisiya layihəsində AŞPA qətnaməsinə istinad edilməsi uğurlu texnologiyadır...

Digər bir əhəmiyyətli məsələ isə odur ki, bu gün dünyadakı prosesləri idarə edən qüvvənin ABŞ olması kimsəyə sirr deyil. Bu səbəbdən Ağ Evdən faktlara söykənərək, ən əsası AŞPA sənədinə istinadla istənilən dəstək olduqca mühümdür.

Bu bir ay müddətində biz sübut etdik ki, haqq səsimizi dünyaya çatdırmaq, müasir texnologiyalardan istifadə etməkdə aciz deyilik. 100 min səs istədilər, yarım milyondan çox olduq! İndi söz ABŞ-ındır, Obamanındır.

4 may 2016-cı il

Qarabağla bağlı petisiyanın nail olduğu hədəflər – TƏHLİL

Asif Nərimanlı, Publika.az

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCIYA) aprelin 6-da Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda qurumun prezidenti, deputat Elxan Süleymanovun imzası ilə bu adda açdığı petisiya 400 minə yaxın imza ilə rekordlar sırasında qərarlaşdı. Söhbət Azərbaycanın işğal olunmuş Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonların azad olunmasından gedir, hansı ki, müasir dünyada informasiya cəbhəsindəki mübarizə baxımından əvəzsiz önəmə sahibdir.

Dağlıq Qarabağla bağlı açılan petisiya konkret sənədə - Avropa Şurası Parlament Assambleyasının işğal altında qalan Sərsəng su anbarı ilə bağlı bu il qəbul etdiyi “Azərbaycanın sərhəd rayonlarının sakinləri qəsdən sudan məhrum edilib” qətnaməsinə söykənir. Yəni ortada hansısa iddia yox, məhz beynəlxalq təşkilatın qətnaməsi var.

Müraciətdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələnə biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır. Eyni zamanda Ağ ev administrasiyasına AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarının azad edilməsinə və bölgədə hu-

manitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi üçün çağırış edilir.

Xatırladaq ki, məhz AVCIYA-nın başlatdığı kampaniya nəticəsində Sərsəng su anbarı ilə bağlı məsələ beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə düşdü. Ardınca AVCIYA prezidenti, Azərbaycanın AŞPA-dakı nümayəndə heyətinin üzvü Elxan Süleymanovun təşəbbüsü ilə məsələ qurumun gündəminə gəldi və Ermənistanın işğalçılığına qarşı ən böyük qətnamələrdən biri qəbul edildi. Qətnamədə “Ermənistan silahlı qüvvələrinin sözügedən regiondan dərhal çıxarılması” tələbinin irəli sürülməsi də faktiki olaraq erməni işğalçılığının beynəlxalq səviyyədə bir daha təsdiqi idi. Bu uğurun ardınca AVCIYA tərəfindən Ağ Evin saytında açılan petisiya isə Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin beynəlxalq aləmdə ifşası işinin davamlılığı olaraq böyük əhəmiyyətə malikdir.

Petisiyanın əhəmiyyəti

Petisiya (Petition) – Müraciət: ali hakimiyyət orqanlarına ünvanlanan kollektiv xahiş, müraciət və ya etiraz məktubu. Ağ Evin rəsmi internet saytında yaradılan bu müraciət formasından indiyə qədər yüzlərlə problemin həlli üçün istifadə edilib.

Nümunələr

2015-ci ilin 10 martında britaniyalı bloqçu Qvido Foks (əsl adı Pavel Stainesdir) verilişlərinin BBC-də bərpa olunması tələbi ilə petisiya yaradıb. BBC bloqçunun verilişdə qalmaqal yaratdığını iddia edərək, onun yayımını dayandırmışdı. Petisiya 24 saat ərzində 500 minə qədər səs toplayıb. Sonradan BBC-nin bunu nəzərə alaraq, verilişləri bərpa etməsi məlum olmasa da, britaniyalı bloqçu öz səsini dünyaya çatdırmağı bilmişdi.

2014-cü ilin avqustunda Kanadada Erika Perrinin “De Haaqa Centerplate” qurumuna qarşı başlatdığı petisiya 190 min səs toplayaraq, qurumun baş direktorunun vəzifəsindən kənarlaşdırılması ilə nəticələndi.

Ağ Evin saytında başlatılan petisiyalardan ciddi nəticəyə səbəb olanlar arasında 2012-ci ildə Filippində həbs olunan Meri

SƏRSƏNG HARAYI

Ceyn Velosa adlı məhkumun azadlığa buraxılması da var.

Bu cür nümunələrin sayı kifayət qədərdir. Bu baxımdan, AV-CİYA-nın Dağlıq Qarabağla bağlı başlatdığı petisiyanın öz bəhrəsini verəcəyini deyə bilərik.

Bu petisiyanın hazırda doğurduğu nəticələr və perspektivdə nail olacağı hədəflər aydın görünür.

Petisiya nəyə nail oldu?

Vaxtın doğru seçimi: Artıq səsvermə başa çatıb və yarım milyon insan dünyadan Qarabağa ədalət tələb edir. Hər şeydən öncə bu petisiyanın açılması vaxtının düzgün seçildiyi qeyd olunmalıdır. 2-5 aprel tarixlərində Azərbaycan Ordusu işğalçı Ermənistan tərəfinin növbəti təxribatının qarşısını alarkən müəyyən əraziləri azad etməklə 24 ildən sonra böyük ilk imza atdı. Münaqişə zonasında baş verənlər beynəlxalq ictimaiyyətin ciddi diqqətini cəlb etdi. Bunun fonunda Ağ Evin rəsmi saytında açılan petisiya Azərbaycanın haqq səsinin eşidilməsinə daha çox diqqətin cəlb edilməsi baxımından mühüm məqam idi. Çünki petisiyanın başqa bir vaxt açılması eyni effekti verməyə bilərdi. Məhz vaxtın düzgün seçilməsi ciddi effektə səbəb oldu.

İctimai tələb: Petisiyanın effekti iki aspektdən diqqət çəkir. Birincisi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllinə ictimai tələbdir. Mövcud dünya reallığında ictimai tələb ən önəmli amillərdəndir və yarım milyon səs tələb etdiyi məsələ bütün hallarda diqqətdən kənarda qala bilməz. İkincisi, beynəlxalq aləmə Azərbaycan xalqının 20 ildən artıq vaxt keçməsinə baxmayaraq, əzəli torpağı olan Dağlıq Qarabağı unutmadığını və onun uğrunda mübarizə aparacağını nümayiş olunmasıdır. Bu amil dünya siyasətini dizayn edən global güclərə ciddi mesaj oldu.

İnformasiya cəbhəsi: Son 20 ildə Azərbaycan ərazilərinin işğalının davamı ilə bağlı ədalətsizliyin səbəblərindən biri də məhz informasiya müharibəsidir. Bir çox obyektiv və subyektiv səbəblərdən bu müharibədə erməni tərəfi indiyə qədər daha öndə olub. Lakin indi situasiya dəyişməkdədir. Bu dəfə

erməni yalanlarına qarşı nəinki tələb olunan 100 min, yarım milyon səsle ciddi alternativ yarada bildik. Bu petisiyanın başlanılması faktiki olaraq Azərbaycanın informasiya cəbhəsindəki uğuru idi. Eyni zamanda, petisiyanın məhz aprelin 6-da açılması informasiya müharibəsinin elementləri baxımından da əhəmiyyətli oldu. Çünki adətən nə qədər haqlı olursansa, ol, dünyanın reallığı daha çox informasiyalara söykənir və biz indiyə qədər zaman-zaman bunun acı nəticəsi ilə qarşılaşmışıq. 2-5 aprel döyüşlərindən sonrakı dövr, yəni, hadisələrin üçüncü mərhələsində bu petisiya öz əhəmiyyətini sübut etdi. Beynəlxalq təcrübə bu cür münaqişələrin inkişafını və sonuncu nəticəsini üç mərhələdə qiymətləndirir.

1. Münaqişənin əsaslandırılması, bununla bağlı doğru ictimai rəyin yaradılması. “Dördgünlük müharibə”də ölkə ictimaiyyətinin Azərbaycan Ordusu ətrafında sıx birləşməsi ilə bunun müsbət nümunəsini gördük.

2. Bu münaqişənin aktiv fazasında atılacaq addımlardır. Belə ki, qarşı tərəfin ictimaiyyətinə və hərbi-siyasi qurumlarına psixoloji təsirin göstərilməsi, həmçinin, qarşı tərəfin hakimiyyət qurumlarının yaratdığı yanlış ictimai rəyin dağıdılması. Aprel döyüşlərindən sonra erməni ictimaiyyətindəki çaşqınlıq, “bizim olmayan torpaq uğrunda ölmək istəmirik” kimi çağırışlar, yaxud erməni hərbiçilərinin “biz hakim dairələrə öz mülklərini qorumaq üçün lazımıq” kimi sözlər bu mərhələdə də uğur qazandığımızı göstərdi. Xüsusilə Dağlıq Qarabağ yerləşdirilmiş ermənilərin kütləvi şəkildə bölgəni tərk etməsi də bunu sübut edir.

3. Bu mərhələ daha çox beynəlxalq aləmə hesablanmış mübarizədir. Həqiqəti olduğu kimi çatdırmaqla, haqsızlığın ön plana çıxmasına imkan verməmək və qlobal informasiya savaşında qalib gəlmək. Azərbaycan bu mərhələni də uğurla adlaya bildi. AVCIYA-nın təşəbbüsü ilə başlanılan petisiya isə bu prosesdə ciddi əsas yaratdı. AŞPA-nın qəbul etdiyi qətnamə ilk olaraq petisiyanın açıldığı “change.org” saytında qeydiyyatdan keçən 50 milyon istifadəçinin, daha sonra beynəlxalq ictimaiyyətin

yətin diqqətinə geniş spektrdə çatdırıldı. Bununla yanaşı, yarım milyona qədər imza ilə irəli sürülən Qarabağ tələbi ermənilərin yalan təbliğatının qarşısını almaqda mühüm rol oynadı. Nəticə etibarilə, dünya ictimaiyyətinə Azərbaycan Ordusunun öz torpaqlarında anti-terror əməliyyatı keçirdiyi sübut edildi. Beynəlxalq ictimaiyyətin reaksiyasında bunun şahidi olduq. Misal üçün, AŞPA sədri Pedro Aqramuntun “Ermənistan işğal altındakı Azərbaycan torpaqlarından qoşunlarını çıxarmalıdır” çağırışı bunun əyani sübutudur.

Beləliklə, Azərbaycan informasiya cəbhəsində illərin “yalan hasarını” yarmağı bacardı və bu mübarizədə Qarabağla petisiyanın rolu danılmazdır.

Burada ölkə daxilində AVCIYA-nın petisiya ilə bağlı apardığı təbliğat da xüsusi qeyd olunmalıdır. Qurumun səsvermənin davam etdiyi bir ay ərzində respublikanın müxtəlif bölgələrində keçirdiyi maarifləndirici tədbirlər ölkə ictimaiyyətinin informasiya müharibəsində necə mübarizə aparmaq haqda bilgiləndirilməsi baxımından vacib idi.

Perspektivdə nail olunacaq hədəflər və gözləntilər

Təcrübə göstərir ki, Ağ Evin saytında açılan petisiya başa çatdıqdan sonrakı dövrdə də ciddi nəticələrə səbəb olur. Bu baxımdan, “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətlərin qarşısının alınması naminə” müraciətindən gözləntilər böyükdür.

a) Əminliklə deyə bilərik ki, Ağ Ev bundan sonra Qarabağ münaqişəsinə yanaşmasında yarım milyon səsi nəzərə almadan keçə bilməyəcək. Hətta dünyanın ədalətsiz prinsiplərinə rəğmən, bu petisiyanın bəhrəsi özünü göstərəcək.

b) Azərbaycan diplomatiyası beynəlxalq qurumlarda dünyanın müxtəlif yerlərindən səs verilən bu petisiyanı Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı ictimai tələb olaraq fakt kimi təqdim edə bilər.

c) Okeanın o tayında daim ciddi maneələr yaradan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Ermənistana ciddi dəstək olan erməni

lobbisinə qarşı da ciddi müqavimət hərəkatı yaradıldı. Gözləntilərə əsasən, ABŞ rəsmiləri bu petsiyadan erməni lobbisinin birtərəfli təbliğatına alternativ mənbə kimi istifadə edə bilər.

17 may 2016-cı il

Siyasi fəaliyyətlərin ümitsiz olduğu nöqtədə başlayır müharibə

*Rəsmiyyə Rzalı-Qarayeva,
Vətəninfo.az*

Çünki müharibə iki nəfərin qarşı-qarşıya gəlib bir-biri ilə dalaşması deyil, millətlərin savaşıdır, maddi və mənəvi gücünün, intellektinin, elminin, texnikasının, mədəniyyətinin, əxlaqının, düşüncəsinin sınağıdır. Müharibəni Yer üzünün ən bahalı və qanlı oyunu adlandıranlar yanılmayıblar. Tarixin səhifələri ermənilərin kin və nifrətlə, xəyanətlə Azərbaycana və türk dünyasına qarşı törətdiyi terrorla, haqsız münaqişələrlə, qanlı hadisələrlə doludur. Heç şübhəmiz yoxdur ki, bundan sonra Azərbaycanın əzim və iradəsi, gücü qarşısında düşmən yıxılacaq və tarix məğlub olmaq səhifələrini Ermənistana həsr edəcək. Xalqın bir nəfəs kimi, dua və sevdə ilə, inam və imanla savaşmasının nə qədər qüvvətli olduğunu, ananın şəhid övladının tabutunu çiynində daşımaq şərəfini öyrətdi bizə 2016-cı ilin Aprel Savaşı. Azərbaycan xalqı və ordusu başqasının torpağını işğal etmək, o xalqın aid olduğu Ata Vətəninə özünə səltənət qurmaq üçün deyil, şəhidinin düşdüyü torpağı düşmən ayağından təmizləmək üçün savaşır. Çünki Vətən bütün sevdaların ilahi məcmusudur

XXI əsrdə beynəlxalq münasibətlərin inkişafında ümumbəşəri amillərin üstünlüyünə, əməkdaşlıq və dialoq mədəniyyətinə rəvac verən planetar təfəkkürün ön plana çəkilməsinə ümid edilirdi. Beynəlxalq problemlərin və ya münaqişələrin həllində və dərkində yeni mərhələ başlayacaq, mübarizə sivil yolla aparılacaqdı. Bu mərhələnin siyasi dayağı da 1949-cu il aprelin 3-də ABŞ prezidenti Harri Trümenin: “Biz yalnız düşmənlərimizin sabit demokratlar və çiçəklənən bazar təsərrüfatı ölkələri olduqları təqdirdə təhlükəsizliyimizə

əmin ola bilərik” fikri idi. Yəni dünyanın cazibə və təsir mərkəzləri hərbi qüdrəti ilə deyil, yüksək iqtisadi inkişaf, elmi və mədəni potensial gücü ilə seçiləcəkdə. Bu tərkibin bir hissəsi olan Azərbaycan da, xarici siyasətini iqtisadi və multikultural diplomatiyasız təsəvvür etmir, irəli sürülən ideyaların gerçəkləşəcəyinə inanırdı.

Lakin dünyanın geosiyasi anlayışı saydığı saydı. Qloballaşma dövründə baş verən gərgin, bəzən də yönümü bilinməyən hadisələr beynəlxalq münasibətləri proqnozlaşdırmağa və modelləşdirməyə imkan vermir. Əksinə regionlar və mənafeələr uğrunda mübarizə daha da genişlənir. Müasir qloballaşma göstərir ki, beynəlxalq münasibətlərdəki gərginlik inamın azalması, təhlükənin artması ilə bağlıdır. Belə vəziyyət kiçik və orta dövlətlərin milli siyasətinə çox hallarda mənfi təsir göstərir. Çünki onlar özlərinin xarici siyasətlərini çətinliklə planlaşdırır və ya planlaşdırı bilmir. Yaranan gərginlik böhrana və uzun çəkən münaqişələrə çevrilir. Belə olan halda odla su arasında qalan kiçik dövlətlər məruz qaldıqları ağır vəziyyətdən çıxmaq üçün güclü dövlətlərdən və beynəlxalq qurumlardan asılı vəziyyətə düşürlər.

Məşhur Rokfeller qardaşlarının bir ağıllı fikri var: “Biz dost qazanaraq qalib gəlirik”. Beynəlxalq münasibətlər subyektə olan Azərbaycan gərgin dünyamızda baş verən siyasi reallıqların məntiqinə uyğun hərəkət etməyə çalışır. Dost qazanmaq siyasətini əsas götürərək xarici siyasətini ərazi bütövlüyünün dünya miqyasında müdafiə olunması kimi mühüm mərkəzi milli mənafeyin həyata keçirilməsinə yönəldir. Bugünkü dünya çox sayda ziddiyyətlər və münaqişələr yaratsa da, onların həlli üçün də şərait yaradır, buna görə də Azərbaycan baş verənlərə pozitiv yanaşır, mübarizənin sivil yolla həll edilməsinin tərəfdarı kimi çıxış edir.

Lakin özünün siyasi karyerasını münaqişə üzərində qurmuş, heç bir sivil mübarizə yolu tanımayan, əlləri həm azərbaycanlı, həm də erməni qanına batmış Ermənistan rəhbərliyi və İrəvanın apardığı siyasət Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə imkan vermir, Cənubi Qafqazda sabitliyi pozmaq üçün bu problemin davam etdirilməsinin tərəfdarıdır. Ermənistanın təhlükəli davranışı nəticə-

SƏRSƏNG HARAYI

sində beynəlxalq ictimaiyyətin az-çox göstərdiyi səylər də, heç bir ciddi nəticə vermir. Düzdür, aparıcı beynəlxalq təşkilatlar Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı kifayət qədər çox qərarlar, qətnamələr qəbul etmişlər. Avropa Şurası Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanımışdır. Lakin əfsuslar olsun ki, bu qərarların, qətnamələrin icra mexanizmi yoxdur. BMT Təhlükəsizlik Şurası erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılmasına dair 4 qətnamə qəbul etmişdir. Bu qətnamənin qəbul edilməsindən uzun illər keçməsinə baxmayaraq icra edilməmişdir. Avropa Parlamenti, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, NATO və başqa təşkilatlar da oxşar qətnamələr qəbul etmiş, Azərbaycanın ərazi бүтövlüyü dünya birliyi tərəfindən tanınmışdır. Lakin bunların indiyədək heç bir müsbət nəticəsi olmamışdır.

Düşmənlə mübarizə təkcə ön cəbhədə deyil, həm də arxadadır, ağlın və məntiqin gücü ilə savaşımaqdır. Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) cəmiyyətin prezidenti Elxan Süleymanovun imzası ilə “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsinin icrasına start verərək mübarizənin daha bir sivil yolunu seçib. Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda Obama Administrasiyasına petisiya ilə müraciət açılıb. Müraciətdə ATƏT-in Minsk Qrupunun torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində 23 il ərzində heç bir nəticə əldə etmədiyi bəyan edilir, AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan: Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələnə biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır, Administrasiyaya AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarının azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi üçün çağırış edilir: “Sülhsevər xalqları erməni

cinayətkarlarını ifşa etməyə çağırıram. Bizim başladığımız layihənin hər bir səsi ədalətə verilən səsdir. Bu petisiyanın əhəmiyyəti misilsizdir. Səs sayı 120 mini keçib, amma bu say milyonlar olmalıdır. Gəncləri bizim haqq səsimizə səs verməyə çağırıram”.

Bu addım dünyanın hələ də haqq-ədalət hissini itirmədiyinə ümiddir. Hər qaranlıq onu sonlandıracaq şafəqin toxumlarını içində daşıyır deyiblər. AVCIYA-nın təşəbbüsü 28 ildir yaşadığımız qaranlıqların aydınlıqla sonlanması üçün bir mübarizə formasıdır. Nəticəsindən asılı olmayaraq bu mübarizəyə hamımız qoşulmalıyıq.

Qeyd etdik ki, müharibə həm də xalqın əxlaq göstəricisidir. Ermənistan təkcə Azərbaycanın 20 faiz torpağını deyil, işğal etdiyi ərazilərdə Azərbaycanın mədəniyyətini, taixini, keçmişini, irsini yer üzündən silməyə çalışır. 1954-cü ildə qəbul edilmiş Beynəlxalq Haaqa Konvensiyasında silahlı münaqişə zamanı tərəflərin mədəni mülkiyyətin qorunması “Beynəlxalq humanitar hüquq” adı ilə tənzimlənir. Konvensiyanın I bəndində vurğulanır ki, hər bir xalqın mədəni irsi, daşınar və daşınmaz mülkiyyəti, memarlığı, tarixi abidələri, milli arxitekturası, qədim tikililəri, inanc yerləri, muzeyləri və digər tarix və mədəniyyət yerləri toxunulmazdır. Çünki bu həmin xalqın genetik irsidir, mədəniyyətidir. Lakin erməni işğalçıları heç bir beynəlxalq konvensiyaya məhəl qoymamış, heç bir əxlaq meyarlarına əmə etmədən, barbarcasına Qarabağ mədəniyyətini yer üzündən silməyə cəhd etmiş, 600-ə yaxın tarixi memarlıq abidəsini, o cümlədən Pənahəli xanın sarayını, Cümə məscidini, Aşağı Gövhər Ağa məscidi, Xurşud Banu Natəvanın evini, Molla Pənah Vəqifin məqbərəsini, Şuşa tarix muzeyi, saymaqla bitməz böyük irsini məhv etmişdir. Azərbaycan Xalça Muzeyinin Şuşada, Mehmandarovların evində fəaliyyət göstərən filialını bu gün ermənilər «Ermənistan xalça muzeyi» kimi istifadə edir. İşğal zamanı filialın ekspozisiyasında qalmış eksponatlar, xalça və digər toxuma məmulatları, xalqımıza məxsus dekorativ-tətbiqi sənət nümunələri erməni mədəniyyəti və sərvəti kimi nümayiş etdirilir. Elə buradan AVCIYA rəhbərliyindən, hörmətli Elxan Süleymanovdan xahiş edərdim ki, növbəti petisiya işğal ərazilərində məhv edilmiş mədəniyyətimizlə, irsimizlə bağ-

SƏRSƏNG HARAYI

lı keçirilsin. Çünki Azərbaycan xalçası UNESCO-nun Ümumdünya Mədəni İrs Siyahısına daxil edilərək bu gün dünya mədəniyyətinin tərkib hissəsinə çevirilib.

Erməni terrorçularının Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsindəki separatçı rejimi beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmayıb. Lakin Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzündən sonra Dağlıq Qarabağ tamamilə nəzarətsiz, qanunsuz ərazidir, orada qeyri-qanuni rejimi bir çox illərdir ki, beynəlxalq terrorçulara sığınacaq verir, narкотik vasitələrin artmaqda olan daşınmasında birbaşa iştirak edir. Bunların hamısı beynəlxalq aləmə məlumdur. Bu vəziyyət regiona və Avropaya və dünyaya təhlükədir. Azərbaycan da, beynəlxalq birlik də, Avropa Şurası da orada baş verən kriminal hadisələrdən xəbərsizdir. Dünyanı gözünü və qulağını təcrid olunmuş bu bölgəyə çevirmənin bir yolu da petisiya mübarizəsi olmalıdır. Böyük maarifpərvər ziyalımız Həsən bəy Zərdabi yazırdı: “Necə ki, su bir daşın üstünə o qədər axar ki, axırda su daşı mirur ilə əridər...” Biz də mübarizəmizdən əl çəkməməli, sonuna qədər getməliyik. Mövcud vəziyyəti bütün beynəlxalq aləmə anlatmalıyıq, siyasi ümidlərin tükənib müharibə başlasa belə.

14 may 2016-cı il

Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik petisiyası

*Fuad Hüseynzadə,
“Palitra” qəzeti*

Ermənistan və xarici ölkələrdəki erməni diasporu hər zaman öz yalanları ilə dünyanı aldadır. Onlar mənfur niyyətlərinə nail olmaq naminə dünya ölkələrinin rəsmi dairələrini aldatmaq və ictimai rəyi çaşdırmaq üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir, əhəmələrinə sadıq qalaraq gerçək tarixi saxtalaşdırırlar. Ermənilərin saxtakarlığını təkzi-bedilməz faktlar əsasında ifşa etmək bu gün hər birimizin qarşısında duran ən vacib məsələlərdən biridir. Artıq Ermənistanın təxribatlarına “dur” deməyin vaxtı çoxdan keçib. Və bu etiraz təkəcə Azərbaycan səviyyəsində deyil, dünya səviyyəsində olmalıdır. Çünki Ermənistan nəinki Azərbaycan, dünya üçün təhlükəli olan təxribatlarla məşğuldur. Erməni təxribatlarının qarşısının alınması və onların yalanlarının ifşa olunmasının ən effektiv yolu informasiya savaşında virtual mübarizəni gücləndirməkdir. Aprelin 6-da Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) Ağ Ev administrasiyasına ünvanlanan “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiya layihəsinin strateji hədəfi məhz Ermənistanın işğalçılıq siyasətini ifşa etməkdir. Layihənin loqosunda da insanlara bu baxımdan çağırış edilir: “Səs ver! İşğalçı Ermənistanı bütün dünyaya birgə ifşa edək!”.

Nəzərə çatdıraq ki, Ağ Evin səhifəsində yazılan petisiyalar 100 min imzanı keçəndə, petisiyaya administrasiya tərəfindən baxılır. Bu platforma insanların ABŞ administrasiyası ilə ünsiyyət qurması üçün yaradılıb. Petisiyalar daha çox informativ xarakter daşıyır. Petisiya ətrafında minlərlə insanın toplanması və imzalaması hər hansı bir məsələnin vacib olduğunu göstərir. Elə AVCİYA-nın petisiya layihəsi də Azərbaycanın tələyüklü probleminə, Qarabağ münaqişəsinə dairdir. Bu petisiyanın ictimai-siyasi əhəmiyyətini təhlil etdikdə bir sıra müsbət məqamlar ortaya çıxır. Belə ki, layihədə təkəcə Azərbaycan xalqının mövqeyi deyil, AŞPA-nın işğal faktını rəsmiləşdirilən 2085 saylı

qətnaməsi əks olunur. Petisiyanın məhz AŞPA-nın qətnaməsinə istinad edilməsi çox əhəmiyyətlidir. Petisiyanın digər ictimai-siyasi əhəmiyyətləri ilə bağlı AMEA-nın Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunun baş elmi işçisi, siyasi elmlər doktoru Ramiz Sevdimaliyev bizimlə öz fikirlərini bölüşdü: “Petisiyanın ictimai-siyasi əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, problemi gündəmdə saxlayır, ictimaiyyətə problemin mahiyyətini izah edir. Bu layihənin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, Ermənistan birbaşa işğalçı ölkə kimi göstərilir. Ermənistanın işğalçı olması 30 gün ərzində, kampaniya başlayandan Obama Administrasiyası cavab verənə qədər rəsmi saytda açıq şəkildə qalır. Bunu da hər o sayta girən insanlar görür. Bu petisiyanın beynəlxalq ictimai fikrin formalaşmasında da rolu böyükdür. Petisiya həm də ictimai fikri formalaşdıraraq Ermənistan siyasətçilərinin dünya birliyini aldatmasının, indiyə qədər öz işğalçı mahiyyətini gizlətməsinin şahidi olur”. Ramiz Sevdimaliyev petisiyanın aprel ayında həyata keçirilməsinin də səbəbsiz olmadığını dedi: “Aprel ayında ermənilər qondarma soyqırımının təbliğatını gücləndirirlər. Kampaniya vasitəsilə dünya ictimaiyyətinə çatdırıldı ki, bunların özləri cəllad, işğalçılardır. Belə olan halda, onlar hansı formada soyqırımından danışirlar. Bu baxımdan petisiyanın böyük əhəmiyyəti var”. Obama Administrasiyasından gözlənilən səmimiyyət

Azərbaycan üçün AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsinin əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, bununla AŞPA Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanıdı. Yəni Ermənistana işğalçı damğası vuruldu. İndi əsas gözlənti Obama Administrasiyasının da Avropanın 45 ölkəsinin səs verdiyi 2085 sayılı qətnaməyə adekvat münasibət göstərməsidir. Bu məsələdə həm də ABŞ-ın beynəlxalq siyasətdə nə dərəcədə səmimiyyəti önə çıxır. Həmsöhbətimiz Ramiz Sevdimaliyev də bu baxımdan ABŞ-dan səmimiyyət gözləyir: “Obama Administrasiyası böyük bir dövləti təmsil edir. Super dövlət olaraq Obama Administrasiyası dünyada özünü təhlükəsizliyin, beynəlxalq münasibətlərin hüquq normaları çərçivəsində həyata keçirilməsinin qaranlıq kimi göstərməyə çalışır. Ona görə Obama Administrasiyasının verəcəyi cavabdan görəcəyik ki, doğrudan da, bunlar beynəlxalq hüquqa nə dərəcədə hörmətlə yanaşırlar. Onlar, doğrudan da, açıq şəkildə işğalçını işğalçı kimi tanıyacaqlarmı? AŞPA-nın qəbul etdiyi sənədi dəstəkləyəcəklərmə? Əgər dəstəkləyəcəklərsə, bu, onların region-

da baş verən hadisələrlə bağlı obyektivliklərindən xəbər verəcək”. Burada daha bir məqam petisiyanın Ağ Evin, ümumiyyətlə, dünya birliyinin Qarabağ münaqişəsinə münasibətinə təsir etməsidir. Bu, petisiyanın beynəlxalq effektidir. Ramiz Sevdimaliyev isə petisiyanın beynəlxalq effektiv nəticəsini belə dəyərləndirdi: “Ağ Ev petisiyada göstərilən müddəaları dəstəkləyəcəksə, deməli, dünya birliyi anlamağa başlayacaq ki, Ermənistan işğalçıdır. İşğalçıya da müvafiq münasibət göstərilməlidir. İşğalın aradan qaldırılması istiqamətində addımlar atılmalıdır. Petisiyanın həyata keçirilməsi xeyli vaxt tələb edir. Petisiya ilə bağlı yerli və xarici KİV-lərdə materiallar verildi. Bunlar hamısı beynəlxalq ictimaiyyətin məlumatlandırılmasına yönəlmişdi. Beynəlxalq ictimaiyyət deyəndə ayrı-ayrı fərdlər deyil, ayrı-ayrı beynəlxalq təşkilatlar da nəzərdə tutulur. Bu, o deməkdir ki, onların da aqressiv hadisələr haqqında aqressiv məlumatı olacaq. Bu baxımdan petisiyanın beynəlxalq aləmin Qarabağ münaqişəsinə münasibətinin dəyişməsinə təsiri bilavasitə olmasa da, bilvasitə var”. İnformasiya müharibəsində petisiya təcrübəsi Diqqətçəkən bir məqam da bu petisiyanın daxili effektidir. Ümumiyyətlə, petisiyaların effekti daha çox insanların bir araya gəlməsindədir və səfərbər olub Azərbaycanın mənafeyindən danışmasındadır. Bir aylıq kampaniyada 330 mindən çox insanın səs verməsi bunun bariz nümunəsidir. Bu onu göstərir ki, kampaniyada dünya azərbaycanlıları gözlənilən həmrəyliyi nümayiş etdirdilər. Əslində, AVCİYA bununla həm də bir virtual həmrəylik testi etdi və göründü ki, lazımi məqamlarda soydaşlarımız Azərbaycan naminə ayağa qalxa bilirlər. Ramiz Sevdimaliyevin fikrincə, səs verənlərin sayına görə bu petisiya ən irəlidə gedən petisiyalardan hesab olunur: “Ümumiyyətlə, bizə qədər də xeyli sayda petisiyalar keçirilib. Minimal hədd 100 min müəyyən olunub. Dünyada bizdən böyük və kiçik xalqlar var. Petisiyalar arasında çox nadir hallarda 200 min, 300 mindən yuxarı səs toplayan olub. 330 min kifayət qədər böyük rəqəmdir. Səs verənlərin çoxluğu ondan xəbər verir ki, bunun arxasında böyük əksəriyyət Azərbaycan xalqının nümayəndələri durur. Qeyd edirəm ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da bu petisiyada aktiv iştirak ediblər. Yəni xalqımız birmənalı şəkildə göstərdi ki, heç zaman işgalla barışmayacaq. İkincisi, səs çoxluğu milli maraqlar ətrafında xalqımızın birləşə bilməsinin sübutudur. Bu, hədsiz dərəcədə vacib məsələdir”.

SƏRSƏNG HARAYI

Onu da deyək ki, Azərbaycanın bir çox tanınmış simaları xalqımıza petisiyada səs vermək üçün çağırış edib. Sosial şəbəkələrdə böyük aktivlik olub. Xüsusən AVCIYA tərəfində Bakıda və regionlarda ali təhsil müəssisələrində, eləcə də orta məktəblərdə görüşlər keçirilib. Ayrıca, layihənin həyata keçirilməsində qardaş Türkiyədən dəstək olub. Türkiyədə çox böyük təbliğat kampaniyası aparılıb. Tanınmış şəxslər özlərinin “Facebook”, “Twitter” səhifələrində çağırış ediblər. Xüsusən Türkiyənin müğənniləri, futbolçuları, partiya rəsmiləri, deputatlarından çağırış olub. Həmçinin xüsusi olaraq poster və bannerlər yerləşdirilib. Bütün hallarda bu petisiyanın belə yüksək səs toplanmasında AVCIYA komandasının işi özünü göstərdi. Ramiz Sevdimaliyevin sözlərinə görə, bu nəticə göstərdi ki, AVCIYA Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun böyük işlər görür: “AVCIYA bir daha sübuta yetirdi ki, böyük təcrübəyə malik bir komandadır. Gələcəkdə daha da böyük işlərin öhdəsindən gəlməyə hazırdır”. Azərbaycana qarşı uzun illər aparılan informasiya savaşı nə qədər ağırlı olsa da, prosesin gedişində müəyyən müsbət nəticələr də əldə edilib. Belə ki, Azərbaycan antiazərbaycan təbliğatını zərərsizləşdirmək, cavab tədbirləri görmək sahəsində ciddi təcrübə toplayıb. AVCIYA-nın məlum petisiya layihəsi də informasiya müharibəsində qazanılan növbəti təcrübədir. Erməni siyasətinə qarşı tutarlı cavab verən, Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya çatdıran bu kimi layihələri davamlı keçirməklə informasiya müharibəsində daha böyük uğurlar əldə etmək olar.

Yazı AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsi ilə bağlı keçirdiyi müsabiqəyə təqdim olunur.

18 may 2016-cı il

“İftiraları, hücumları ifşa etməli və bütün dünyaya yaymalıyıq”

Əli Zülfüqaroğlu,
Baymedia.az

Elxan Süleymanov: “Ağ Ev Administrasiyasına ünvanlanan petisiya da məhz bu məqsədi daşıyır”

Elçin Salmanov: “Hər kəsi bu aksiyaya qoşulmağa dəvət edirəm”

Aydın Mirzəzadə: “Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinə Yardım Assosiasiyasının bu təşəbbüsü təqdirəlayiqdir”

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası (AVCİYA) 2016-cı il aprelin 6-da “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya layihəsinin icrasına start verib. Layihə çərçivəsində Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda AVCİYA prezidenti Elxan Süleymanovun imzası ilə Obama Administrasiyasına petisiya ilə müraciət açılıb.

Müraciətdə AŞ PA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələnə biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır, Administrasiyaya AŞ PA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarının azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi üçün çağırış edilir.

Qeyd edək ki, Qarabağ həqiqətlərinin, Ermənistanın işğalçı siyasətinin, tarix boyu xalqımıza qarşı törədilən soyqırım və vəhşi-

SƏRSƏNG HARAYI

liklərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması AVCIYA fəaliyyətinin ana xəttini təşkil edir. 2012-ci ildə icrasına başlanılan «Sərsəng Harayı» layihəsi də bu qəbildən olan işlərdən biridir. Həmin layihə çərçivəsində çoxsaylı yerli və beynəlxalq tədbirlər keçirildi, kitablar nəşr edildi, Sərsəngin təsiri altında olan Aşağı Qarabağ bölgəsində yaşayan 400 min insanın hansı təhlükə ilə üz-üzə olması, Ermənistanın Sərsəng soyqırımı siyasəti dünya ictimaiyyətinə çatdırıldı. 2013-cü ildə isə AVCIYA Prezidenti Elxan Süleymanov, AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü olaraq, cari ildə qəbul edilmiş 2085 sayılı qətnamənin layihə təklifini AŞ PA katibliyinə təqdim etdi. Hazırkı layihə 2012-ci ildə bu istiqamətdə başlanılan işlərin davamıdır. AVCIYA-nın bu istiqamətdə icra ediləcək növbəti layihəsi AŞ PA-da, Assambleyanın iyun sessiyası (18-22 iyun) zamanı «Sərsəng Soyqırımı» adlı qısametrajlı filmin nümayiş etdirilməsi və 5 gün müddətində eyniadlı rəsm sərgisinin keçirilməsi olacaq. Təşkilat cari ilin iyun ayında Avropa Komissiyasının dəstəyi ilə Sərsəng su anbarı ilə bağlı yeni layihənin icrasına da başlayacaq

Geniş ideoloji mübarizə

AVCIYA-nın 12 illik fəaliyyətinin əsas xəttini Qarabağ həqiqətlərinin, Ermənistanın işğalçı siyasətinin, tarix boyu xalqımıza qarşı törədilən soyqırım və vəhşiliklərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının təşkil etdiyini vurğulayan təşkilat rəhbəri, millət vəkili E.Süleymanov düşmənlə mübarizədə yanlış informasiyanın qarşısının alınmasında medianın üzərinə böyük vəzifə düşdüyünü deyib. O, dünyada Azərbaycana qarşı ciddi təzyiqlərin olduğunu və bu baxımdan düzgün informasiyaların yayılmasının vacibliyini qeyd edib. AVCIYA prezidenti beynəlxalq təşkilatların hərbi əməliyyatlarla bağlı bəyannatlarında qərəzli mövqe ortaya qoyduqlarını xatırladı. Onun sözlərinə görə, münaqişənin həllinin Minsk Qrupuna həvalə edilməsi, Azərbaycana qarşı müxtəlif təzyiqlərin, iftiraların hamısı torpaqlarımızın işğalı faktını bizə unutdurmaq məqsədini daşıyır. Ona görə də biz hamımız birləşərək buna qarşı güclü mübarizə aparmalıyıq. Bu baxımdan geniş ideoloji mübarizə aparılmasının vacibliyini xüsusi vurğulayan E.Süleymanov hesab edir ki, beynəlxalq təşkilat-

ların qərəzli münasibətlərini, iftiralarını, hücumlarını ifşa etməli və bütün dünyaya yaymalıyıq: “Ağ Ev Administrasiyasına ünvanlanan petisiya da məhz bu məqsədi daşıyır”. Petisiyanın əhəmiyyətindən danışan E.Süleymanov deyib ki, bu sənədin önəmi ondan ibarətdir ki, Avropa Şurasının 46 ölkəsinin səs verdiyi qətnamə Ağ Evin saytında dünyaya çatdırılır. Həmçinin Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal etməsindən sonra sudan silah kimi istifadə etməsi faktının xüsusi vurğulanması da petisiyanın önəmini artırır.

“Səsvermədə 13 yaşdan yuxarı hər kəs iştirak edə bilər”

Assosiasiya rəhbəri əlavə edib ki, səsvermədə 13 yaşdan yuxarı hər kəs iştirak edə bilər. Müraciətə qoşulanlar Obama administrasiyasını AŞ PA-nın 2085 sayılı qətnaməsini dəstəkləməyə, Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsinə, bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım etməyə çağırırlar. Millət vəkili petisiyada irəli sürülən məqamların bu yaxınlarda qəbul edilən AŞ PA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində sadalananlarla üst-üstə düşdüyünü bildirib. Petisiyada sadalanan tələblərin məzmunu barədə informasiya verən E.Süleymanov onun qəbul edilməsi üçün 100 min insanın səs verməsinin vacibliyini vurğulayıb. Millət vəkili 100 minin də son hədd olmadığını qeyd edib. Qeyd edək ki, Ağ Evin saytında açılmış petisiyaya <https://petitions.whitehouse.gov/petition-establish-justice-and-prevent-...> linkinə daxil olmaqla səs vermək mümkündür. Ağ Evin rəsmi internet sahifəsində Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı yaradılan “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiyaya aprelin 6-da start verilib və cəmi 1 həftə ərzində 103 min imza verilib. Hazırda isə bu rəqəm 300 minə yaxındır. Petisiyanın müəllifi Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanovdur. Qeyd edək ki, petisiyaya Barak Obamanın münasibət bildirməsi üçün 100 min imza tələb olunur. Amma AVCİYA bildirib ki, 100 min imza ilə kifayətlənməyərək, qarşıdakı müddətdə daha 100 min imza toplanılacaq. Təşkilatın vitse-prezidenti Elçin Salmanov

SƏRSƏNG HARAYI

isə deyib ki, AVCIYA-nın “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə petisiya” layihəsi uğurla davam etməkdədir. Vitse-prezident bildirib ki, Ağ Ev Administrasiyasının internet resursunda (<https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe>) aprelin 6-da petisiya açılıb və artıq 290 mindən artıq insan petisiyanı imzalayıb: «Əlbəttə ki, bu çox yüksək göstəricidir, amma sayı milyonlarla olan dünya Azərbaycanlılarının, Dünya Türklərinin hamısı bir nəfər kimi bu kampaniyaya qoşulmalı, hamı işğalçı Ermənistanı ifşa etmək üçün birləşməli, daha yüksək göstəricilər əldə olunmalıdır. Düzdür, qaydalara görə 100 000 səs petisiya üçün kifayət edir, lakin biz milyonlarq və milyonların imzası Qarabağ həqiqətlərini, Sərsəng harayını beynəlxalq aləmə çatdırmalıdır. Hər kəsi bu aksiyaya qoşulmağa dəvət edirəm”.

“Petisiyanın mətni AŞ PA-da qəbul edilmiş qətnaməyə köklənib”

O deyib ki petisiyanın mətni AŞ PA-da qəbul edilmiş 2085 sayılı qətnaməyə köklənib: “Qətnamədə vurğulanan əsas tələblər burada da qeyd olunur. Qətnamədə məhz Azərbaycan torpaqlarının erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunması faktı göstərilir. Bu da Ermənistanın birmənalı olaraq işğalçı kimi tanınması deməkdir. Digər bir məsələ “Sərsəng” su anbarı ilə bağlıdır. “Sərsəng” işğal edilmiş ərazilərdə yerləşir və 20 ildir onun baxımsız vəziyyətdə saxlanması aşağı Qarabağ bölgəsində yaşayan 400 min əhali üçün ciddi təhlükə və təhdid təşkil edir. Çünki istənilən səbəbdən bu bənd dağılarsa, bir anın içində 400 min nəfərdən artıq insan və onların yaşadıkları böyük bir ertəzi su altında qala bilər. Petisiyada da bu məqamlar sadalanır və Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad olunması və ədalətin bərqərar olunmasına “Sərsəng” su anbarının timsalında böyük humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına, AŞ PA-nın qətnaməsinə dəstək verilməsinə çağırış edilir”. Onun fikrincə, bunun əsas əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, AŞ PA-da 23 ildən sonra qəbul edilmiş qətnaməni daha geniş müstəviyə - Amerika səviyyəsinə çıxarırıq və çağırış editrik ki, humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına

dəstək versinlər. Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad olunmasına, ədalətin bərqərar edilməsinə diqqət göstərisnlər”.

“Bu kifayət ədər ciddi faktordur”

Millət vəkili Aydın Mirzəzadə isə bildirib ki, bu və digər məsələyə müxtəlif ölkələr, bəzən isə bütün dünya ictimaiyyəti səs verir. Onun sözlərinə görə, bir qayda olaraq 100 min nəfər imza toplasa, qoyulan məsələ gündəmə gətirilir və buna münasibət bildirilir: “Bəzən onunla bağlı müvafiq addımlar da atılır. Qeyd edirəm ki Azərbaycan-da Vətəndaş Cəmiyyətinə Yardım Assosiasiyasının bu təşəbbüsü təqdirəlayiqdir. Bu addım Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə, ilk növbədə Amerika Birləşmiş Ştatlarının rəhbərliyinə çatdırılmasında böyük rol oynayır. Qısa müddət ərzində 300 min nəfərə yaxın insanın imza atması kifayət ədər ciddi faktordur. Nəzərə alaq ki, burada məcburiyyət yoxdur, könüllülük nəzərdə tutulur. Deməli, 300 min nəfərə yaxın insan Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqları və “Sərsəng”lə bağlı öz narahatlığını ifadə edir. Hesab edirəm ki, bu tipli addımlar Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, Azərbaycanın tanıtılmasında, Qarabağ məsələsinin vaxtaşırı gündəmə gətirilməsində böyük rol oynayır”. Qeyd edək ki, petisiyaya start verildiyi gündən qısa müddət ərzində öz effektini verməyə başladı. Xüsusən Qardaş Türkiyədən layihəyə çoxsaylı insanlar qoşuldular. Dünyanın ən populyar və azarkeş sayına görə də lider komandalardan olan “Barselona” klubunun ulduz futbolçusu Arda Turan, Türkiyənin məşhur sumalarından olan Acun İlaclı, həmçinin digər idman və sənət adamlarının petisiyaya açıq dəstək nümayiş etdirməsi layihənin effektivliyinin, uğurlu alınmasının göstəricisidir. Əminliklə demək olar ki, AVCIYA-nın bu addımı son illərin ən effektiv, orijinal və uğurlu layihələrindən biridir.

3 may 2016-cı il

Ələsgər Vəliyev

“Həftənin yekunu” proqramında
yayımlanmış süjetə görə
I yer.

Ülviyyə Zülfüqar

“ATV xəbər” və “Həftə sonu”
proqramlarında yayımlanmış
süjetlərə görə
II yer.

Günel Səfərli

“Səda” proqramında
yayımlanmış süjetə görə
III yer

Leyla Abbasova

“Ötən həftənin yekunu” proqramında
yayımlanmış süjetə görə
III yer.

SƏRSƏNG HARAYI

Bəturə Nəbiyeva
fəal iştirakına görə
xüsusi diplom

Fəridə Aşralova
fəal iştirakına görə
xüsusi diplom

Elxan Süleymanov: “Hesab edirəm ki, biz döyüş meydanlarından öncə informasiya meydanında Ermənistanı məğlub etməliyik.”

– Elxan müəllim, AVCIYA yarandığı ilk gündən Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü, onun aradan qaldırılması yollarını ön plana çəkib. Bu illər ərzində AVCIYA-nın həyata keçirdiyi hansı mühüm layihələri qeyd edə bilərsiniz?

– Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü mahiyyət etibarilə 1828-ci ildə ermənilərin bizim ərazilərimizə köçürülməsindən sonra həyata keçirilən soyqırım və deportasiya siyasətinin tərkib hissəsidir. Bu təcavüz və onun nəticəsində ölkəmizin üzləşdiyi acınacaqlı vəziyyətin nəticələrinin geniş dünya ictimaiyyətinə çatdırılması əslində hər bir təşkilatın və vətəndaşımızın ümdə vəzifələrindən biri olmalıdır. AVCIYA-nın üzvü olan təşkilatların adına sadəcə olaraq diqqət yetirsəniz, bu məsələyə bizim necə həssas yanaşdığımızın şahidi ola bilərsiniz. Burada bu problemlə həm birbaşa, həm də dolayısı ilə əlaqədar olan bir sıra qurumlar – qaçqın və məcburi köçkünlərin hüquqlarını müdafiə edən, insan hüquqları ilə bağlı, azadlıqdan məhrum etmə yerlərinin monitorinqini həyata keçirən və s. təşkilatlar təmsil olunub. AVCIYA-nın xətt ilə bu ümummilli problemlə əlaqədar çoxsaylı konfrans və simpoziumlar keçirilib, xarici dillərdə müxtəlif kitablar nəşr etdirilib. 2010-cu ildə ingilis dilində “Tarixi faktlar erməni miflərinə qarşı”, 2012-ci ildə isə daha bir məşum hadisə haqqında Azərbaycan və ingilis dillərində “Qaradağlı faciəsi” adlı kitab çap etdirmişik. 2014-cü ildə çap etdirdiyimiz “Azərbaycanın erməni vətəndaşları: təhlükəsizlik təmin olunur!” adlı kitabda Azərbaycanın işğaldan kənar bölgələrində yaşayan erməni əsilli Azərbaycan vətəndaşlarının həyat hekayələri öz əksini tapıb. 2012-ci ildə mənim və iqtisad elmləri doktoru Vurğun Süleymanovun müəllifliyimizlə “Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və işğalın ağır nəticələri” kitabı nəşr edildi. Kitabda

təcavüz nəticəsində Azərbaycanla vurulmuş maddi və mənəvi zərər ilk dəfə olaraq kompleks araşdırıldı, ölkəmizə dəyən zərərin 431 milyard dollar olduğu müəyyənləşdirildi. Qeyd edirəm ki, bu kitab növbəti ildə Vaşinqtonda ingilis, Parisdə fransız, Kiyevdə Ukrayna, Sankt-Peterburqda rus dilində, Bakıda isə həm də ərəb dilində çap olundu.

2014-cü ildə mənim dəstəyim və AVCİYA-ya daxil olan “İnsan Hüquqları XXI əsr-Azərbaycan” Fondunun təşkilatçılığı ilə Sabunçu rayonunun Bakıxanov qəsəbəsidəki Şəhidlər xiyabanında Ermənistanın Azərbaycanla təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş şəxslərin xatirəsinin əbədləşdirilməsi məqsədilə abidə ucaldılıb.

Eyni zamanda mənim təşəbbüsüm və təşkilatçılığım ilə 2012-ci ildə İtaliya Parlamentində Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləyən konfrans, Finlandiya parlamentində Dağlıq Qarabağ mövzusunda, Belçika Federal Parlamentinin Nümayəndələr Palatasında “İşğal edilmiş ərazilər, unudulmuş ərazilər (Dağlıq Qarabağ münaqişəsi – hüquq və humanitar aspektlər)” mövzusunda dinləmələr, Andorrada “Azərbaycan XXI əsrdə. Azərbaycan və Andorra arasında etibarın yaradılması” mövzusunda, İspaniya Senatında “Azərbaycan bu gün Avropadadır. Azərbaycanla İspaniya arasında etimadın tənzimlənməsi” mövzusunda konfranslar keçirilib. Baş nazirin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənovun, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirinin müavini Sevinc Həsənovanın, millət vəkilləri Qüdrət Həsənzadə, Fazil Mustafa, Zəhid Oruc, Fəxrəddin Quliyev və başqalarının iştirak etdikləri həmin tədbirlərdə qeyd olunan ölkələrin parlamentlərinə Ermənistanın Azərbaycanla təcavüzü və onun nəticələri ilə bağlı dolğun məlumat verilib, müvafiq sənədlər qəbul olunub.

- AVCİYA Xocalı soyqırımını daim diqqət mərkəzində saxlayan qeyri-hökumət təşkilatlarındandır.

Mən bu barədə danışmazdan öncə, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, “Xocalıya ədalət” kampaniyasının təşəbbüsçüsü Leyla xanım Əliyevanın bu soyqırımın dünyada tanınması ilə bağlı misilsiz fəaliyyətlərini xüsusi qeyd etmək istəyirəm.

AVCİYA da Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünün ən dramatik hadisəsi – Xocalı soyqırımı ilə bağlı müxtəlif illərdə böyük əks-səda doğurmuş tədbirlər həyata keçirib. 2006-cı ili Qarabağ ili elan edən AVCİYA Xocalı faciəsi şahidlərinin ifadələrini, faktları, hadisənin dünya mətbuatındakı əks-sədası ilə bağlı materialları toplayaraq, Azərbaycan, ingilis və rus dillərində “Xocalı soyqırımı (sənədlər, faktlar və xarici mətbuatda)” adlı kitabda çap etdirib. 2007-ci ildə “Xocalı soyqırımı: milyon imza, bir tələb” şüarı altında miqyaslı aksiya çərçivəsində Xocalı soyqırımının beynəlxalq aləmdə tanınması tələbilə bir milyon Azərbaycan vətəndaşının imzası toplandı. İmzalar kitab halında çap etdirilərək, qabaqcıl dünya ölkələrinin parlamentlərinə və kitabxanalarına, universitetlərinə göndərildi, BMT, ATƏT, AŞPA, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə təqdim olundu. Xocalı hadisələri zamanı öldürülənlərin foto-şəkilləri bəzən ermənilər tərəfindən saxtalaşdırılaraq, erməni qurbanları kimi qələmə verilir. Növbəti erməni saxtakarlığının qarşısını almaq üçün AVCİYA 2010-cu ildə ingilis dilində “Bir faciə haqqında iki foto-söhbət” kitabını çap etdirdi. Kitaba Xocalı faciəsi ilə bağlı ən geniş yayılmış foto-şəkillərin müəllifi olan iki fotoqrafla söhbət və fotolar daxil edilib. Fotoqraflar fotoların lentə alındığı gün haqqında və həmin hadisələr barəsində öz təəssüratlarını söyləyirlər. Və hadisələrə heç bir qiymət vermədən mühakimə yürütmək hüququnu oxucunun öhdəsinə buraxırlar. AVCİYA-nın təşkilatçılığı ilə Xocalı faciəsinin 20-ci ildönümü ilə əlaqədar Bakı şəhərində 24 fevral 2012-ci il tarixində “İnsanlığa qarşı cinayətlər: Xocalı soyqırımı” adlı beynəlxalq konfrans keçirilib.

– AVCİYA-nın Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı

layihələrindən danışanda ön plana çıxan əsas layihələrdən biri də “Sərsəng SOS”dur. Bu layihə ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər haqqıqətən Ermənistan dövlətini lərzəyə gətirdi.

– 25 ildən artıq işğal altında qalmış Sərsəng su anbarı 6 cəbhəyanı rayonda məskunlaşmış 400 min mülki əhali üçün real təhlükə mənbəyinə çevrilib. Ermənistan hakimiyyətinin bu su anbarının yüksəklikdə yerləşməsindən istifadə edərək istənilən an planlı və düşünülmüş şəkildə cəbhəyanı zonada azərbaycanlı əhalini kütləvi şəkildə məhv etmək məqsədilə silah kimi istifadə edəcəyi şübhə doğurmur. “Sərsəng SOS” layihəsi vasitəsilə biz diqqəti Azərbaycanın işğal edil-

məmiş ətraf rayonlarının əhalisi üçün həyati əhəmiyyətə malik Sərsəng su anbarının işğal nəticəsində baxımsızlıqdan təhlükəli vəziyyətə düşməsinə və hər an dağılma ehtimalına yönəltmək istəyirik. Bu məqsədlə “Sərsəng harayı” mövzusunda Tərtər şəhərində beynəlxalq konfrans, Yevlax şəhərində

25 ildən artıq işğal altında qalmış Sərsəng su anbarı 6 cəbhəyanı rayonda məskunlaşmış 400 min mülki əhali üçün real təhlükə mənbəyinə çevrilib.

isə regional toplantı, jurnalistlər və gənc rəssamlar arasında “Sərsəng harayı” mövzusunda müsabiqə keçirildi. Sərsənglə bağlı hər hansı bir fəlakət baş verəcəyi təqdirdə məhv olmaq təhlükəsi ilə üzləşə biləcək tarix və mədəniyyət abidələri, məhvə məhkum ətraf mühit, humanitar böhran təhdidi ilə bağlı kitabçalar nəşr etdirdik. Bundan sonra biz problemin həllini təmin etmək məqsədilə beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyətə başladıq. Bakıda keçirilən Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondunun Parlament Şəbəkəsinin illik Konfransı və Vyanada keçirilmiş “Azərbaycanın geosiyasəti və Avropanın enerji təhlükəsizliyi” beynəlxalq konfransının tribunalarından Sərsəng su anbarı ilə bağlı məsələnin ciddiliyi səsləndirildi. Nəhayət, 2014-cü ilin mayında bütün təzyiqlərə rəğmən, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) Sosial Məsələlər, Səhiyyə və Davamlı İnkişaf Komitəsinin Nikosiyadakı iclasında mənim təqdim etdi-

Bu yeni qətnamə sayəsində beynəlxalq ictimaiyyət və xüsusilə Avropa ictimaiyyəti başa düşdü ki, təkcə Dağlıq Qarabağ deyil, həm də Azərbaycanın digər yeddi rayonu Ermənistanın əsassız və qeyri-qanuni silahlı işğalından əziyyət çəkir.

yim “Azərbaycanın cəbhəyanı rayonlarında mülki əhəlinin qəsdən sudan məhrum edilməsinə dair” qətnamə layihəsi əsasında məruzəçi təyin olundu. Avropa Şurasının Sərsəng bəndi ilə bağlı məruzəçisi xanım Milica Markoviç və onu müşayiət edən şəxslərlə görüşdüm. Görüşdə Sərsəng bəndinin yarat-

dığı sosial fəlakət, ekoloji böhran Yevlax, Bərdə, Ağdam, Tərtər, Goranboy və Ağcabədi rayonlarının su ilə təminatında mövcud olan acınacaqlı vəziyyət və s. məsələlər ətraflı müzakirə olundu. Nəhayət, bütün söylərimizin nəticəsi olaraq AŞPA-nın 2085 sayılı qətnaməsi qəbul edildi. Bu yeni qətnamə sayəsində beynəlxalq ictimaiyyət və xüsusilə Avropa ictimaiyyəti başa düşdü ki, təkcə Dağlıq Qarabağ deyil, həm də Azərbaycanın digər yeddi rayonu Ermənistanın əsassız və qeyri-qanuni silahlı işğalından əziyyət çəkir.

- AŞPA-nın qəbul etdiyi 2085 sayılı qətnamə Azərbaycan diplomatiyasının 2016-cı ildəki ən böyük uğurlarından biri oldu. İki il ərzində uğrunda mübarizə apardığınız qətnamə qəbul edildi və ilk dəfə olaraq nüfuzlu Avropa təşkilatı Ermənistanı təcavüzkar kimi tanıdı.

Bütün beynəlxalq qurumlarda olduğu kimi AŞPA-da da Azərbaycanın düşmənləri çoxdur, erməni lobbisi kifayət qədər gücə malikdir. Biz bu sənədin qəbul edilməsi uğrunda iki ildən çox mübarizə apardıq. Bu qətnamə həqiqətən də, fərqli xarakter daşıyır. Qeyd etdiyiniz kimi ilk dəfə olaraq Avropa təşkilatının sənədində bütün məsuliyyət təcavüzkar kimi, açıq-aydın Ermənistan hakimiyyətinin üzərinə qoyulur və Azərbaycan vətəndaşlarını Ermənistan təcavüzünün qurbanları kimi təqdim

edilir. Qətnamədə bildirilir ki, Ermənistan hakimiyyəti Sərsəng hövzəsinin suyundan, bəndin və irriqasiya kanallarının bərbad vəziyyətindən ekoloji təcavüz kimi sui-istifadə edir və bu, Aşağı Qarabağ vadisində yaşayan Azərbaycan vətəndaşları üçün ekoloji fəlakət yaratmaq məqsədi daşıyan zorakı hərəkətdir. Qətnamədə Ermənistan hakimiyyətinin su ehtiyatlarından münaqişə tərəflərinin yalnız birinin xeyrinə siyasi təsir yaxud təzyiq vasitəsi kimi istifadə etməsini dayandırmaq tələb edilir.

Bütün əvvəlki qətnamələrdən fərqli olaraq, bu qətnamədə təcavüzün birgə məsuliyyət olduğu qeyd edilmir. Bu gün bu təcavüzə görə açıq-aydın məsuliyyət daşıyan yeganə tərəf Ermənistan hakimiyyətidir və Ermənistana bu tələbləri yerinə yetirmək çağırışı edilir. Eyni zamanda, şübhəsiz, qəbul edilmiş 2085 (2016) sayılı bu qətnamənin ən mühüm hissəsi odur ki, AŞPA “Ermənistanı açıq-aydın Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər qonşu ərazilərinin işğalçısı” kimi təqdim edir və AŞPA “Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölgədən dərhal geri çəkilməsi üçün rəsmi tələb” qəbul etdi.

Bundan əlavə, Avropa Şurası Parlament Assambleyası qəbul edilmiş mətnə Azərbaycanın maraqlarının əleyhinə olan heç bir hissə daxil etməyib. Bu məsələdə klassik istinad olan əvvəlki qətnamələrdən, o cümlədən 2005-ci il qətnaməsindən fərqli olaraq, yeni qəbul edilmiş qətnamədə artıq “nəzarətdə saxlayan separatçı qüvvələr” sözləri yoxdur.

2016-cı ildə bu qətnamənin qəbul edilməsi ilə, nəhayət, AŞPA, həqiqətən də, birmənalı şəkildə bəyan edir ki, “Ermənistan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər qonşu ərazilərini işğal altında saxlayır.”

Qətnamə layihəsinin 4-cü paraqrafında öz əksini tapan bu mövqe müzakirələrdə də erməniləri hiddətləndirirdi, çünki onlar bu paraqrafın dəhşətli miqyasını və gələcək mövqeləri üçün siyasi nəticəsini çox yaxşı anlayırdılar. 2085 (2016) sayılı qətnamə artıq Avropa Şurası Parlament Assambleyasının yekun, dəyişməz və rəsmi sənədidir və əvvəlki 1416 (2005) sayılı

SƏRSƏNG HARAYI

qətnamə ilə birlikdə nəzərdən keçirilə bilər. Bu yeni 2016-cı il qətnaməsi əvvəlki 2005-ci il qətnaməsi ilə bərabər, istənilən müzakirədə, istənilən formatda yeni hüquqi istinad kimi, Azərbaycanın istənilən rəsmisi və ya Azərbaycanın dostları üçün hüquqi dəstəkdir. Beləliklə, bu qətnamə yalnız su ilə bağlı deyil.

AŞPA bu qətnaməni qəbul etməklə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi və indiyədək işğal altında saxlanmasını vurğulayır, Ermənistanın silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çəkilməsini tələb edir, Ermənistanın sudan silah kimi istifadə etməsini “ekoloji

Düşünürəm ki,
2085 (2016) sayılı
qətnamə Azərbaycan
Respublikasının
Prezidenti İlham Əliyev
tərəfindən həyata
keçirilən Azərbaycan
xarici siyasətinin
növbəti uğurudur.

təcavüz” hesab edir, Sərsəng su anbarının səbəb olacağı humanitar fəlakətin, Azərbaycanın cəbhəyanı bölgəsindəki 6 rayonun 400 mindən çox sakininin bu fəlakətin qurbanına çevrilməsinin məsuliyyətini birmənalı şəkildə Ermənistan dövlətinin üzərinə qoyur, bundan sonra Ermənistanın danışıqlarda Dağlıq Qarabağı tərəf kimi təqdim etməsini mümkün deyil. Düşünürəm ki, 2085 (2016) sayılı qətnamə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən Azərbaycan xarici siyasətinin növbəti uğurudur.

- Bəs 2085 sayılı qətnamədə qeyd olunmuş müddəaların təsirli vasitəyə çevrilməsi üçün Azərbaycan nə etməlidir?

- Hesab edirəm ki, biz döyüş meydanlarından öncə informasiya meydanında Ermənistanı məğlub etməliyik. 2085 sayılı qətnamə ilk növbədə bu müharibədə bizim əsas silahımız, daim istifadə edə biləcəyimiz istinaddır. Biz hər zaman bu sənədə istinad etməklə Ermənistan təbliğat maşınını susdura, Ermənistanın işğal etdiyi tarixi Azərbaycan torpaqlarını özünüküleş-

dirməsinin qarşısını almağa nail ola bilərik. Qətnaməni qəbul etmiş AŞPA torpaqlarımızı Ermənistanın işğalından azad edəcək gücə malik bir qurum deyil, lakin biz mütəmadi olaraq bu barədə məsələ qaldırmalı, Ermənistana qarşı sanksiyaların tətbiq edilməsinə nail olmalıyıq. Bununla yanaşı, bütün mövcud beynəlxalq platformalarda da iş aparılmalı, Ermənistana qarşı beynəlxalq təzyiqlərin olunmasını tələb etməliyik. Yeri gəlmişkən, ötən ilin dekabrında Bakıda keçirilən “2085 (2016) sayılı AŞPA qətnaməsi: praktikadan nəzəriyyəyə” mövzusunda elmi-nəzəri konfransda bu məsələlər ətraflı müzakirə olundu.

- Qətnamənin qəbul edilməsi qeyd etdiyiniz kimi, həqiqətən də Azərbaycanın böyük uğurudur. Yəqin ki, ötən il AVCIYA-nın ABŞ Prezident Administrasiyasına ünvanlanan və bütün ölkəni əhatə edən “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyasında da məqsəd dünya-nın diqqətini 2085 (2016) sayılı qətnamənin müddəalarına cəlb etməkdən ibarət idi?

- Biz Azərbaycanın haqq səsinin bütün dünyaya çatdırılmasını istədik. Ağ Evin “Biz Xalqıq” platforması bunun üçün tam uyğun bir meydan idi. Bu səbəbdən “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” petisiyası ilə ABŞ Prezidenti Administrasiyasına müraciət etdik. Məqsədimiz həm Ermənistanın işğalçı siyasəti ilə bağlı bütün dünyanı məlumatlandırmaq, həm də torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi üçün ABŞ kimi nəhəng bir güc mərkəzinin dəstəyini almaq idi. Layihəyə aprel ayının 6-da AVCIYA prezidenti kimi mənim imzamlı start verildi, Ağ ev Administrasiyasının internet resursunda Azərbaycan xalqının Obama Administrasiyasına müraciəti yerləşdirildi. Müraciətdə AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsində vurğulanan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan dövləti tərəfindən işğal edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı qəsdən törətdiyi ekoloji böhranın ekoloji təcavüz olması faktı, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal bölgəsindən dərhal geri çə-

Platformanın qaydalarına görə, 1 ay ərzində müraciəti 100 min nəfərin imzalaması lazım idi. Lakin AVCIYA-nın apardığı genişmiqyaslı kampaniyanın nəticəsi olaraq 331,914 imza toplandı.

kilməsi tələbi, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yerləşən Sərsəng su anbarının hazırkı durumunun humanitar fəlakətlə nəticələnmə biləcəyi xəbərdarlığı diqqətə çatdırılır, Administrasiyaya AŞPA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməsi, Azərbaycanın Ermənistan tərə-

findən işğal edilmiş torpaqlarının azad edilməsinə və bölgədə humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi üçün çağırış edilirdi. Platformanın qaydalarına görə, 1 ay ərzində müraciəti 100 min nəfərin imzalaması lazım idi. Lakin AVCIYA-nın apardığı genişmiqyaslı kampaniyanın nəticəsi olaraq 331,914 imza toplandı.

Birincisi, petisiyaya bütün Azərbaycan xalqı, bütün türk dünyası qoşuldu və zəruri olan imza sayından bir neçə dəfə artıq imza toplandı. İkincisi, Ağ Evin müraciətimizə cavabı Azərbaycan üçün böyük bir siyasi dəstək idi. ABŞ bu cavabında Dağlıq Qarabağ ətrafı ərazilərin Azərbaycanın nəzarətinə qaytarılmasına və Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyən olunmasına dair təcili danışıqlar aparmağa çağırış etdi. Ağ Evin cavabında deyilirdi: “Biz tərəfləri münaqişənin hərtərəfli nizamlanmasına, o cümlədən Dağlıq Qarabağ ətrafı ərazilərin Azərbaycanın nəzarətinə qaytarılmasına və Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyən olunmasına dair təcili danışıqlar aparmağa və təminli olmağa çağırırıq”. Petisiya Ağ Evin “Biz Xalqıq” platformasının çoxmilyonlu izləyicisinin diqqətini bir daha bu məsələyə yönəltdi, Ermənistanın işğalçı siyasəti yenidən aktuallaşdırıldı. Bütövlükdə bu petisiya Azərbaycan xalqının informasiya müharibəsində çox mühüm intellektual qələbəsi idi.

- Yeri gəlmişkən, Amerika Tədqiqat Mərkəzi AVCIYA-nın bu petisiyasını Ağ Evin “Biz xalqıq” platformasında toplanan

səslərin sayına görə ikinci ən məşhur petisiya elan etdi.

Doğrudan da, Amerikanın Pew Tədqiqat Mərkəzi dekabrın 28-də dərc etdiyi hesabatda Ağ Ev Administrasiyasının rəsmi saytında yerləşdirilmiş “Biz Xalqıq” platformasının 2011-2016-cı illər ərzində olan fəaliyyətini və bu platforma vasitəsilə Ağ Ev Administrasiyasına ünvanlanan müraciətlər və bu müraciətlərin cavablandırılması vəziyyətini araşdırıb.

Öncə vurğulamaq istərdim ki, “Biz Xalqıq” platforması 2011-ci ildə Barak Obama Administrasiyası tərəfindən yaradılmış və kifayət qədər ciddi bir platformadır. Həm bu saytın bütün dünyada çoxmilyonlu izləyiciləri var, həm də sayta edilən müraciətlərə Ağ Evin rəsmi reaksiya-

sını almaq mümkündür. Bu platforma ilə bağlı araşdırma aparmış Mərkəz özü də dünya səviyyəsində tanınmış bir sosioloji araşdırma qurumudur. Bu Mərkəz Amerikanı və dünyanı formalaşdıran məsələləri araşdırır, ABŞ siyasəti və strategiyasını, ABŞ-ın sosial və demoqrafik istiqamətlərini öyrənir, bu kimi sahələrdə peşəkar təhlillər aparır. Pew Tədqiqat Mərkəzinin bu hesabatında bildirilir ki, 5 il ərzində Ağ Ev Administrasiyasına ümumi-

Pew Tədqiqat Mərkəzinin bu hesabatında bildirilir ki, 5 il ərzində Ağ Ev Administrasiyasına ümumilikdə 4799 petisiya ünvanlanıb və bunlardan cəmi 227-nə Administrasiya tərəfindən cavab verilib, “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya isə Ağ Evə müraciət platforması tarixində ikinci ən məşhur petisiyadır.

likdə 4799 petisiya ünvanlanıb və bunlardan cəmi 227-nə Administrasiya tərəfindən cavab verilib, “Ədalətin bərqərar olunması və böyük fəlakətin qarşısının alınması naminə” adlı petisiya isə Ağ Evə müraciət platforması tarixində ikinci ən məşhur petisiyadır.

SƏRSƏNG HARAYI

– Elxan müəllim, 2010-cu ildən Siz Şamaxı rayonunu Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində təmsil edirsiniz. Məlumdur ki, 1918-ci il mart-aprel aylarında ermənilərin Azərbaycana qarşı törətdikləri soyqırımın ən dəhşətli hadisələri Şamaxıda cərəyan edib.

– Həqiqətən də Şamaxıda ermənilərin törətdikləri qırğın həm qurbanlarının sayına, həm də əhatə dairəsinə görə fərqlənir. O zaman qəza mərkəzi olan Şamaxı şəhərini ermənilər fürsətdən istifadə edərək ələ keçirmək istəyirdilər. 1918-ci ilin mart ayında başda Stepan Şaumyanın əlaltısı olan Şamaxı ermənisi Lalayan olmaqla Bakı Sovetinin erməni-daşnaklardan ibarət cəllad dəstələri dinc, günahsız şamaxılılara, sözün həqiqi mənasında, divan tutdular. Şamaxı soyqırımı bəşəriyyət tarixinin ən qatı cinayətlərindən biridir. Ona görə də bu soyqırım haqqında həqiqətlərin çatdırılması bizim əsas prioritetlərimizdən biridir. AVCIYA 2011-ci ilin martından başlayaraq “Azərbaycanda erməni terrorunun izləri – Şamaxı soyqırımı (1918-ci il)” adlı layihə həyata keçirməyə başlayıb. Layihə çərçivəsində 2011-ci ilin martında Şamaxıda yüksək səviyyədə beynəlxalq konfrans keçirilib, həqiqətləri çatdırmaq üçün Azərbaycan və ingilis dillərində “Şamaxı soyqırımı” adlı kitab nəşr edilərək müxtəlif ölkələrə yayılıb. 2012-ci ilin martında Bakıda “İnsanlıq əleyhinə cinayətlər: Şamaxı soyqırımı” mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilib. Assosiasiya erməni cinayətlərinin dünyaya çatdırılması sahəsindəki məqsədyönlü işini davam etdirərək, 2012-ci ilin oktyabr ayında “Şamaxı qırmızı terrorun hədəfində (XX əsrin 30-cu illər repressiyaları)” kitabını nəşr etdirib. Ötən il nəşr etdirdiyimiz “Şamaxı Ensiklopediyası”nda da ermənilərin və onların əlaltılarının Şamaxıda törətdikləri soyqırım və onun nəticələrindən ətraflı bəhs olunur.

– Elxan müəllim, qarşıdan Xocalı soyqırımının 25-ci ildönümü gəlir. Yəqin ki, AVCIYA-nın da bu tarixlə bağlı planları var.

– Əlbəttə. Bu hadisə ilə bağlı artıq tədbirlər planı hazırlanıb.

Amma bu tədbirlər içərisində ilk növbədə mənim təşəbbüsüm-lə “1905.az kitabı” seriyasında nəşr olunacaq “Xocalı yaddaşı” kitabını qeyd etmək istəyirəm. Şərti olaraq bir neçə hissəyə bölünən kitabda Xocalı faciəsinədək olan dövr, bilavasitə faciə, faciənin qiymətləndirilməsi ilə bağlı materiallar, orijinal müsahibələr daxil edilməsi nəzərdə tutulub.

Yeri gəlmişkən, qeyd etmək istərdim ki, bu, “1905.az kitabı” seriyasından artıq ikinci kitabdır. Daha öncə bu seriyadan tanınmış tarixçi Aqil Şahmuradovun “Ermənilər Cənubi Qafqazda” (məskunlaşma tarixindən) kitabı çap edilib. Kitabda ermənilərin mənşəyi, miqrasiya prosesləri nəticəsində Balkanlardan Anadolunun şərqinə gəlmələri, Rusiya imperiyasının yardımı ilə Cənubi Qafqaza köçürülmələri, yerli xalqların mədəniyyətini və tarixini mənimsəmələri erməni və xarici mənbələrlə sübuta yetirilir.

Əminəm ki, “Xocalı yaddaşı” kitabı da Ermənistanla informasiya müharibəsində mühüm “silah”larımızdan olacaq.

Fuad Babayev, Gündüz Nəsimov,

1905.az

10.02.2017

SUMMARY

“Call for Sarsang” is the next publication of the Association for Civil Society Development in Azerbaijan (ACSDA).

The book opens with the foreword by Elkhən Suleymanov, president of the Association for the Development of Civil Society in Azerbaijan, MP from Shamakhi MP.

“Call for Sarsang” consists of three parts.

The first section comprises six chapters that offer detailed information about the Sarsang reservoir. This section is authored by Ramiz Sevdimaliev, Doctor of Political Sciences.

The introduction emphasizes the fact how 100,000 hectares of land in Azerbaijan have been left without water due to the occupation of Sarsang reservoir in 1992 by Armenian military forces. It is also noted that the reservoir’s remaining under Armenian occupation is the source of real threat to the borderland regions of Azerbaijan and that investigation and elimination of the relevant threats through the activities of the Azerbaijani side at international organizations is necessary.

The first chapter titled “Occupation of Nagorno-Karabakh and other territories of Azerbaijan by Armenia” deals with Armenia’s claim to the Nagorno-Karabakh region of Azerbaijan, history of Armenian occupation, deportation of over 250,000 ethnic Azerbaijanis in 1988-1989 from their homes in present-day Armenia. The chapter also informs about the 20,000 people killed, 50,000 wounded and injured by the Armenian armed forces, thousands of people missing and undergoing tortures, over 1 million internally displaced people, Khojaly genocide, material damage to Azerbaijan’s economy as a result of Armenian occupation. Short summary on historical and cultural monuments, 13 world-renowned and 292 of local importance, destructed by the Armenians in Nagorno-Karabakh and adjacent Azerbaijani regions is also included in this chapter.

The chapter titled “The work done to introduce the fact of

occupation of Azerbaijani lands by Armenia” provides information on the activities of the National Leader Heydar Aliyev and President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev to remove Armenia`s aggression against Azerbaijan, achieve peaceful settlement of the problem, restore Azerbaijan`s territorial integrity and sovereignty in the occupied territories within the framework of international law.

It is noted that the fact of occupation of our lands was always raised in the international organizations by the National Leader of the Azerbaijani people Heydar Aliyev and President of Azerbaijan Ilham Aliyev, always being the priority of their speeches. It is particularly pointed that it was possible, thanks to this activity, to adopt a number of documents, including the UN Security Council Resolution 822, 853, 874, 884 (1993), United Nations General Assembly Resolution 62/243, titled “The Situation in the Occupied Territories of Azerbaijan” (March 14, 2008), PACE Resolution 1416 “The conflict over the Nagorno-Karabakh region dealt with by the OSCE Minsk Conference” (2005), PACE resolution “Inhabitants of frontier regions of Azerbaijan are deliberately deprived of water” (January 2016), EU Strategy for the South Caucasus, which was adopted by the European Parliament on May 20, 2010, as the European Union`s official position on the peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh problem.

This chapter also tells about the meetings of the President of Azerbaijan, the Supreme Commander-in-Chief of the Armed Forces Ilham Aliyev and the First Lady with the residents of the regions near the contact line after the liberation of strategic positions by the Azerbaijani Armed Forces during the ‘Four-Day War’ in March-April 2016, which broke out as a result of Armenian provocation. The return of IDPs to the village of Jojug Marjanly after so many years is called as the beginning of the Great Return.

In the chapter titled “Sarsang reservoir and threats of its occupation,” it is emphasized that the Sarsang reservoir, which was commissioned in 1976, is currently in a state of emergency

and that humanitarian tragedy could occur at any time. This humanitarian tragedy is based on three factors. First of all, while the Sarsang reservoir is under occupation, it is not taken care of and its maintenance has expired. Secondly, an accident at Sarsang reservoir may occur due to a natural disaster. Finally, the occupying regime has repeatedly threatened the Azerbaijani side to blow up the reservoir. This chapter also stresses the international-legal responsibility of Armenia in case of humanitarian and ecological crisis in the region to emerge as a result of an accident that may occur in the Sarsang reservoir and the impossibility of achieving a long-term solution to this problem without liberating the occupied territories.

The chapter entitled “Frontier districts suffering from the occupation of Sarsang Reservoir by Armenia,” offers information on historical and geographical position of the six frontier districts (Agdam, Agjabedi, Barda, Tartar, Yevlakh and Goranboy), which are deprived of the Sarsang reservoir as a result of the occupation by Armenia. It is noted that the lives of about 400,000 people in 6 districts are constantly in danger, and the emergence of a humanitarian crisis in the region will be irreversible if an accident occurs.

The chapter “Information on accidents in water reservoirs in different countries” in its turn gives some information on accidents at water reservoirs and dams across the world.

In the chapter “The occupied Sarsang reservoir at international arena” provides information on a large-scale project “Call for Sarsang” launched by the Association for Civil Society Development in Azerbaijan (ACSDA) since May 25, 2013. A number of events, including an international conference in Tartar in September 2013, 5 round tables in Tartar, Barda, Agjabadi, Agdam and Goranboy on November 9-11, 2013, were held within the project.

The other events include a painting competition “Call for Sarsang” among young artists, an article competition among journalists, the ACSDA-sponsored books “Sarsang SOS: Historical and cultural monuments under threat”, “Sarsang SOS: Threat of

humanitarian crisis” and “Sarsang SOS: Doomed Environment”, the campaign “Walk to Sarsang” featuring representatives of embassies, press and public figures on December 10, 2014 on the International Human Rights Day.

The end of the first chapter contains facsimiles of people suffering from the occupation of the Sarsang reservoir on www.sarsang.org.

In the second part of the book, the campaign of the White House petition on “Establish justice and prevent a great catastrophe” initiated by Elkhan Suleymanov, president the Association for Civil Society Development in Azerbaijan is presented to readers.

The appeal states that the OSCE Minsk Group did not achieve any results during the 23 years of occupation of our lands, that, as stated in PACE resolution 2085 (2016), about the occupation of Nagorno-Karabakh and other territories of Azerbaijan by the Armenian state, the environmental crisis as Armenia`s deliberate ecological aggression against Azerbaijan, the demand for immediate withdrawal of the Armenian armed forces from the occupied territories. It also warns the current situation of the Sarsang reservoir located in the occupied territories of Azerbaijan, which could result in humanitarian disaster, call on the White House Administration to support that PACE resolution 2085 (2016) on liberating Azerbaijani lands occupied by Armenia and to prevent humanitarian crisis in the region.

Taking into account the need of 100,000 signatures for the petition, the ACSDA launched a large-scale campaign titled “Vote! Let us expose Armenia all over the world”, agitational meetings at a number of universities, including the Azerbaijan University of Languages, the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan, the Baku State University, the Baku Slavic University, the Azerbaijan State Pedagogical University, the Azerbaijan State Medical University, also in Shamakhi. **The speeches by Elkhan Suleymanov** are presented to readers

in chronological order.

Over 330,000 votes were collected within the campaign, and according to the U.S. Pew Research Center report, the “Establish justice and prevent a great catastrophe” became the second most popular petition in the history of the White House petition platform created by Barack Obama in 2011.

In the final third section of the book, there is information the winners of competition among journalists within the “Establish justice and prevent a great catastrophe” campaign. The awards went to Leyla Maharramova (Azadinform.az) as the first place, Elshad Mammadli (“Yeni Musavat”) as the second place, Asif Narimanli (Publika.az) and Rasmiyya Rzali-Garayeva (Veteninfo.az) as the third place. For the TV episode competitions, the winners became Alesger Veliev (ITV) – the first place, Ulviyya Zulfugar (ATV) – the second place, Gunel Safarli (Lider TV) and Leyla Abbasova (Region TV) as the third place.

The book also contains Elkhon Suleymanov`s interview with 1905.az on February 10, 2017.

1905.az
STUDIO

SOS
ƏRSƏNG

1905.az
STUDIO

